

DAZZS

1977

BY KAP-

DAZZ

1977

LEO
1977

LATVIJAS PSR ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

DADZIS 1977

IZDEVNIECĪBA «ZVAIGZNE»
RĪGA 1976

03
Па 087

Союз журналистов Латвийской ССР

ДАДЗИС — 1977

Рига 1976

На латышском языке

Составитель Я. Яунземс

Художник И. Мелгаллио

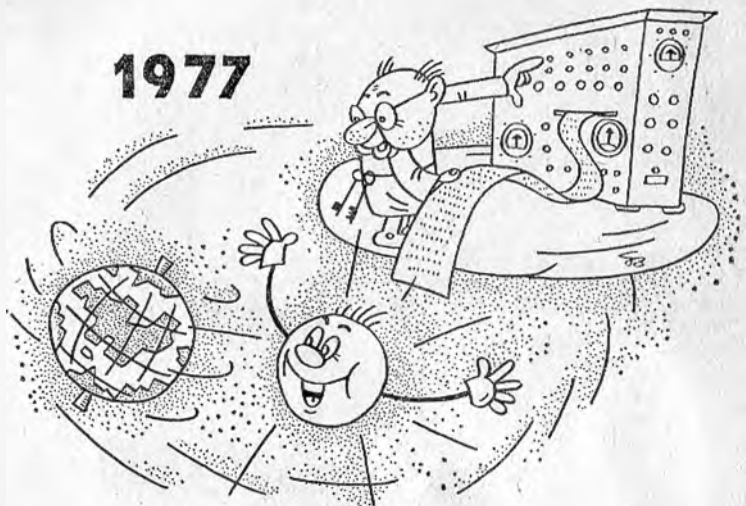
Sastādītājs J. Jaunzems
Mākslinieks I. Meigailis

©Latvijas PSR Žurnālistu savienība, 1976

D $\frac{00002-2f4}{M 802(11)-76}$ 76

LAIKA SKAITĪSANA LATVIJAS PSR

1977

G. Bērziņš

Latvijas PSR, tāpat kā visā PSRS rietumu daļā uz rietumiem no $37^{\circ}30'$ austrumu garuma meridiāna, lieto otrās laika joslas vidējo laiku — tā saucamo Maskavas jeb Austrumeiropas laiku. Tas ir par divām stundām priekšā tā saucamajam pasaules laikam. Par pasaules laiku pieņemts skaitīt tā meridiāna laiku, kurš iet caur veco Griničas observatoriju (Londonā). Tas ir t. s. nulles meridiāns, no kura skaita ģeogrāfisko garumu.

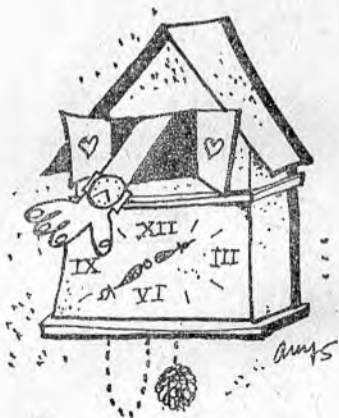
Ar PSRS Tautas Komisāru Padomes dekrētu 1930. gadā visā Padomju Savienībā pulksteņus pagrieza par vienu stundu uz priekšu. Tas tika izdarīts, lai varētu pilnīgāk izmantot dienas gaismu. Pēc šī

dekrēta 2. laika joslā laiku faktiski skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), 3. joslā — pēc 4. utt. Šādu laiku, kuram pieskaitīta viena stunda, sauc par attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Parasti, nosaucot kādas joslas dekrēta laiku, saīsināšanas dēļ vārdu «dekrēta» izlaiž, ja tādējādi nerodas pārpratums. Tā, piemēram, ja saka «Maskavas laiks», tad parasti jāsaprot Maskavas dekrēta laiks. Tāpat, ja 3. joslā un tālākajās joslās raksta un saka «vietējais laiks», tad ar to jāsaprot attiecīgās joslas dekrēta laiks.

Visi laika apzīmējumi šajā kalendārā izteikti Maskavas (dekrēta) laikā, kurš tāpat ir par 3 stundām priekšā pasaules (Griničas) laikam.

Saules un Mēness lēktu un rietu brīži aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamā lēkta un rietu brīdi, t. i., ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skatienu virzienu uz Mēnesi no Zemes centra un no novērošanas vietas (šajā gadījumā — no Rīgas).

Bez vārdiem.

A. Mukāns

GĀDALAIKI 1977. GADĀ

Pavasara sākums	— 20. martā	plkst. 20 st 42 ^m
Vasaras	„ — 21. jūnijā	„ 15 st 14 ^m
Rudens	„ — 23. septembrī	„ 6 st 30 ^m
Ziemas	„ — 22. decembrī	„ 2 st 24 ^m

Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgriežu punktā, rudens punktā un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atkārtošanās periods ir t. s. tropiskais gads, kas vidēji ir 365 dienas 5 stundas 48 minūtes 46 sekundes garš. 1977. gadā tropiskā gada sākuma brīdis ir 1976. gada 31. decembrī plkst. 14st05^m.

Zeme perihēlijā (vistuvāk Saulei) atrodas 3. janvārī plkst. 12st43^m, attālums apmēram 147 miljoni km.

Zeme afēlijā (vistālāk no Saules) atrodas 5. jūlijā plkst. 23st40^m, attālums apmēram 152 miljoni km.

APTUMSUMI 1977. GADĀ

1977. gadā notiks divi Saules un divi Mēness aptumsumi.

1. Daļējs Mēness aptumsums 4. aprīlī redzams Amerikā, Grenlandē, Atlantijas okeānā, Antarktīdā un Klusā okeāna austrumu daļā. Aptumsums novērojams arī Eiropas un Āfrikas rietumu daļā, bet šo kontinentu austrumu daļā redzams tikai aptumsuma sākums. Arī Latvijā redzams tikai aptumsuma sākums, jo Mēness Rīgā riet plkst. 6st43^m, Liepājā — 6st56^m, bet Daugavpilī — jau 6st35^m.

Aptumsuma gaita ir šāda:

Daļējā aptumsuma sākums plkst. 6st30^m1^s

Vislielākās fāzes brīdis „ 7st18^m3^s

Daļējā aptumsuma beigas „ 8st06^m4^s

Vislielākā fāze (Mēness redzamā diametra daļa, kas ieiet Zemes ēnā) ir 0,199.

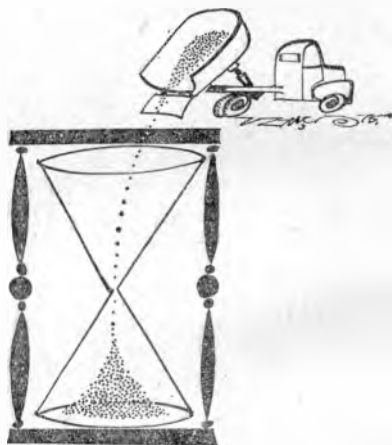
2. Gredzenveidīgs Saules aptumsums 18. aprīlī redzams Āfrikā, Atlantijas okeānā. Daļējs Saules aptumsums novērojams arī Dienvidamerikas austrumu daļā, Āzijas dienvidu daļā un Antarktīdā. Latvijā nav redzams.

3. Pusēnas Mēness aptumsums 27. septembrī redzams Amerikā, Antarklīdā, daļēji arī Austrālijā, Klusajā okeānā un Atlantijas okeānā, Rietumeiropā, Āfrikas rietumu daļā, Grenlandē un Āzijas austrumu daļā. Latvijā nav redzams.

4. Pilns Saules aptumsums 12. oktobrī redzams Klusajā okeānā un Dienvidamerikas ziemeļrietumu daļā. Daļējs Saules aptumsums redzams PSRS ziemeļaustrumos — Čukču pussalā un Kamčatkas austrumu daļā, gandrīz visā Ziemeļamerikā un Centrālajā Amerikā, kā arī Atlantijas okeāna rietumu daļā. Latvijā nav redzams.

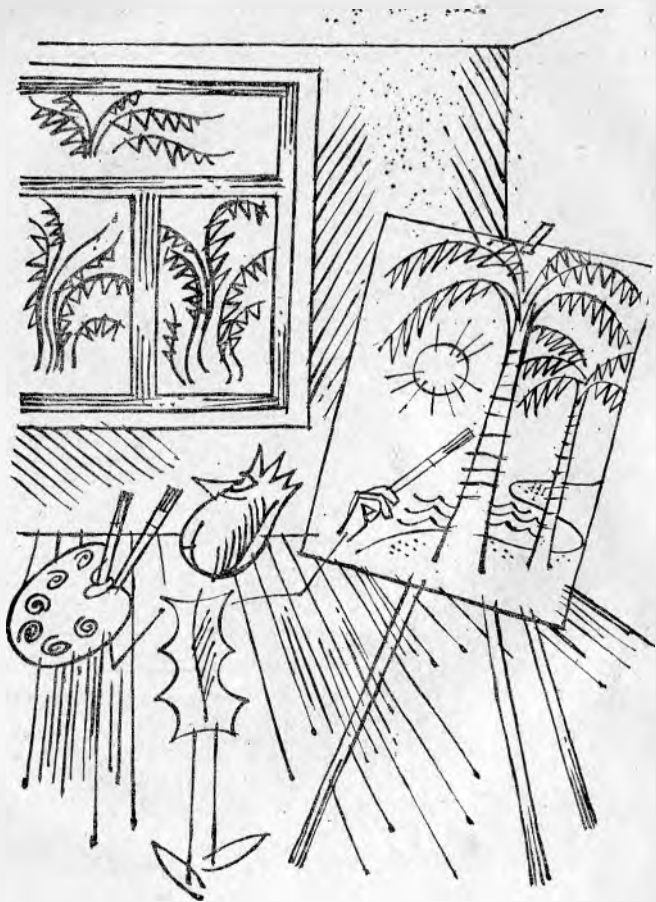
MĒNESS FAZES

jauns Mēness
pirmais ceturksnis
pilns Mēness
pēdējais ceturksnis

Bez vārdiem.

V. Zakis

Bez vārdiem.

J. Melgailis

Pirms 100 gadiem

DAŽĀDAS ZIŅAS

No Rīgas. Laiks atkal atļaidies. Laucinieki sūdzās par sniega trūkumu. Iz Vācijas nāk ziņas, ka tur jaungada dienā (pēc jaunā kalendera) jau ziedējušas laukā vijolītes, zemenes, pureni un pat rozes bijušas pumuros.

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 19. janvārī

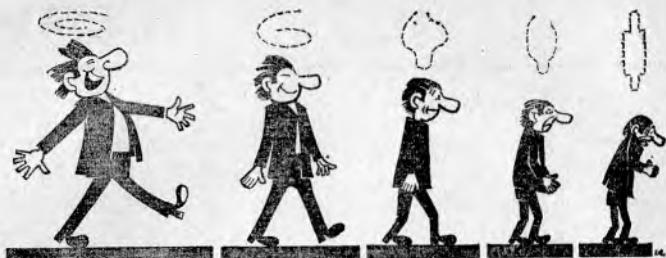
PRIEKŠ SAIMNIECĪBAS

Nātru lietošana. Prūsijas rīta provincēs jau ilgaku laiku darbojās ar nātru izlietošanu vērpumos un audumos. Kāds fabrikants Deiningers no valdības dabūjis atļauju ņemt iz kroņa mežiem nātras, kur tik tās atrod, un tad viņš savā fabrikā izstrādāt striķos, dzijās un audeklos. Tagad Deiningers lauksaimniecības un finanču ministriem ir iesūtījis provos no saviem izstrādājumiem un lūdzis palīdzību no kroņa, lai varetu savu nātru izstrādātavu lieliskāk ietaisīt.

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 12. janvārī

Ceļš uz mājām.

E. Rusmanis

- Vai tad pie jums vienmēr tik auksts?
- Nē, tikai tad, kad ārā stipri salst!

G. Vindedzis

Pirma loogadiem

JAUNA MAŠINA PRIEKŠ VEČĀM SKOLĀM

Amerikā kāds mehāniks izgudrojis pērsanas mašīni, kas esot pāraka par visiem līdz šim pazīstamiem pērsanas līdzekļiem. Mašīna tā ietāsīta, ka ar viņu 20 bērņus vienā reizē varot nopērt. Šim brīžam izgudrofajs savi mašīni vēl nevarot pārdot, jo tā esot viņam pašam vajadzīga — pie viņa 12 bērņu audzināšanas.

«Baltijas Vēstnesis»,
1877. g. 9. februārī

DAZADAS ZIŅAS

Iz Sabiles. Še 6. februārī izrīkoja teatri. Izrādīja: «Neaicināti viesi», «Pie varavīksnes». Uz skatišanu bij tikdaudz jaužu sanācis, ka rūme izrādījās par mazu, un tadēļ bij 2 reizes jāspēlē. Bet mūsu kārtības uzraugiem būtu jāgāda par labāku kārtību, ja publika nezīna, ko pieklājība no viņiem prasa. Tā šinī dienā starp skatītājiem bij tik dikta runāšana un smiešanās, ka aiz trokšņa ne aktieru runu nevarēja sadzirdēt. Ari viesību vakaros vajadzētu uz to raudzīties. Notiekās, ka danču—muzikāi sākoties kāds laiž lēkšus no viena zāles gala uz otru, kur tad, pie kādas dāmas atdūries, to paņem uz danci. Diemžēļ, dažiem piemīt tā negēlīga kāriba kaut kā griezt uz sevi publikas vējību, un, kad viņi to nespēj caur smalku uzvešanos — jo viņiem smalkuma jēgas trūkst —, tad to panāk caur neklājīgu un nekārtīgu iztūrešanos.

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 16. februārī

Bez vārdiem.

E. Kungs

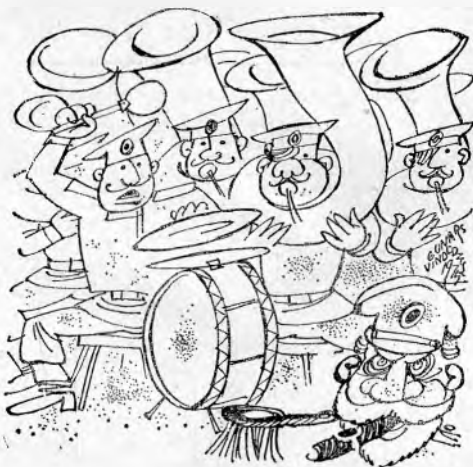
Pirmšūlogadiem

DAŽADAS ZIŅAS

No L. draudzes, Valkas apriņķī. Pie mums pagājušā mēnesī bij skolu revidierešana un pēc pabeigtas revidierešanas 3. martā skolu konvente. Pārrunājot lietas, kas skolu attīstīšanu kavejojot, tika uzrādītas dažas vainas; bet par lielako vainu uzskatīja to būšanu, ka skolotāji esot neprecejušies. Šo lietu tuvāk pārspriežot, atrada, ka pie tam mūsu meitas vainīgas. Jo tās, pēc kurām skolotāji precof, negribot pie viņiem nākt, un tās, kuras pie viņiem nāktu, esot pārak rupjas un nemācītas un tadēf tiem nederot. Šo ievērojot, konvente nosprieda: turpmak jo uzcītīgi rūpeties par meitu skološanu un izglītošanu.

I. un Fr.

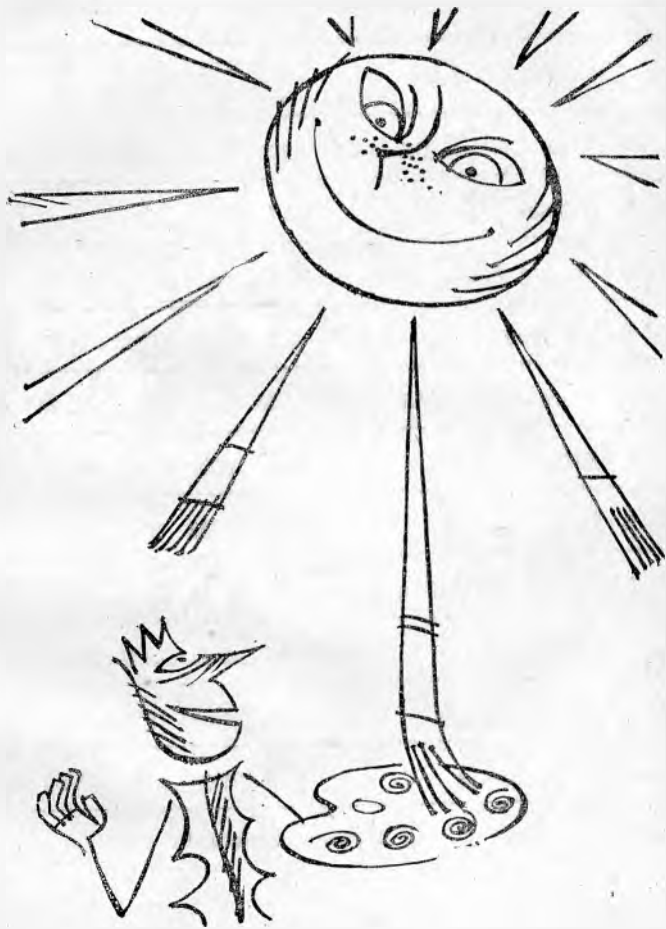
«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 23. martā

IZ ZIEMEĻU PALMIRAS (Petrapīls)

Pēdejšā laikā tiek pie mums daudz koncertierets. Tā bija par provi lielā featrī koncerts, kur vairak kā 1000 muzikentu un bundzinieku vaļā grūda, kad bija ausim pušu jāsprāgst. Klausītāji gandrīz vienīgi kera—kungji.

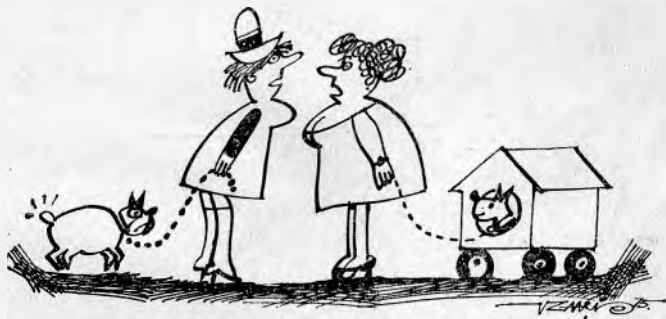
«Baltijas Vēstnesis»,
1877. g. 30. martā

Bez vārdiem.

J. Rūmkis

Bez vārdiem.

V. Zolts

Pirms 100 gadiem

DAZADAS ZIŅAS

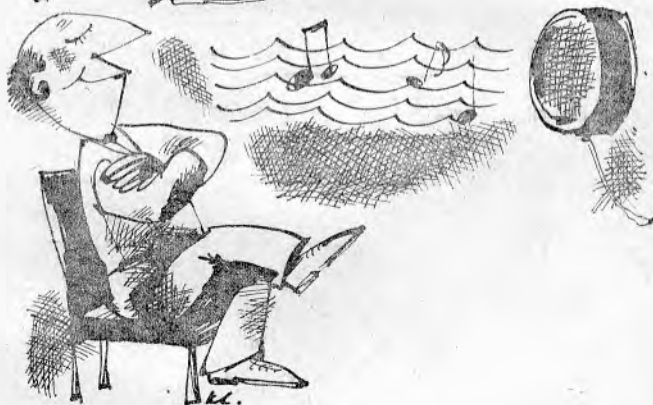
Iz Jelgavas aptuvena tiek «Latv. Av.» rakstīts: «Kalpu maiņas diena tuvojās. Sogad puīšu lones drusciņ cenā kritušas; meitas turpretim ir dārgakas tikušas. Meitai skaidrā naudā jāmaksa 50 rbj. par gadu — dažai vēl drusku vairak. — Labības cenas ir vājas. Par nežāvētiem miežiem maksā tik 150—160 kap. pūrā. Daudz zemkopji gaidīja pavasari, ceredami labaku tirgu par savu preci iemānot, bet caur tagadeju šaubīgu politiku labības cenas ne būt nelabojās.»

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 13. aprīlī

LAI
DZĪVO
1MAIJS!

Bez vardiem.

K. Liedo

Pirms loogadjiem

DAŽĀDAS ZIŅAS

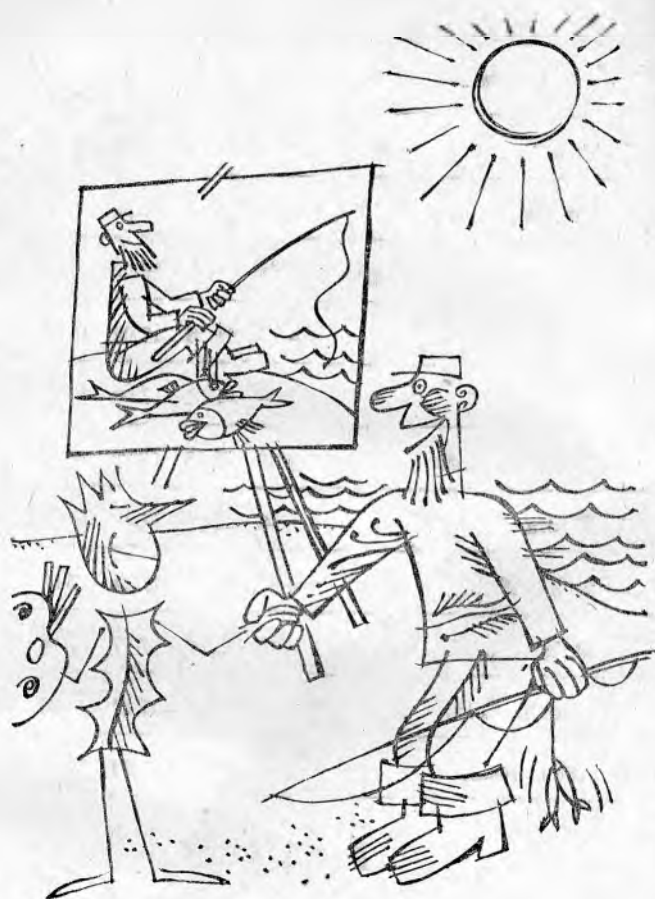
Milzu vērsis. Rīgā, blakus cirkam, par 20 kap. tiek rādīts vērsis, kāds šie gan vēl nebūs redzets: viņš ir 6 pēdas augsts, 11 $\frac{1}{2}$ pēdas garš un 3200 mārc. smags. Ievērojams viņš ir īpaši jau tādej, ka ir mūsu zemes audzēklis. Viņš ir dzimis Vec—Gulbenē un audzināts Rīgā caur miesnieku Rigert kungu. Ieņemšana par izrādīšanu nāk par labu «sarkana—krusta» biedrībai.

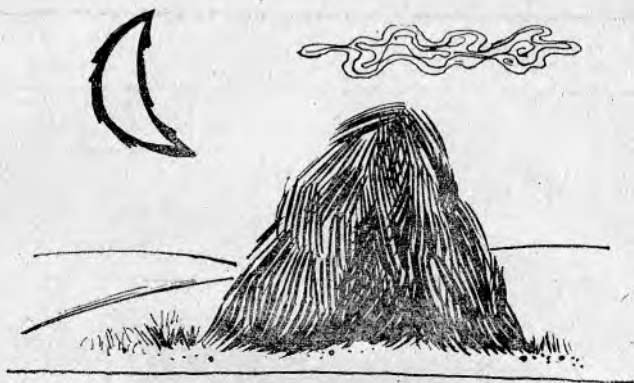
«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 11. maijā

ĀRZEMES ZIŅAS

No Spanijas. Kā no turienes tiek ziņots, tad jezuiti izdarījuši šādu stīķi. Veras pilsētā (starp Kartagenu un Almeriju) jezuiti noturēja savas misioneres. Sprediķī tika jaunas meitas uzaicinātas, lai viņas iestātos par visusvētākās jumpravas māsām. Katrai meitai, kas šinī visusvētākās jumpravas māsu biedrībā iestājās, jāmaksā 30 kap., mūsu naudā reķinājot. Kādas 600 jaunu meitu par māsām piefeicās, un katra savus 30 kapeikus iemaksāja. Kad nu jezuiti misionāri aizgāja, tad viņi meitām, kas māsu biedrībā iestājušās, sacīja, ka tās nedrīkstot precēties. Kā protams, tad jaunām meitām tas nemaz nebija pa prāfam. Jezuiti to jau bija paredzejuši un tapēc šo būšanu savam naudās—makam par labu izīefāja, proti, viņi teica, kad kāda meita iz māsu biedrības izstājās un precās, tad viņai šī atļaušana jāatlīdzina ar 10 rbj. Lai nu gan turienes apgabālā ļaudis ir lētīcīgi un tumsā turetī, tad tomēr viņi šo jezuitu stīķi izmanija.

«Mājas Viesis», 1877. g. 7. maijā

Bez vārdiem.

DB
75

D. Breikša

Pirms 100 gadiem

DAŽADAS ZIŅAS

No Cēsim. Tai 23. majā Cēsu bruģu—kungs pie sevis Cēsis sasauca visus Cēsu apriņķa pagasta—vecakus. Bruģu—kungs uzaicināja pagasta vecakos, lai no tiem uzdodoties tie, kas viņa frijos amata—gados ne—esot strāpeti, vienalga ar cietumu vaj ar naudu. No visiem 113 pagasta vecakiem atradās tik — 12 pagasta vecaki, kas nebij strāpeti, un tie paši bij no mazakiem pagastliem vaj no tādiem, kas no lielakiem ceļiem atāju. Bruģu—liesas strāpē pag. vecākie ir krituši visvairak tadēļ, ka — kā bruģu—kungs izskaidroja — šis braukdams redzejis dažus suņus, kam nebijis ne koks pie kakla piesiets, ne ar drātes kurvis uz purna.

P.

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 22. jūnijā

DAŽADAS ZIŅAS

No Dubuļiem. Gar jūrmali priekš peldošanās šinī vasarā noteiktas šādas stundas:

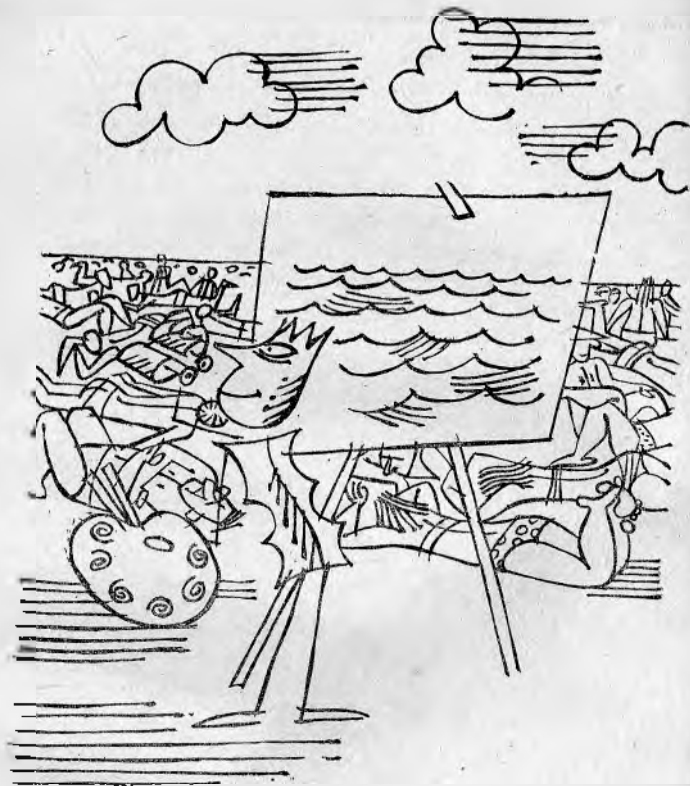
priekšpusdienas:

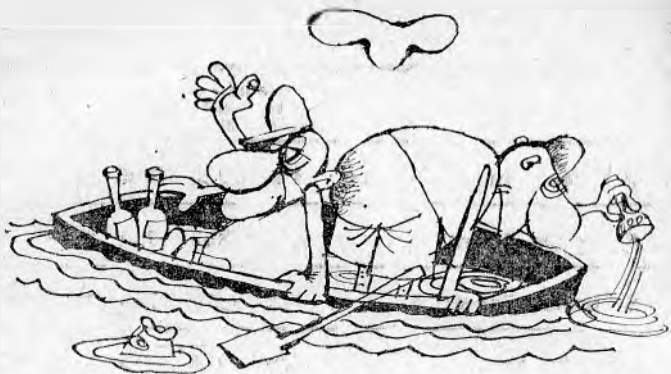
- no 6 līdz 7 — kungi;
- „ 7 „ 8 — kundzes;
- „ 8 „ 10 — kungi;
- „ 10 „ 12 — kundzes;

pēcpusdienas:

- no 2 $\frac{1}{2}$ līdz 4 — kungi;
- „ 4 „ 5 $\frac{1}{2}$ — kundzes;
- „ 5 $\frac{1}{2}$ „ 7 — kungi.

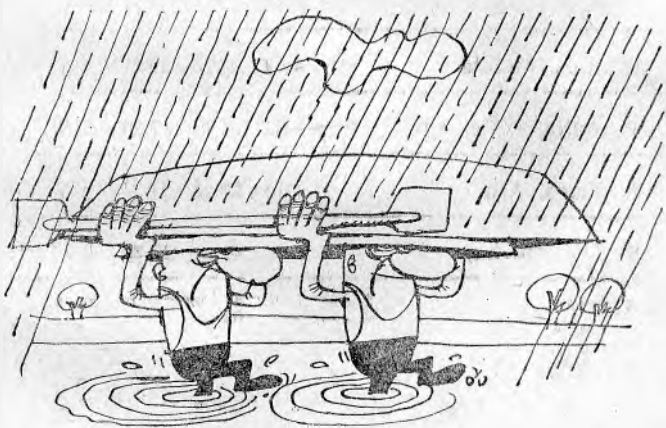
«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 29. jūnijā

Bez vārdiem.

E. Ošs

Bez vārdiem.

E. Ošs

Pirmā loogadiem

DAŽADAS ZIŅAS

Jaunam dzelzceļam uz Majoriem ļoti branga peļņa. Lai gan katru dienu brauc pa 6 reizes uz vienu un otru galu un lai gan pa 20 līdz 25 vagoni tiek piejūgti, tad tomēr gandrīz katru reizi visi vagoni pilni. Tādu sekmi dzelzceļa biedriba nebijuse nemaz gaidijuse. Damfkuģi, tādu briesmīgu konkurenti atrāduši, ir savu braukšanas maksu pamažinājuši.

«Baltijas Vēstnesis»,
1877. g. 6. jūlijā

DAŽADAS ZIŅAS

Testamente

Notaris: Tā tad Jūs vēlaties testamentē norakstīt 20.000 rbļ. priekš L. universitātes?

Baldzietis: Javēlas, tā sakot, nu gan jau ir.

Notaris: Kādos naudas papīros lai norakstu?

Baldzietis: Kādos gribiet — man, tā sakot, viena alga.

Notaris: Kā viena alga? Kāda nauda tad jums ir priekš tam?

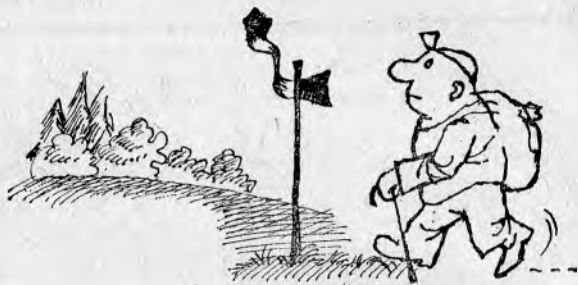
Baldzietis: Man, tā sakot, nekādas naudas nav.

Notaris: Kādēļ tad Jūs testamenti taisat?

Baldzietis: Es tik gribēju saviem tautiešiem drusku parādīt, kāds man labs prāts, un lai mani, tā sakot, druscīņ «ceitungā» ieliek!

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 13. jūlijā

Bez varátem.

V. Seráfenko

Pirms loogadziem

1888
V. P. P.

DAŽADAS ZIŅAS

No Tveres. Se nometinālie Turku vaņģenieki ved it omulīgu dzīvi. Augstākie virsnieki dabūn no valdības karteļa naudu un majora loņu, zemākie — podporučika loņu. Pie tam viņi stāv lielā cieņā pie mūsu dāmām, kas nepieklūst tiem pienest tēju, kafiju, ābolus un dažādus saldumus, un tiem par piemiņu — gluži nevajadzīgi! — dāva savas fotografijas.

«Baltijas Vēstnesis»,
1877. g. 24. augustā

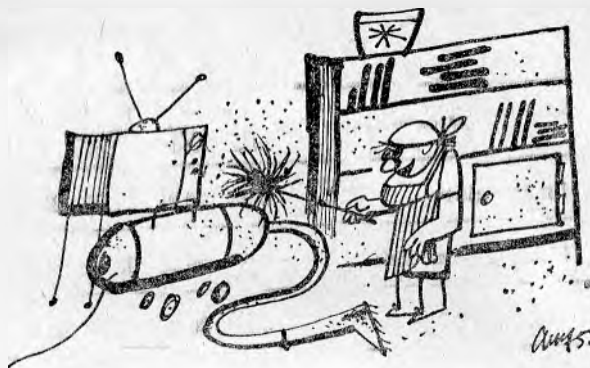
ŠIS UN TĀS

No Daugavpils. Stukmaņa muižas — skola, ar cien. grafa — lielmātes Medem laipnu atvēršanu un palīdzību, 31. jūlijā šie pirmo reizi tika izrīkota teātra izrādīšana, kara ievainotiem par labu. Pēc tam bij viesīgs vakars. — Pie Odzienes Draudavām taj pašā dienā nokritis meteors (gaisa—akmens), kādas 5 mērc. smagumā.

Siliņš

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 19. augustā

Bez vārdiem.

A. Muktāns

— Blicē tik virsūt Varbūt tas ir vilks jēra adāt

J. Melgale

Pirms loogadiem

DAŽADAS ZIŅAS

No Rīgas. Sestdienas vakarā ap pulksten 10 uznāca Rīgā pērkonšs ar krusu, kurā gan neilgi krita, bet kurai graudi tomēr pupu lietumā bija. Tiešām refs atgadījums septembra mēneša vidū.

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 21. septembrī

DAŽADAS ZIŅAS

mežonam labāki tika uzmācejus nogurdināt; tas viņam arī brangi izdevās: — vīri strādāja nosvīduš, bet «peci» apgāzt tiem ne—izdevās. Tie tiešām teicama izturešanās no lāča, ka tas gādāja, ka viņa kungam nevarēja 50 rubļus zaudēt.

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 21. septembrī

— Nepūt miglu acis! Skaidrs, ka esi ļūķejis...

M. Ramane

— Atka! mēneša beigās izmet tikai veikalvedi!

M. Ramane

Pirms loogadiem

DAŽADAS ZIŅAS

Dziedadamas peles. Kā «Rīg. Stadtblätter» ziņo, tad Rīgā, Jelgavas ārpilsētā, noķertas slazdā kādā namā četras pelītes, kas gandrīz tāpat dziedot kā Kanārijas—putniņi. — Ka tādās pelu šķiras ir, ir pazīstama lieta, bet Rīgā viņas nebūs vēl līdz šim pamanītas. Pieminams vēl ir, ka peles, līdz viņas dziedot, trīcot stipri pie visām miesām. Kā ta pate avīze dzirdējuse, tad šīs četras peles dzīvas nodofas Rīgas dabas—pētiņaju biedrībai.

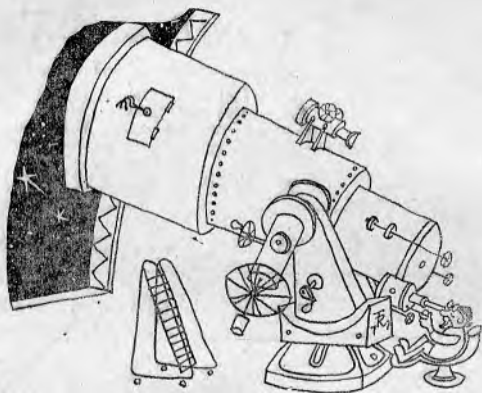
«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 19. oktobrī

DAŽADAS ZIŅAS

No Bauskas fiek «Latv. Av.» rakstīts, ka teatru prieki tur īpaši esot aizgrābuši dienestmeiņu sirdis. 11. septembrī dienestmeiņu pulciņš sabiedrojies un spēlejušas ne vis klubes zālē, bet katoļu baznīcās ērbeģī, iekš pāri mazām istabīnām; arī skalitāju bijuši pie 40, kas grībejuši meitu izērmošanos vīriešu drēbēs redzēt. Spēlešana bijusi, kā jau no tādām, kas no teatera skunsts ne ko neprot; tomēr būšot drīz atkal spēlēt.

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 5. oktobrī

— Netraucē! Profesors tudaļ pierādīs, ka Marsa kanāli ir celtnieku neaizbērtas tranšejas...

R. Tilbergs

Bez vardiem.

R. Tilbergs

Pirms 100 gadiem

SLUDINAJUMI

Viena mazbrūķēta

pumpu trūba

ir par lēnu cenu pārdodama Āgelskalnā pie dišlermeistera Vessela, paša namā, pie melnās rijas.

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 9. novembrī

Zobu sāpes

iekš 5 minūtēm atņem un ar vienu ķemisku kompozīciju izlabo ie—ēstos zobus tagad lekš—Rīgā, lielajā Kaleju ielā Nr. 5, 1 trepi augšā, rīfem no plkst. 8—10.

Asistenc—ķirurgs: J. Malaik.

«Baltijas Vēstnesis», 1877. g. 9. novembrī

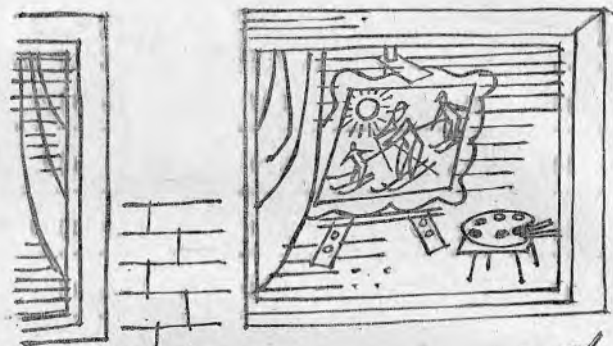

! Mūžīgu paldies!

Jaunkundzēm R. K. un B. A.
par dzīvības izglābšanu
23. okt. 1877.

Izglābtie

«Baltijas Vēstnesis»,
1877. g. 9. novembrī

«Veselības aizsardzības diena».

G. Bērziņš

- Ko viņš tik briesmīgi brēc, it kā būtu uguns pakulās?
- Bet ir jau arī uguns pakulās!

G. Bērziņš

Pirms loogadiem

MATILDEI
(Pēc H. Heines)

Tev iraid dimanti, pērles,
Tev viss, ko cilvēks sev vēl';
Tev ir tās skaistākās acis —
Ak, meitiņ, ko gribi Tu vēl?

Un Tavu skaistājo acu
Tik liela skaistuma dē),
Es taisījs daudz skaistu dziesmu, —
Ak, meitiņ, ko gribi Tu vēl.

Ar Tavām skaistajām acīm,
Man' moki Tu agr' un vēl',
Un mani par nabagu taisi —
Ak, meitiņ, ko gribi Tu vēl?

P. M.

«Ballijas Vāsinesis», 1877. g. 21. decembrī

— Tas ir viņš, kurš teica, ka Jankas darbi esot pa-
viegli...

E. Ošs

12.
MARTS

Paiet 50 gadi, kopš dzimis
(1927) Ēriks Ošs, latviešu
padomju grafiķis, karikatūrists,

ĒRIKAM OŠAM — 50

Viņš dzīvē skatās allaž vērīgs,
Pēc skata gauss, bet sirdī možs.
Starp draugiem saucas — maigais Ēriks,
Starp nedraugiem — tas baigais Ošs.

Ja trāpīsies zem viņa spalvas —
Ne spalvas nepaliks uz galvas!

1.
APRĪLIS

Paiet 50 gadi, kopš dzimis (1927) Andrejs Skailis (A. Vite), latviešu padomju rakstnieks humorists.

ANDREJAM SKAILIM — 50

No malas liekas — tam nu gan ir viegli,
Viss padodas, lai ko viņš arī sāk.
Bet autoram nemaz nav prātā smieklī,
Kad sviedri līst, lai citiem smieklī nāk.
Lai arī tāl Jo otrādi — kas skaudīs,
Ja smiesies pats, bet lasītāji sneudīs.

SPORTLOTO

Mēdz sacīt, ka pārdabiskām spējām apveltīti cilvēki izskatoties ne-parasti. Viņiem esot iekšēji vērsti skatiens, savādi spīdošas acis un smalkas, apgargas rokas. Var jau būt, ka dažiem pārdabiskajiem tā tas ir, taču Šķūnim acis bija stipri miglainas, pirksti īsi un paresni kā desiņas, skatiens... Velns viņu zina, uz kuriem bija vērsti Šķūņa skatiens, uz iekšpusi noteikti ne. Un tomēr neviens nevarēja noliegt, ka Šķūnim ir spējas, kas ir pāri cilvēka saprašanai.

Tas atklājās pavisam nejauši. Kādreiz bodē sīknaudas vietā pārdevējs viņam iedeva vienu sportloto biļeti. Šķūnis biļeti aiznesa mājās un sāka pētīt. Skaties, te ir jāsvītro seši sporta veidi. Bet kādi? Padomāsim. Vai Šķūnim ar sportu ir kāds sakars? Nē, nav. Un tomēr... Piemēram, pirms nedēļas viņu izlīdzināja no restorāna, bet lidošana ir aviācijas sports. Kāds numurs ir aviācijas sportam? Pats pirmais. Tātad svītrosim pirmo!

Pēc izlidošanas Šķūnis gāja mājās, bet riebīgā sieva viņu nelaida iekšā. Cits varbūt pārgulētu turpat priekšnamā kā sunītis, bet Šķūnim bija pašcieņa, tāpēc viņš iekāpa pa logu. Protams, uzlīst otrajā stāvā, turoties pie caurules, nav joks, arī balansēt uz dzegas ir augstākā mērā riskanti, tomēr gultā viņš tika. Bet līšana pa sienu un balansēšana ir akrobātikas elementi, tātad svītrosim akrobātiku, respektīvi, trešo numuru.

Domāsim tālāk. Pagājušo svētdien Šķūnis kopā ar draugiem spēlēja kārtis, un viņi konstatēja, ka Sērdzīgais blēdās. Visi gribēja Sērdzīgo fiziski ietekmēt, bet blēdis laidās lapās. Sekoja pakalīdzināšanās. Tātad Šķūnis skrēja. Kas ir skriešana? Vieglatlētika! Svītrosim divdesmit trīs.

Varbūt viņam gadījies nodoties arī smagatlētikai? Kā tad! Darbā pēc prēmiju saņemšanas meistars Grāpis tā tika pacienāts, ka Šķūnim kopā ar pārējiem viņu, simt piecdesmit kilogramus smagu vecī, vajadzēja celt mašīnā un vest mājās. Pacelt tādu smagumu, vai tā nav smagatlētika? Ir, tāpēc mudīgi meklējam četrdesmit otro numuru un velkam krustu pāri.

Padomāsim vēl. Vasarā Šķūnis viesojās uz laukiem pie švāģera. Nosvinējuši tikšanos, viņi gāja drusku pastaigāties. Tur ir neliela upīte, un upītei pārliktas divas laipas. Tiklīdz uz vienas no tām Šķūnis spēra kāju, viņš iegāzās ar nejauku blikšķi ūdenī. Pēc tam izrādījās, ka upītei divu laipu nemaz nav. Redzēdams Šķūņa ķibeli, švāģeris, nelietis tāds, zviegdams aulekšoja uz māju un sauca citus skatīties, cik jocīgi viņa radnieks mīcās pa dūņām. Lai nu būtu kā būdams, bet Šķūnis iekrita ūdenī. Starp kritienu un lēcieni principiālas starpības nav, līdz ar to varam mierīgi svītrot trīsdesmit otro numuru — lēkšana ūdenī. Bet aulekšošana un zviegšana ir zirgu sports. Čiks, svītrojam arī divdesmit pirmo!

Līdz ar to uzdevums bija izpildīts. Šķūnis biļeti mierīgi iemeta kastītē, un nedēļu vēlāk viņam kabatā iekrita pieci tūkstoši rubļu. Jā, visi pārsvītrotle numuri bija vinnējuši.

Draugi un paziņas Šķūnim spieda roku, sita uz pleca un lincināja, vai viņam nav zināms kāds knifs. Šķūnis gudri smaidīja. Ko nu par knīfiem runāt, tie cipariņi viņam tāpat vien ir paurī iekrituši. Sagarādīšanās, nekas vairāk. Patiesībā Šķūnim saldi tricēja sirds — varbūt viņš patiešām ir atradis īsto piegājieni, kā uzminēt laimīgos numurus? Bet to mēs redzēsīm, to nākotnē rādīs!

Vēlti nekavēdams laiku, Šķūnis atkal nopirka sportloto biļeti un sāka domāt. Tieši pašā karstākajā domāšanas brīdī uzkulās Sērdzīgais. Viņš, nekauna, gribēja izplēst piecus rubļus. Šķūnis stipri noskaitās un izlingoja Sērdzīgo kā brāli. Tūlīt pēc izlingošanas Šķūņa logā ielidoja glīts pusķieģelis. Sērdzīgais savā atreibības kārē laikam domāja, ka Šķūnis pārbīsies, bet viņš nepārbijās vis, viņš pakāra pusķieģeli un laida Sērdzīgajam pa hūti. Se tev, eņģel, vasarsvētkil Tiklīdz metamais bija aizlidojis, Šķūnis saprata, ka viens numurs jau rokā. Kas pēc būtības ir ķieģeļa svaidīšana? Basketbols! Kāds ir basketbola numurs? Sestais. Nu tātad...

Arī par nākamo skaitli ilgi domāt nenācās. Kāpēc Šķūnim uzvalks ir ar melniem plekiem? Tāpēc, ka viņš pagājušajā naktī nejauši bija iekūlies svešā pagalmā un dziedādams rāpies pāri akmeņogļu kaudzei. Vārdu sakot, alpinisms, un alpinismam ir ceturtais numurs.

Bet ielūkosimies vēsturē dziļāk. Kāpēc Šķūnim uznāca tieksmes vāļāties pa nakti apkārt? Tur bija vainīgs balzams. Šķūnis visu nakti stalgāja un meklēja naktssargu, kas aneļētos ar melno balzamu. Apkārtstaigāšana, bez šaubām, ir tūrisms. Svītrojam četrdesmito.

Un kā gan lai aizmirst gadījumu uz stūra pie alus mucas! Tur kāds nepazīstams subjekts katrā ziņā gribēja līst bez rindas. Lieta sākās ar grūstišanos, tad sekoja sišana pa ģīmi un beidzās ar to, ka subjekts izlauza sētas stabiņu. Šķūnim paš aizsardzības nolūkā, protams, nācās izlauzt otru stabiņu. Pēc stabiņu izlaušanas gāja vajā dūšīga zvetēšanās. Nu re, tūlīt var pārsvītrot trīs sporta veidus — sambo, boksu un paukošanu. Citiem vārdiem sakot, trīsdesmit deviņi, astoņi un četrdesmit trīs.

Tas ir viss. Sviežam biļeti kastē un gaidām. Būs vai nebūs?

Slava, slava, alelūjal Turī maisu, Šķūni, tev otrreiz gāžas vīrsū pieci tūkstoši!

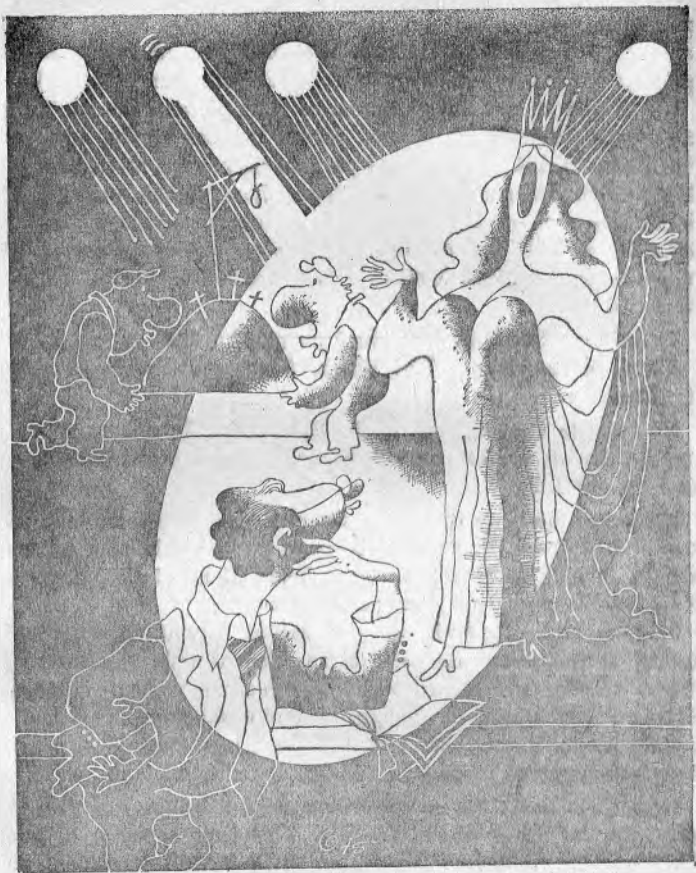
Nu neviens vairs nešaubījās, ka Šķūnim ir pārdabiskas spējas. Uz viņu skatījās ar apbrīnu un bijīgām trīsām, viņam klanījās, viņu pie-lūdza un dievināja.

Ko tikmēr darīja pārdabiskais Šķūnis? Viņš gatavojās lielo naudu nogrābt trešo reizi. Nopirka biļeti, apsēdās pie galda un sāka domāt. Domāja, domāja un neko nevarēja izdomāt. It neko! Jā, Šķūnim vairs nebija iemesla svītrot nevienu sporta veidul.

Sākumā viņš nepadevās un minstīnājās. Varbūt viņam pēc lielā laimesta ir gadījies boksēties? Nē, kas gan ar tādu slavenu un pārdabisku cilvēku uzdrošināsies kauties? Varbūt viņš ir izlidojis no restorāna? Nejautāsīm tik muļķīgi — Šķūni vairs nemūžam nelidinās no restorāniem. Varbūt kāds viņam iesviedis logā ķieģeli? Ai nē, slave-nībām ķieģeļus logā nesvicž...

Kopš tā laika Šķūnis staigā drūms un grūtsirdīgs. Kas grib Šķūni iepriecināt, lai iesper viņam ar kāju. Viņš tūlīt spers pretī, priecīgi iekliegsies: «Futbols, futbols!» — un skries svītrot četrdesmit piekto numuru.

Pagaidām gan neviens viņam nav spēris. Par to nevajag brīnīties, cilvēki ir tik nenovīdīgi!

- Interesanti, kāpēc režisors dod viņai vislabākās lomas?
— Viņi ir sadziedājušies.

•
Ciflis

3.
MAIJS

Paiet 50 gadi, kopš
dzimis (1927) Gunārs
Cīlītis, latviešu
padomju grafiķis
karikatūrists.

GUNĀRAM CĪLĪTĪM — 50

Safīra ir labas zāles,
Nav ko pūst te pīlītes.
Ģen jau atkal velnu mālēs
Mūsu Gunārs Cīlītis.

Pagaidiet, jo dzīve rit —
Zēnam... tikai piecdesmit!

25.
MAIJS

Paiet 50 gadi, kopš dzimis (1927)
Viesturs Vējš, latviešu padomju
feļetonists.

VIESTURAM VĒJAM — 50

Ir diezgan smiektu dzirkstīs vizēfs,
Bef zoles — cik lai ilgi plēš?
Un, jokus dzenot, motorizēts
Pa «Dadža» lapām brāžas Vējš!...

PRETLĪDZEKLIS

Ar humoru un satīru sāku nodarboties sava uzvārda dēļ. Atzišos, tai man ir sagādājis daudz sāpīgu brīžu. Kad sāku iet skolā, klasesbiedri atcerējās visus sakāmvārdus, kuros bija mans uzvārds, un, tos izkaidojot, briesmīgi uzjautrinājās.

— Va tu vējš, kas par vētrul — viņi sauca, cits citu pārkliegdami. — Kā vējš skrien, kā miets atdurasi — Un vēl daudz ko citu.

Arī mācību spēki reizumis nelajda garām izdevību mani pavilkēt uz zoba.

— Vēj, Vēj, kur tev tā gudriba izčībėjusi? Pa vienu ausi iekšā, pa otru ārā... Vai tikai tev galvā nav caurvėjš! — viens stundā brīnījās.

— Stundās, Vėjņ, ir jāklusās, nevis jāsvilpo... — cits aizrādīja.

Mēģināju iebilst, ka cilvēka uzvārda izsmiešana šādā veidā nav uzskatāma par inteliģences pazīmi, taču tas manu stāvokli nepadarīja vieglāku.

Mana nasta kļuva vēl smagāka, kad, manīdams sevī zināmu muzikālu aicinājumu, neapdomīgi iestājos pūtēju orķestri un sāku mācīties klarnetes spēli. Mēģiniet iedomāties, kāda liksmība sacēlās un kādi aplausi atskanēja zālē, kad programmas vadītājs, piesakot nākamo numuru, paziņoja:

— Sūberta skaņdarbu «Lēni lūdzo» pūtīs Vėjš!

Orķestra diriģents pēc kāda atbildīga koncerta, kurā es pieredzes trūkuma dēļ ar savu klarneti biju spalgi iekviecies nevietā, rūgti piezīmēja:

— Tur taču bija pauze! Un pauzēs mūzikim ir jāklusē! It sevišķi lopošajam... Bet Vėjam jau notis nav rakstītas...

Kad beidzu skolu, aizgāju uz teātri. Te, kā par nelaimi, bija priekšā daži man nevēlami daikti un amata apzīmējumi: «Vēja mašīna», «Sņācējs—gaudotājs», «Vēja meistars» un tamlīdzīgi. Taču vissāpīgāk mani izsmiet izdevās kādam izrādes vadītājam. Viņš reiz ieslēdza teātra iekšējo radiomezgli un brigādes ģenerāja balsi nokomandēja:

— Skatuves strādnieki! Vējš plosās pa skatuvi! Nekavējoties aizvērt lūku! Vējš plosās pa skatuvi!

Šis gadījums mani galīgi pārliecināja, ka ar lēnprātību te nekas nav panākams. Lai kolēģi saprastu, ka arī es šo to pie gadījuma varu, sāku rakstīt humoreskas un feļtonus.

Drīz pēc tam — un tas notika pirms ... gadiem — skatuves dēļus apmainīju pret rakstāmgaldū redakcijā. Tiklīdz kāds mēģināja mani izzobot, viņš dabūja pamatīgi trūkties. Es uzrakstīju kādu āķīgu gabalu par pilsoni, kas savās izdarībās visādi līdzīgs manam nelabvēlim. Turklāt viņu pārmācīja kāda atmosfēras stihija, piemēram, stiprs vējš.

Kopš tā laika dzīvoju mierīgi. Bet feļtonus, lai mans uzvārds neievestu kārdināšanā kritiķus, parakstu ar pseidonīmu — drošs paliek drošs!

— Nemaz nebrīnieties, mans vīrs mēdz atskaņot tikai lielas formas skaņdarbus!

G. Bērziņš

4.
JUNIJS

Paieš 50 gadi, kopš
dzimis (1927)
Gunārs Bērziņš,
latviešu padomju
mākslinieks
karikatūrists.

GUNĀRAM BĒRZIŅAM — 50

Ir bildēti gan gadalaiki,
Gan ķibeles, gan vaļasprieks,
Un skumjām jāatstāj ir vaigi,
Un bēdas kūst — kā marfā sniegs.

Un acis mums vēl ilgi smies.
Ja kakš
ceļu nepārskrīs.

22.
JŪNIJS

Pašē 70 gadi, kopš dzimis
(1907) Eriks Adamsons,
latviešu padomju dzejnieks.
Miris 1946. gadā.

ERIKS ĀDAMSONS

Dzejnieks, prozaiķis, dramaturgs, tulkotājs. Nozīmīgākā daiļrades daļa ir dzeja — krājumi «Sudrabs ugunī» (1932), «Ģerboņi» (1937), «Sauls pulkstenis» (1941), «Sapņu pīpe» (palicis manuskriptā, daļēji publicēts 1957. un 1967. gada izlasē) un noveles — krājumi «Smalkās kaiķes» (1937), «Lielais spītnieks» (1942). E. Adamsona daiļrade ir ļoti savdabīga — ar noslieci uz estētismu, taču arī ar sabiedrisku skanējumu, kurš vienā otrā sacerējumā ir pat nofeicošais. Dzejā raksturīga interese par

dzīvās un nedzīvās dabas daili, senlaicīgiem un eksotiskiem tematiem, fantāzijas radītām «sapņu valstībām» ainām, prozā — neparasti sižeti, kas dod iespēju atklāt cilvēku rakstura dīvainības un dvēseles nianšes. E. Adamsons ir smalks formas un stila meistars. Viņa dzejoļos un novelēs ir daudz spilgtu gleznu, oriģinālu epitetu un salīdzinājumu. Daži piemēri: «Daugava kā zīla lapsa», «Angļu lordi sēd un snauž kā balti rubeņi», «Tiks lietus zirga siltā purnā/Kā piparmētru eļļa līts», «Bārda kā kviešu pušelis», «Dīvainas domas kā sarkani papagaišbaloži», «Meli kā apaļas puipalas», «Auis kā etrusku māla poda osas», «Svētēlis soļo pa lauku kā Konstantinopoles ķeizars sarkanos zābakos».

Kā dzejā, tā arī prozā dzidrš lirisms saaušts kopā ar humoru, vieglu ironiju, sarkasmu, bet atsevišķi sacerējumi izteikti humoristiskā, satīriskā vai groteskā saasinājuma dēļ pilnā mērā pieskaitāmi pie komiskās literatūras, piemēram, stāsti un noveles «Kauns», «Sevis pārvarētājs», «Nāve gaiša izskatā», «Ričuračs», «Brēkšana», «Lielais spītnieks», dzejoļi «Svētdienas romance», «Bērnu gājēns», «Zvejnieka un konfekšu tinējas kāzas», «Seska dziesma», «Odu romance», «Dziesma blaktij», «Runča lūgšana», «Oda Briesmīgai dāmai», «Vilka dziesma», «Tā Kunga rotalīeta», «Saru nāšanās ar zosi», «Odam», «Vēžu maršs», «Iemīļējies bende», «Fabula par sēni». Ne velti vieni no iemīļotākajiem rakstniekiem viņam no mazām dienām bija Petronijs un Rablē.

Mākslinieciski nenozīmīgāki ir dramatiskie sacerējumi, tomēr tiem ir sociāli visasākā tematika. 1937. gadā E. Adamsons saraksta satīrisko komēdiju «Mālu Ansis», kuras izrāde tika aizliegta, jo tajā pārāk asi izsmietas mantīgās aprindas. Ierosinājumu lugas sarakstīšanai devis Petronija «Satirikons», kurā attēlots brīvvalsts vergs Trimalhions, kas, ieguvīš milzu bagātību, dzīvo pārmērīgā greznībā, riko dzīres un kļūst slavens ar savu rupjību, stulbumu un izšķērdību. Rakstnieks dzīvē sastapis vairākus līdzīgus latviešu Trimalhionus un nolēmis tos parādīt vienā — par Mālu Ansi sauktā būvuzņēmēja Tirzbanurta tēlā. E. Adamsons galvenajam tēlam ilgi meklējis atbilstošu uzvārdu, līdz beidzot kādā godalgotu lauksaimnieku sarakstā ievērojis Anša Tirzbanurta vārdu. Pēc autora domām, «dīvainos uzvārdus, kas tik daudz sastopami dzīvē, vajadzētu vairāk ieviest rakstniecībā, lai to atsvaidzinātu un padarītu dažādāku».

Tulkotājs galvenokārt angļu autoru darbus: Šekspīru, Bairoņu, Kiplingu, Tenisonu, Vaildu un citus. Pratis arī vācu, krievu un franču valodu.

E. Ādamsons bija viens no antifasišiskās «Brūnās grāmatas» tulkotājiem.

Eriks Ādamsons ir dzimis un uzaudzis Rīgā. Viņa tēvs bija fabrikas grāmatvedis. E. Ādamsons mācījās pilsētas 1. vidusskolā, kur latviešu valodu un literatūru pasniedza Vilis Plūdonis, pēc tam — Latvijas universitātes Juridiskajā fakultātē, bet mācības nepabeidza.

Sacerēt sācis agri — stāstus, dzejoļus, lugas. Pēc daudziem neveiksmīgiem mēģinājumiem kaut ko publicēt periodikā viņš 1924. gadā par saviem līdzekļiem izdeva viencēliena komēdiju «Amora apburtā lapene», kuru vēlāk arī pats atzinis par neizdevušos.

Dievinādams skaistumu literatūrā, arī dzīvē centās vienmēr būt nevainojams — kā apģērbā, tā manierēs.

Kad sākās Lielais Tēvijas karš, E. Ādamsonam neizdevās evakuēties. Hitleriskās okupācijas periodā sarakstīja sacerējumus, kuros pauda novēršanos no dzīves un kuros vērojamas «firās mākslas» tendences.

Pēc Padomju Latvijas atbrīvošanas E. Ādamsons publicēja vairākus reālistiskus dzejoļus. 1945. gadā viņu uzņēma par Latvijas Padomju rakstnieku savienības biedra kandidātu, taču nāve 1946. gadā pārtrauca viņa — padomju rakstnieka — darbību.

J. Laganovskis

ERIKS ĀDAMSONS

ODU ROMANCE

Odi siltā vakarā
Krustadanci sāka,
Un bij laudīti jāteic: — Jā,
Tiešām tiem ir māka! —

Ābeles vēl ziedos bij,
Ceriņi jau plauka —
Tas bij laiks, kad bērni vij
Vaiņagus uz lauka.

Te kāds odu jaunsķungs bāls,
Smalkām, garām kājām
Teica: — Ceļš man priekšā tāls
Prom uz kādām mājām.

Miegamīces lielākie
Dus fur snaudā maigā.
Mān ir jāmodina tie,
Dzeļot katram vaigā.

Jo, kamēr ir pavasars,
Nedrīkst snaust pārlieku. —
Viņam piekrita viss bars,
Sekojoť ar prieku.

Tā šie palaidņi arvien,
Zīdā gaišpelēkā
Tērpī, šķēpus cilā vien,
Dzeļ un dzied, un lēkā.

LATGALES MĀLA TRAUKI

Gan Ķīnas porcelāns ir jauks
Un arī majolīkas trauks,
Bet māla trauki tumšbrūnie
Un zaļie, kad ap mani tie
Uz grāmatplauktiem un uz galdiem
Starp magonēm vai augļiem saldiem
Visapkārt glīti novietoti,
Spēj mani iepriecināt ļoti —
Tad darbnīcas es atceros,
Kur radā māla traukus šos,
Un meistars kur tos veikli prot
Uz podniekripas izveidot,
Tad zāvē, dedzina, klāj vāpi
Pār tiem, un viegli katru sāpi
Es aizmirstu, kad liešas tās
Es uzlūkoju rāms un kluss:
Šos trauku veidus dažādus
Un osas smalki izliektās.
Ar tādu gaumi nemeklētu
Un darba bijāšanu svētu,
Ar tādu vienkāršību maigu,
Kas dara gaišu manu vaigu,
Ar tādu izdomu un māku
Tie veidoti, ka laimīgs nāku
Ikreiz pie tiem ar jaunām jūtām,
Tā kļuvis brīvs no bēdām grūtām, —
Tādēļ par māla traukiem šiem
Lai paldies tautas meistariem!

15.
JULIJS

Paiet 50 gadi, kopš dzimis
(1927) Miermīlis Steiga
(I. Fridmanis), latviešu
padomju humorists.

MIERMĪLIM STEIGAM — 50

Vēl nav ne tuvu darbu kalnam beigu,
Bet, mieru mīlot, atcerēties der:
Lai dzīvo smeids!... Un Miermīlis ar steigu
Pār «Dadža» sliekšni atkal kāju spar.

MIERMĪLIS STEIGA

IZŅĒMUMA KĀRTĀ

Direktors Vecpersiķis saķēra galvu.

— Atkal anonīma sūdzība! — viņš iesaucās. — Piekta anonīmā
vēstule mēneša laikā! Un, protams, par inženieri Jaunpēdīgu! — Tas

li par traku! — direktors piespieda selektora pogu. — Arodkomiteju pie manis! — viņš iebūrās mikrofonā. — Vadošos posteņus arī žiglit!

Pēc brīža visi izsauktie bija klāt. Pēdējie ieradās arodkomitejas priekšsēdētājs Akotnieks un kadru daļas priekšnieks Slimbāns. Abi direktora kabinetā jutās kā savās mājās, tādēļ nesēdās vis kaut kur malīnā, bet mikstajos klubkrēslos direktora rakstāmgalda priekšā.

— Lūk, tā! — Vecpersiķis saslējās un skaļā balsī uzsāka. — Es necieļīšu mūsu kolektīvā pļēgurus, disciplīnas grāvējus un... un... Slimbān, izlasiet, kas tur tajā pēdējā signālā teikts!

Kadru daļas priekšnieks paņēma no galda aploksnī, nesteidzīgi izvilkta vēstuli un vienmujā balsī lasīja:

— «Inženieris Jaunpēdiņš ir tukšpauris, aprobežots cilvēks, nela-
bojams dzērājs un bezatbildīgs darbinieks. Viņš grauj mūsu kolektīva
autoritāti. Vai jūs akls, ka tālāk par sava kabineta sienām nekā ner-
redzat?»

Pēdējo teikumu Slimbāns pa pusei norija un uzmeta piesardzīgu skatienu priekšniekam.

— Vai dzirdējāt? — Vecpersiķis iekarsa. — Mēs te visi cīnāties
par uzņēmuma godu, bet ko šis dara?! Rīt pat aiztrieksu, izmetīšu
ārā no rūpnīcas!!!

— Nevajaga, lūdzu, nevajaga! — galvenais inženieris Pūpols, gluži
nobijies, ievaidējās. — Ko tad es bez Jaunpēdiņa iesākšu?

— Ko? — direktors nodārdināja.

Kabinetā iestājās klusums.

Tad Pūpols, saņēmis dūšu, cēlās kājās.

— Biedri, direktor, vēstuli uzrakstījis kāds mēlnesis. Jaunpēdiņš
ir apdāvināts un centīgs inženieris. Viņš mums ļoti nepieciešams. Bez
Jaunpēdiņa mums sacensībā neuzvarēt.

— Viņam ir izgudrojumi un racionalizācijas priekšlikumi, — teh-
nologs Bērtups noburkšķēja.

Kadru daļas priekšnieks domīgi pakasīja aiz auss.

— Mums līdz šim nekādas sūdzības par Jaunpēdiņa morālo stāju
nav ienākušas...

— Savādi... — direktors blisināja acis.

— Kāds cenšas Jaunpēdiņam iegriezt, — Pūpols, kļūvis drošāks,

sāka skaidrot. — Droši vien grib atriebties vai izēst no vietas, varbūt aiz skaudības...

— Bet kā tad ar sacensības rādītājiem? — Vecpersiķis noplātīja rokas. — Kā mēs tagad izskatāmies šis nolāpītās sūdzības dēļ? Starp citu, tā jau ir pieklāt!

— Jaunpēdiņš ir publiski jāreabilitē, — tehnologs Bērtups bezkaisli ierosināja.

— Kā tā, jāreabilitē?

— Jāuzliek fotogrāfija uz goda plāksnes, jāpiešķir prēmija.

— Prēmija? — direktors sadrūma un sāka kaut ko rēķināt. — Nu, labi, — viņš pēc brīža negribīgi sacīja. — Izņēmuma kārtā...

Pēc nedēļas direktors saņēma anonīmu vēstuli par tehnologu Bērtupu.

VALDIS GRENKOVS

PIRMAIS KĻŪŠU NEMIRSTĪGS

Skaistums
saistīts ir ar matiem
un ar mini,
šaubu nav.
Tādu
atu cilvēks sevi
lepns klinfīs
cirta jau.
Bet,
kaut pinku lērums bija
un pat ādas palfraks ass,
mira viņš,
jo plikām pleznām
un bez biksēm
skrēja tas.
Tupelēs
ar blezu zoli
senči gāja
kūti mēzf.
Grieza tās
no liepas koka.
Vieglas, lētas,
spēj tik plēst.

Tiesa gan,
tiem bikšu starām
platums bija visai
knops,
varbūt tieši tādēļ viņus
arī aprijis ir
kaps.
Man ir tupeles
un krēpes.
Biksēm platums
superiķis.
Kādēļ tad
man pakaļ nolūr,
if kā steigātu
es pliks?
Uzlabojis senās modes,
nebūšu jau gariņš
sīks.
Es ir es
un tādēļ kļūšu
populārs un
nemirstīgs.

26.
JULIJS

Paiet 50 gadi, kopš
dzimis (1927)
Valdis Grenkovs,
latviešu padomju
dzejnieks.

VALDIM GRENKOVAM — 50

Vēl selgā bura māj, kā puīša gados māja,
Un, kaut gan piecdesmit, — vēl jauns ir jūras vilks.
Viņš krastā stingri stāv, kā stāvēja uz klāja,
Un ķeras Pegazam pie stūres, nevis ilks.

Vīrs, vētrās norūdīts, būs dzīvē lietaskoks,
Kam, ostā iebraucot, ir mīļš pa reizei joks.

18.
AUGUSTS

Paiet 75 gadi, kopš
dzimis (1902)
Jānis Dimants,
latviešu padomju
žurnālists satīriķis.

JĀNIM DIMANTAM — 75

Kas sacīja, ka gadi liedz mums jokot, —
Lūk, vīram nedziest humorīgā dzirksts,
Kaut, jaunradi caur darbu kalniem rokat,
Pa reizei piere sviedru lāsēs mirkst.
Un tomēr prot viņš dzīves prieku rast,
Un skatiens vēl kā vanagam ir ass.

JĀNIS DIMANTS

IDILLE

— Vectētiņš aizgāja? Pavisam? Lai skrien!
Palika divi un sunītis vien.
Sunītim purniņš vai ķepiņa sāp,
Divi ar skubu pie daktera kāpj.
Sunīti mazgā un sunīti sver,
Sunītis vārītu pieniņu dzer,
Sunītim kauliņš ar liesumu salds,
Sunītim gultiņa, divāns un galds.
Sunīti bluso un sunīti glauž,
Sunītim lāpa un sunītim auž.
— Priecājies, sunīt, rej, lēkā un audzi
Divi no rīta līdz vakaram sauc.

VEĢETĀRIEŠU ĒDNĪCĀ

Ceļā uz ēdnīcu ieraugu paziņu.
— Derētu, — saka šis, — klm . . . vienu «maziņu» . . .
— Labi, nāc līdzī, tepat aiz šī stūrīša.
Jutīsies siltāk kā vectēvs uz mūrīša.
— Lūdzu, mums kofletes un vienu «maziņu», —
Paziņa, actiņu piemiedzis, paziņo.
Garšoja, oda un pētīja vērtīgi,
Savilka gēmtīti, nopūtās sērīgi —
Kofletes bija bez gaļas un faukuma,
«Maziņais» — pieniņš no šīrīta slaukuma.

25.
AUGUSTS

Paiet 100 gadi, kopš
dzimis (1877) Jānis
Jaunsudrabiņš, latviešu
rakstnieks. Miris
1962. gadā.

JĀNIS JAUNSDRABIŅŠ

Populārās «Baltās grāmatas» (1914) un mūža novakarā sarakstītās «Zajās grāmatas» autors. Bez šiem bērnišības atmiņu tēlojumiem sarakstījis arī garo stāstu triloģiju «Alja» (1. daļa — 1911, 2. daļa — 1914, 3. daļa — 1925), romānus «Jaunsaimnieks un velns» (1933), «Neskaties saulē» (1936), «Augšzemnieki» (1937), «Nauda» (1942). No daudziem īsākiem prozas sacerējumiem atzīmējami stāsts «Vēja ziedi» (1907) —

pirmais darbs, kas pievērsa lasītāju uzmanību jaunajam rakstniekam, un tēlojumu virkne «Ar makšķeri» (1921). Publicējis arī dzejoļus un lugas.

Jāņa Jaunsudrabiņa daiļrades raksturīgākā Tpašība — dzīves ikdienišķības tēlojums un humors, kurš sevišķi valdzinošs ir «Baltajā grāmatā» un «Zaļajā grāmatā». Pie humoristiskiem un satīriskiem sacerējumiem pieskaitāms stāsts «Jēkabs Gudrais un viņa nelaime», skices «Pirkstis pelnos», vairāki dzejoļi, feļetoni, kas parakstīti ar pseidonīmu Klaucānu Siepla, komēdijas «Ansis Auns» (1911), «Jo pliks, jo fraks» (1926), «Invalīds un Rella» (1934). Smieklus izraisa gan cilvēku rakstura vājības, gan komiskas situācijas, gan sava laika īstenības satīriski atmaskojumi.

Jānis Jaunsudrabiņš dzimis Neretas apkaimē, kalpa ģimenē. Kā māte viņam vēlāk tika stāstījusi (sk. rakstnieka autobiogrāfiju «Mana dzīve»), tas noticis neparasti zvaigžņotā naktī. Tūlīt pēc viņa nākšanas pasaulē iedziedājies gailis, it kā pavēstot par šo notikumu visai apkārtnē.

Bērnība pagāja, kopā ar māti kalpojot pie dažādiem saimniekiem. Tēvs nomira, kad zēnam bija divarpus gadi. Septiņas par ganu nokalpojis vasaras deva iespēju pilnībā izbaudīt visas grūtības, ko sagādāja agrā celšanās, lakstu kapšana pusdienlaikā, kad gribējās aizskriet uz upi, lietainās dienas, pārķona negaisi, aukstie rudens rīti. Cieta arī, kad vajadzēja kādam bucof roku. No šī perioda J. Jaunsudrabiņa atmiņā saglabājies arī notikums, kad pirmo reizi kopā ar vīriešiem aizgājis uz pirti un vecfēvs viņu pēris uz lāvas ar slotu un mazgājis ar ziepēm tās, ka līcies, noplāsis ādu.

Skolā labo sekmju un ne pārāk draiskulīgās uzvešanās dēļ bija iecelts par klases uzraugu, bet par liberālismu un demokrātismu pēc kāda laika tika atcelts.

Visai grūtos apstākļos pagāja divi gadi Vecsātu zemkopības skolā, galvenokārt tāpēc, ka tur slikti baroja, bieži vien ar kurzemleku iecienīto skābputru, kas viņam likusies ļoti negaršīga. Šī skola gatavoja muižu pārvaldniekus, bet Jānis Jaunsudrabiņš pēc tās beigšanas kļuva par lopkopības pārraugu nelielā muižīņā. Vienīgais biedrs viņam tur bijis piejaucēts ezis.

Pirmā publikācija presē bija kādas mīklas atminējums laikā, kad viņš vēl negāja skolā. Nedaudz vēlāk viņš sacerēja lugu piecos cēlieņos

«Meža zagļu prieki un bēdas». Tas notika vasarā pēc skolas beigšanas, kad viņš noskatījās ceļojoša teātra izrādi.

Pirmais dzejolis publicēts deviņpadsmit gadu vecumā, mācoties Vecsātos. Nedaudzus izdevās publicēt arī pēc tam. Grūtāk veicās ar tēlojumiem.

Pēc vairākām neveiksmēm J. Jaunsudrabiņš nolēma, ka neder par rakstnieku, un pievērsās plastikai. Viņš iestājās Blūma zīmēšanas skolā Rīgā, pelnījās ar fotografēšanu, portretu zīmēšanu, gleznu kopēšanu; pēc tam papildinājās glezniecībā Minhenē un Berlīnē. Tīcību saviem spēkiem rakstniecībā atguva tikai tad, kad daži tēlojumi beidzot parādījās Rūdolfa Blaumaņa vadītajā «Latvijas» pielikumā.

Pa to laiku jau bija apprecējies. Interesanta ir šo precību vēsture. Lai varētu iestāties Vecsātu zemkopības skolā, vajadzēja papildināties vācu valodas zināšanās, un Jaunsudrabiņš sācis meklēt pagasta skolu, kurā agrāk bija mācījies. Viņš vienlaikus izpildījis arī skolotāja palīga amatu. Skolā viņam ļoti iepatikusies viena vecākās klases meitene, kurai viņš arī nebijis vienaldzīgs. Pēc kāda laika sākuši sarakstīties. Kaut arī neviens viņus šai «nedarbā» netika pieķēris, drīz tomēr visa skola sākusi runāt, ka Sudrabiņš ar Sprogīti esot pārinieki.

Vēlāk J. Jaunsudrabiņš aizgājis mācīties uz Rīgu un kāda biedra pierunāts izmest visas domas par precēšanos no galvas, ja grib dzīvē saņiegt kaut ko augstāku, nosūtījis viņai «brīvlaišanas vēstuli». Meitene nav neko atbildējusi. Pēc pāris gadiem, vasaras brīvlaikā ciemojoties Neretā, ieraudzījis viņu baznīcā. Pieticis saskatīties, lai saprastu, ka nekas nav zudis. «Tā bija skaistākā vasara manā mūžā», J. Jaunsudrabiņš vēlāk pastāsta. Pēc atgriešanās Rīgā sākusies bieža un gara sarakstīšanās. Nākamo vasaru viņi apprecējušies. Dzīvojuši diezgan trūcīgi, taču laimīgi.

Dienišķo maizi J. Jaunsudrabiņš ilgi pelnīja galvenokārt ar tulkojumiem (ievērojamākie — Kostēra «Pūcesspiegēlis», Hamsuna «Bads», Kellermana «Jūra», Mopasāna «Mīlulis»), kā arī ar vāku zīmējumiem savām un citu autoru grāmatām. «Baltā grāmata» iznāca ar J. Jaunsudrabiņa ilusfrācijām, un tās kļuva par grāmatas neatņemamu sastāvdaļu. Tikai pēc pirmā pasaules kara, kad J. Jaunsudrabiņš no emigrācijas atgriezās Latvijā, viņš varēja pārtikt no literatūras vien, jo bija ļoti ražīgs rakstnieks (divdesmito gadu beigās iznāca Kopoti raksti astoņos sējumos).

Vēl pirms kara viņš bija ieguvis nelielu zemes gabalu Pļaviņās un uzcēlis māju — nevis zemes un mājas dēļ, bet, kā izsakās «Manā dzīvē», lai varētu ierīkot un kopēt savu dārzu, tādējādi īstenojot senu sapni, ko bija lolojis no mazām dienām, «ložņādams gar svešiem sētmajiem». Tur nodzīvoja līdz 1935. gadam. Pāris gadus pavadīja Prauliņos (Daugavas kreisajā krastā lejpus Krāslavas), tad pārcēlās uz Rīgu un pēc tam uz Ropāziem, jo vienmēr jūtās esam laucinieks. Pilsētu nemīlēja, un tas jūtams arī viņa sacerējumos, sevišķi humoristiskajos (sk., piemēram, Sieklas feletonus).

Rakstīja, gleznoja, rīkoja izstādes, glezniecības studiju nolūkos brauca uz Parīzi (1924) un Itāliju (1936). Lielā Tēvijas kara beigās emigrēja uz Vāciju, taču vēl atrada sakarus ar Padomju Latviju. «Vai tautai tik tuvam rakstniekam vajadzēja atstāt dzimto pusi?» jautā Jānis Sudrabkalns «Baltās grāmatas» 1957. gada izdevuma ievadā un atbild: «Mēs domājam — nevajadzēja.» Mēs — tas ir: viņa daiļrades cienītāji, kuru nav trūcis nekad.

J. Laganovskis

JĀNIS JAUNSUDRABIŅŠ

MEIĻAIS DAKTAR!

Lej smagi leits in auka kūkim pleaš beidzamoas lopas nūst, ka teiri žāl skateitis. Nakts ji tik timsas, ka ni aci durams navar veideat. As seažu dīn in nakt savā kambareiti, gaideidams zīmas in rogavu ceļa. Kur tu tagadeit skrīsī, koa saceit? Zoabuku zūlas pa zaļumim nūdonecūtas, a ceļi koa moala skreinas, ni pošam izbrūt, ni zirgam izvilkt. Ka jou tak raizi tīs kulturas ponds iskateitu savu maldeibu in soaktu mums tūs ceļus taiseit. Ta gon boutu smagi brangi. Ta mums pošim navaidzātu ni granti vest, ni rušinoat. Ta mas varātu pa pilsātas mūdai tik skateitis operas in laseit lota groomas. Tis radio jou mums jir apnics.

Jā, visu šitū nateirū rudeņa laiku as palaižu vinoas dūmoas in poardūmoas. In ta mun īnoak proatā, ka pošu laik jou noak 1928. gads in ka šitai kalendara godā moušu valstai bous lill svātī.

Voi Diviņ! Ka jou kotris utka svin pīcu in desmit godu jubilejas, voi ta toads lils gobals koa Latvija lai nasveateitu? Ek, broaleit, noakušu god ap šitū laiku ta dzeivūsīm koa teļi pa rudzim. Ta neasi tik lapnis in atrauc iz Laišmali cīmā. Lai as nāsu lils dzāroajs, abet tai dinai ta gon brouveašu olu in kaušu koadu vistu.

Abet taisēdamis iz svātkim as dūmoaju in poardūmoaju, sok, kū tu, Klaucānu tāv, esi ikrujs tai Latvijas pastoaveašanas lajkā, ka tu taisis olu dzert in vistas gaļu east? Voi tu toapot šūdin nāj savūs dorbūs koa ķaizara laikūs? Tik jou tev toas laimas ir beijs tūraiz koa tagad — ka sauleita speid, leitiņš palej in paaug maizeita. A citoad prika moz a grouteibu in nalaimju bez gola. Redzit poši:

Pirmajā godā mun nūsproaga migā divi pusčouči. Vot tev i breivoa Latvijal!

Ūtrā godā rudzus tikkū krusa nanūsita.

Trešā muni nūstroapeaja ar naudas sīdu par tū, ka upē beju imears linus.

Caturtā zirgs sasatrouka nū ministra automobiļa in ilksi poarlauza.

Piktā nadaga plinta, kad taišņi beju nūjeams līlu zaķi savā oabuļdoaržā.

Sastā godā bolgalva izameta, in gūda rotim topa poarlauza.

Septeitā mun pošam lapsina ikūda nasmukā vitā.

Osteitā poardevu linu stibriņus.

Deveitā, tis jir šūgod, rudzi labi nabira in auzas apkrita ar rousu. Abet ar visu sliktumu boutu ties cauri, ka jou agrā pavasarī naboutu mousu moajā īsadauzijs vīns cilvēks, voardā Agents. Tis īgrouda mun divriteni. As jou nagribeaju jemt, sok, kū as, vacs cilvēks, skrišu koa troks, abet jis tik nait prūjam in baigts.

«Kas jums,» jis soka, «Šiplas kungs, kū najemt, ka tagad visi gonu zāni var pi toadas litas tikt. Tagadeit, kur viss it tik oatri iz prišku, jous bez savas skrinamoas mašēinas esit koa zivs iz sausuma. Kam jums dorba laikā dzanoat zirgu, par prūvi, iz pogasta nomu? Kad rots, — tupst tik veirsā in aizšveļp. A moksas mas naprosam. Izrok-sīt tik vekseli, gon pamazeiteam nūleidzinoasit, pa biškeitai vin.»

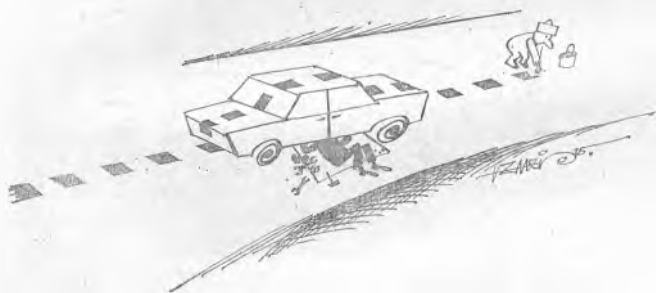
Ta as i nūpierku smuku rotu ar gumijas ritenim in korka rogūli.

Sok, nabous pošam, bous bārnu bārņim. Abet kas par jūku? Ka jou usu nūmoksoajs simtu četrudesmit latu, mun pīsouta ziņu, ka noula tis veksels joapirkūt laukā. Koa ta! Otrā dīnā losu aveizeas, ka asūt toads Zandbergis ni Zandbergis, abet viņa bīdri, pīmoanejs pulka ļaužu. Ta muni taišņi koa ar soltu oudini aplēja: sok, tu ar esi vīns nū tim glupajīm broaļīm, in leig šam tevi visi tureaja par proateigu cilvāku.

Tavu dusmu. Sok, ka tevi gūs nūspartu! Abet kū tu vaira pada-reisi? Ka jou visus tūs godus slikti goajs, voi ta jubilejas gods bous vīgloaks? — Raudzeišu tū valna rotu poardūt pa vacam, lai ar pots vel nāsu ni pīci sūļi pabraucs, in nūmoksoašu tū vekseli, lai jir tei-reiba moajoas. Kas ta muni ar, vacu veiru, ūrdīja taiseit toadu muļ-ķeibu in raksteit vekseli, pirmū raizi moužā. Lai tak jūs roksta liloaki veiri, kuri prūt vel nu toada papeira naudu izsist. Muni jou toa koa toa izsoudzeas, kad namaksoašu nū loba proata. Kū tu reidzinīkīm padareisi. Izbrauc viņi iz laukīm, viņi jir gudri, ibrauc tu Reigā, tu esi tis dumajis.

Toa mun, meļlais daktar, goaja in it. Lai Tev šitūs godus naboutu sliktok goajs koa mun, in iz prišku lai mun naitu sliktok koa Tev. — Ta tikai nāizmierstit atsagroust iz mousu pusi iz cita rudeqa.

Ar dziļu cīneišanu Jousu
Klaucānu Sipta

Bez vārdiem.

V. Zaķis

31.
AUGUSTS

Paiet 160 gadi, kopš dzimis
(1817) Jānis Ruģens,
latviešu dzejnieks. Miris
1876. gadā.

JĀNIS RUGĒNS

Viens no pirmajiem redzamākajiem latviešu tautības dzejniekiem (pēc Neredzīgā Indriķa un Anša Līventāla), pirmais, kas ar saviem sacerējumiem sāka modināt tautas nacionālo pašapziņu, sevišķi ar ciklu «Latviešu draugu dziesmas» (1841) un vēsturisko apcerējumu «Ar acīm skatīts ceļš uz Vidzemes debesīm» (1843). Rakstījis arī garīgas un mīlestības

dziesmas, romances, balādes, fabulas, taču vairums to ir dažādu vācu autoru paraugu atdarinājumi. Plašākais no tiem ir «Ijāba stāsts» — pēc J. V. Millera dramatiskās poēmas ar tādu pašu nosaukumu.

Līdztekus publikācijām avīzēs un žurnālos savas dzīves laikā pieredzējis arī divus «Dažādu dziesmiņu» krājumu izdevumus (1862 un 1863). Pilnīgs rakstu kopojums «Kad atnāks latviešiem tie laiki» ar K. Lejnīka monogrāfiju iznāca 1939. gadā.

Jānis Ruģēns dzimis Valmieras apkaimē saimnieka un baznīcas ķestera ģimenē. Sekmīgi beidzis toreiz tikko atvērto Cimzes skolotāju semināru, taču par skolotāju apstiprināts netika, jo drīz pēc beigšanas viņam sāka parādīties gara vājuma pazīmes. Mācītāja F. Valtera ziņojumā par Ruģēnu bija sacīts: «Viens no viņiem — vislabākais — bija izraudzīts Valmieras draudzes skolas skolotāja amatam, bet kļuva grūtsirdīgs un nav cerību uz viņa izveseļošanās.» Sabruka apdāvinātā jauneklja sapņi par darbošanos «vienkāršo ļaužu» izglītības laukā.

Gaišākos posmos strādāja par palīgskolotāju, kādu laiku bija fults Valmieras apriņķa tiesā. Mūža lielāko daļu tomēr pavadīja bez nodarbošanās un noteiktas dzīves vietas, klejot pa Valmieru un tās apkārtni un satiekoties ar visdažādākajiem cilvēkiem — allaž omulīgs, atjautīgs un bezbēdīgs. Bieži vien, īpaši krogos, jautrā sabiedrībā uzstājās ar dzejoļu improvizācijām, «purinot tos kā no piedurknes» (*Kaudzītes Matīss*) un nerūpējoties par to turpmāko likteni. Taču laudis tos uztvēruši un nodevuši no mutes mutē, sevišķi sātiriskos dzejoļus, kuros Ruģēns žaustīja sava laika nevērtības. Protams, laika gaitā šis tas gāja zudumā vai kļuva par nezināma autora tekstu.

Pēc dažu domām, izlicies slimāks, nekā patiesībā bijis, tādējādi pasargājot sevi no atbildības gan par šiem dzejoļiem, gan par dažu ļābu asprātīgu izdarību, kas arī bija vērstā pret muižniekiem.

Kaudzītes Matīss «Atmiņās no tautiskā laikmeta» pastāsta, ka jaunībā dzirdējis par viņu dažādus nostāstus, no kuriem var secināt, ka nebūdam gluži saprātīgs, viņš tomēr bijis gudrāks par daudziem citiem: «Kā vēlākos laikos varēja nojaust, tad Ruģēns ir atgādinājis ar savu dzīvi, darbiem un vārdiem sengrieķu prātniekus Sokratu un Diogēnu: būdams lielākā tukšībā, bet dzīvodams vienumēr bez dzīves bēdām un raizēm; būdams no izskata visai vienkāršs un vienesīgs, bet vārdos

pārsteidzoši dziļš un atpazīgš; nelikdamies pats nekā darot, bij tomēr liels spriedējs par pasaules darbu gaitu; lai arī pats ne bez vainām, bet citiem aplinkā ceļā ass vainu uzrādītājs; pats pēc palīdzības nedzīdāmies, bij palīdzīgs citiem, lai gan ne ar mantu, kuras viņam nebij, bet citādā ziņā, kā ar darbiem, padomiem vai citādām izpalīdzībām.»

Bijis liela auguma bārdains vīrs. Viņa lotouzņēmuma frūkst, jo ne reiz nav fotografēts vai zīmēts. Tā ģimēne, kas ievietota Kaudzītes Malīsa antoloģijas «Dzejnieku labcēnas» trešajā izdevumā, patiesībā bija Vācijas pasta un telegrāfa ministra H. fon Stefana ģimēne, kas tik ļoti atgādinājusi Ruģēnu, ka radinieki to uzdevuši par viņa paša portretu.

Ne par vienu citu latviešu rakstnieku nav tik daudz jautru nostāstu kā par Ruģēnu. Lūk, daži no tiem.

LABDIEN, KUČARI

Ruģēna dzīves laikā, pirms dzelzceļa laikmeta, pa visiem lielceļiem šaudījās lielākas un mazākas «kungu» karietes, jo tādās brauca ne vien muižnieki un mācītāji, bet arī vēl citi, kam stāvokļi mazāki par tiem. Zemniekiem bija jāievēro turēt cepures bez maz tik rokās. To negaidīja vis tik daudz sveicināšanas, kā dzijas zemošanās ziņā, vēl vienmēr pēc dzimīlaikos cieti ievesta parauga.

Ruģēns nu bijis vismaz Valmieras apgabālā pirmais, kas sācis atturēties no tādas «kungu» godināšanas, ar ko sacēlis apkārtņē pie tiem dažos dusmas, kas ar laiku pašam Ruģēnam kļuvis arī zināms, uz ko viņš, pēc sava ieraduma, nodomājis atsaukties ar kādu joku. Gadījies kādā dienā, arī citiem redzot, Ruģēnam sastapt kādu ievērojamu valēju karieti. Viņš nostājies ceļa malā, noņēmis cepuri, zemu paklanīdamies, un izsaucies diklā balsī: «Labdien, kučari!»

(Kaudzītes Malīss)

ĶURMIS DEGI

Reiz, kā jau tas bieži gadījies, Jānis iegriezies Valmiermuižas «Stienūzī» un, tur sēdēdams ar draugiem, palaidis dažu zobgaļīgu dziesmu. Kāds aizskrējis uz muižu un apsūdzējis viņu muižkungam Vīgantam: Ruģēns krogā aizskarot muižas kungus.

Muižkungs dodas turp ar vairākiem vīriem, saņem Jāni ciet un aizved uz aresta telpām pie muižas dārznieka.

Nu Jānim jātup. Bet ko viņš? Uzšķīļ uguni, aizdedzina salmu maisiņu un, kad tas sāk degt, atrauj logu un klie dz pīlnā kaktā:

— Ķurmis deg! Ķurmis deg!

Saskrien muižas laudis, izlaiž Jāni laukā un sāk dzēst degošo «ķurmi». Arī Jānis paņem spaini, taisās iet uz aku pēc ūdens, bet te laiž Jekas vaļā un projām uz māju.

Kad uguns apdzēsta, muižkungs atkal samedi Jāni. Tā un tā: kāpēc šis esot bēdzis?

— Vai tad es zinu, kur muižā aka? — Jānis atsaka. — Nācu, lūk, še, uz zināmu aku pēc ūdens.

(P. R. Ruģēns)

CORPUS DELICTI

Netālu no Valmieras Dīvaliņu mājās bijis vecs saimnieks, visai apkārtnei pazīstams kā hernhūtiešu tēītis, miltu andelmanis un liels skopulis. Reiz Ruģēns aizgājis uz Dīvaliņiem un uzrakstījis uz durvīm:

Tā kā velns pēc dvēš'les prasa,

Tā tas Dīvaliņš naudu kasa.

Dīvaliņš par šo joku sašutis, iesūdz Ruģēnu pagasttiesā. Tā, grībēdama iepazīties ar šo uzrakstu, liek Dīvaliņam stiept uzrakstu ar visām durvīm uz pagasttiesu. Ruģēns, kas arī bija aicināts tiesas priekšā kā noziedznieks, uzglūn ceļā Dīvaliņam, pieskrien pie vuzuma un mudīgi nodzēš uzrakstu no durvīm.

Tā ka nu corpus delicti vairs nebija uzrādāms, tiesneši atrada, ka noziegums nav pierādāms, un atraidīja Dīvaliņa sūdzību.

(J. Krodzinieks)

J. Laganovskis

JĀNIS RUĢENS

JANCIS UN KRANCIS

Klausaities par kādu vīru,
Teikšu patiesību tīru,
Kā tam vienreiz gauži slikti
Noticis bij, skrienot dikti. —
Tas bij malēniešu Jancis,
Ko bij kapā trencis Krancis. —
Vakarā, no krog' uz māju
Iedams, spēra šķītbu kāju,
Nesa krūku vienā rokā,
Otrā spieķīti no koka.
Kad pret kapsētu tas nāca,
Tad no bailēm drebēt sāca:
Spoku domas viņu baida,
Kas pa naktīm apkārt skraida.
Te uzreiz redz suni melnu,
Domā redzot pašu velnu.
Suns tam sāk pie biksēm ķerties,
Jancis nezīn vairst, kur tverties;
Pātarus gan daudz tas skaita,
Krustus met un gauži vaida.
Suns pa tam grīb šo vai parīt,
Jancis nezīn vairst, ko darīt;
Kapsētā lec knaši iekšā,
Kas tam tūlīt bija priekšā, —
Bet iekš kapsētas tur kaktā
Bija jauna bedre rakta;
Jancis, kuru Krancis frauca
Nu kā ellē tur iebrauca.
Krancis pakal šim pa pēdām
Lec pār sētu ar' bez bēdām.
Bet, ak tavu aklu dancil
Jancis bedrē nu ar Kranci. —
Raudzīsim, ko Jancis dara,
Jo nu melnais viņa varā:
Jancis Kranci vis neglauda,
Per ar krūku, cik tik jauda.
Kad izpēruši bij labi,
Palika pēc draugi abi.

Beļ kā lai nu no šo ostu
Ārā tiktu, tavu postul
Jancis aurēja, suns kauca,
Palīdzību abi sauca.
Beļ, kad palīgs vis nenāca,
Kārpīties tad paši sāca,
Kamēr pēc ar lielām mokām
Izrāpās ar kājām, rokām, —
Jancis vēlējās ar prieku,
Lai to avīzēs ielieku,
Jo caur to dažs gudrāks kļūšot
Un no spokiern bēgt nebūšot.

Bez vārdiem.

J. Jozapavičus,
«Sluota», Viļņa

3.
OKTOBRIS

Paiet 110 gadi, kopš dzimis (1867) Eduards
Veidenbaums, latviešu dzejnieks. Miris
1892. gadā.

EDUARDS VEIDENBAUMS

Pirmais revolucionārais latviešu dzejnieks un domātājs. Neviena pirms viņa latviešu literatūrā nebija tik reālistiski parādījis dzīves netaisnību, mantīgo, valdošo šķiru parazitismam un patvaijai pretstatot vienkāršo darba cilvēku materiālās grūtības un pazemojumus. Neviena arī tik asi nenosodīja šīs netaisnības un neizteica aicinājumu uz cīņu pret tām kā viņš savā dzejā («Moslies, moslies reiz, svabadais gars, Celies un salauzi kalpības spaidus») un darbā «Gabals iz tautsaimniecības» — pirmajā vēs turiskā materiālisma popularizējumā latviski, kurš it kā esot izplatījies nelegāli ar nosaukumu «Stāsts par bagāto un nabago» un dažos izdevumos figurē kā «Raksts par privātpašumu, kapitālismu un strādniecību». Veidenbauma samērā nelielajam literārajam mantojumam bija liela nozīme latviešu sabiedriskās domas un sabiedriskās kustības furpmākajā attīstībā.

Apmēram trešā daļa Veidenbauma dzejoļu ir ar komisku raksturu. Autors tajos gan šausījies sava laika sociālās (un literārās) parādības, gan ironizējis par sabiedrībā valdošajiem tikumiem, gan pasmējis par savām likstām, lai, kā mēdz teikt, «nebūtu jāraud». Ironiska un humoristiska noskaņa uzliverama arī tā sauktajos pesimistiskajos un anakreontiskajos dzejoļos, sākot ar ziņģu garā uzrakstīto un agrāk daudz dziedāto «Domāju es domas dziļas» un beidzot ar padrūmo «Projām no laukiem aizsteidzies sniegs», kurā ironija un satīra pāriet sarkasmā.

Izloksme vienkārša, skaidra, aforistiska. Daudzi teicieni izplatījušies tautā kā sakāmvārdi, piemēram, «Kujos kā plīks pa nātrām», «Īsts filozofs nav pesimists», «Cukurs vien tik garšu maitā, dažs mīl labāk sinepes», «Mums, latviešiem, dzejnieku milzīgs bars», «Dzīve ir laba, kad mērķis ir labs» un citi.

Labā, vēl tagad lasāmā valodā veikti pāris desmiti atdzejojumu, lielākā daļa — no Horācija sacerējumiem.

Eduards Veidenbaums dzimis Cēsu tuvumā nelielu lauku māju saimnieka ģimenē. Viņš ģimenē bija ceturtais bērns (pavisam seši bērni). Iekrājuši naudu, vecāki iepirka prāvās Kalāču mājas kaimiņu pagastā.

Pirmās zināšanas dažādos mācību priekšmetos zēns ieguva no tēva, kas bija liels grāmatnieks. Tās deva viņam iespēju uzreiz iestāties drau-

dzēs skolas pēdējā klasē, pēc tam vienā gadā beigst divgadīgo aprinķa skolu. Tas liecina par lielu apdāvinātību un uzņēmību, kaut arī pirmais skolnieks Eduards nekad nebija, tāpēc ka viņam nepatika visi ar to saistītie slavinājumi un pagodinājumi. Pēc četriem pašmācības gadiem viņš iestājās Rīgas guberņas ģimnāzijas pēdējā klasē un beidza to.

Tālākais ceļš mācību kāro jaunekli aizveda uz Tērbatas universitātes Juridisko fakultāti, kuru viņš izvēlējās tāpēc, lai, izmācīties par advokātu, varētu «dažu labu izsūktu latvieši aizstāvēt pret bagātnieku varmācībām».

1888. gada rudenī Tērbatā nodibinājās progresīva Latviešu studentu zinātniski literāra biedrība, kas neoficiāli saucās «Pīpkalonija» (pretstatā reakcionārajai korporācijai «Lefonija»). Veidenbaums kļuva par vienu no tās aktīvākajiem biedriem.

Jo tālāk no bērnības, jo vairāk sarežģījās arī viņa paša dzīve. Mācības prasīja daudz naudas, kuru vecākajam brālim Kārlim, kas pēc tēva pāragrās nāves bija pārņēmis saimniekošanu, nācās arvien grūtāk sagādāt. Nav gandrīz nevienas Eduarda vēstules mājiņniekiem, it īpaši studiju gados, kurā nebūtu runas par naudas grūtībām. Lai varētu samaksāt par lekcijām, nācās taupīt gan uz pārtikas («ar ēšanu man iet diezgan plāni, atsūstiet kādu gabalu gaļas»), gan uz apģērba rēķina (caurām ziemām staigājis plānā mētelītī, ar miltīgu šaīli ap kaklu, sakucis, rokas kabatās sabāzis). Profams, ka šāda «kulšanās kā plikam pa nātrām» varēja tikai padziļināt Veidenbauma jau tā aso «dzīves varmācību» uztveri, un nav nekāds brīnums, ka brīžiem uzradās drūmas, pesimistiskas domas.

Sliktie dzīves apstākļi ietekmēja Veidenbauma trauslo veselību — viņš saslima ar tuberkulozi. Postoša ietekme bija arī kaislīgajam pīpēšanas netikumam (gandrīz nepārtraukti kūpinājis papirosu vai «kaļķīti»; dažreiz viņa istabiņa bijusi tā piedūmota, ka pats nemaz nebijis saredzams). Ziemas brīvlaikā braukdams no Cēsu stacijas uz mājām trīsdesmit kilometrus nejausa ceļabiedra ragavās ar plānu mētelīti mugurā, dzejnieks saaukstējās, dabūja plaušu karsoni, kas paātrināja slimības procesu, un maijā nomira.

Iespējams, ka, dzīvojot ilgāk, Veidenbaums būtu arvien vairāk nodevis zinātnēi, jo īpašas noslieces uz daiļliterāturu viņam nekad nebija. Bērnībā viņš lasīja visu, kas bija dabūjams, grāmatas un periodiku, ar sevišķu patiku — Māteru Jura satīriskos rakstus, vēlāk — Heines un

Gogoļa sacerējums, bet mīlākā grāmata visu mūžu viņam bija Horācija «Dziesmas», tādā garīgā tuvība ar komiskās literatūras pārstāvjiem nav noliedzama. Apriņķa skolā sāka sacerēt dzejoļus, kurus vēlāk iznīcināja, jo tie viņu neapmierināja. Domraksti tajā laikā viņam bija vairāk analītiski nekā dzejiski. Kā norādījis Rūdolfs Egle, «Grūtu algebraisku formulu risināšana viņam sagādāja lielāku intelektuālu baudu nekā mākslas darbs estētisko». Studiju gados viņš bija gandrīz pilnīgi nodevies jurisprudences, ekonomikas, fizikas un pat mehānikas jautājumu pētīšanai un popularizēšanai rakstos. Tie dzejoļi, kas saglabājušies un ieņēmuši izcilu vietu mūsu literatūrā, radušies it kā starp citu, viss vairums samērā īsā laika posmā, pāris gados, un autors īpaši nerūpējās ne par to publicēšanu, ne saglabāšanu. K. Kasparsona raksts «Dienas Lapā» sakarā ar Veidenbauma nāvi bija pirmā vēsts presē par netaiķi kā dzejnieku.

Izņemot kādu ceļojumu cauri Vidzemei un dažas «uz zemēm dzērumā izdarītas muļķības, kuras labāk būtu palikušas nedarītas» (kā pats rakstīja 1890. gada 25. februāra vēstulē), citādi Veidenbauma dzīve nebija ārējiem notikumiem bagāta. No mazām dienām viņš mīlēja vientulību, bija kluss, sevī noslēdzies, runāja tikai to, ko zināja, bija stingri pārdomājis, spēja pierādīt un aizstāvēt. Nekad akli neticēja kādas autoritātes aizrādījumiem vai apgalvojumiem, bet centās par visu rast savu spriedumu. Būdams dziļi patiesš, ko domāja, runāja, darīja, un nesauzdzīgs visa nepatiesā, mākslotā, liekuļotā tiesātājs, ar lielu draugu skaitu nevarēja lepoties.

E. Veidenbaums aizgāja no dzīves 25 gadu vecumā, nepaspējis piepildīt daudz ko no tā, ko bija iecerājis.

J. Laganovskis

EDUARDS VEIDENBAUMS

Kas, staigājot pa košām puķu lejām,
Tik apskata, cik siena viņas dos,
Lai mani nelasa. Pie manām dzejām
Tik piktu prātu viņš sev iemantos.

EDUARDS VEIDENBAUMS

Domāju es domas dziļas,
Kādēļ laime mani nīd;
Viss, ko daru, viss man vijas,
Visās vietās kāja slīd.

Cītam nav nekāda darba,
Nauda kā no gaisa birst;
Man ir dzīve sūra, skarba,
Jābadojas, kamēr mirst.

Nav pie dvēseles ne graša,
Prasi kādam, — kas tev dos?
Labāk vienreiz nāve aša
Nekā dzīve nabagos.

Ezers lejā spīd ne fāji,
Iekšā tur — būs raizēm gals!
Nu ardievu, bēdu brāji,
Neskanēs vairs mana balss.

Ceļš vēl garām ved gar krogu,
Iekšā danco, dzied un smeļ,
Un caur apgaismotu logu
Redzu, alu glāzēs lej.

Vai tad es jau gluži bešā?
Roka ātri svārkos ķer —
Desmit kapeikas vēl ķešā,
Tās priekš nāves jānodzer.

Steidzos iekšā, vīnu glāzi
Iesviežu, vēl vienu, vēl ...
Un ar katru alus lāsi
Paliek dzīvības man žēl.

Atliks miršanu uz rītu,
Šodien vēlu staigāt turp.
Krodzniek, dosi vēl uz krītu?
— Došu. — Duci alus šurpl

Otrreiz bija tāda liga:
Skaistule man solījās,
Mūžam būšot uzticīga —
Dumjš, kas sievietēm palaujasi!

Drīz iz pilsētas švīfs nāca,
Glumi apgērbis, uzķemmēts,
Lakstoties ap viņu sāca,
Dāvā rotas — viss tam lēts.

Domāju, tā neatļausies,
Sirdi viņam neatdos,
Bet it nejauši reiz — klausies —
Baznīcā jau uzsauca tos.

Asinis man dūsmās vārās,
Un, kaut sirdi sāpes griež,
Bet pēc atriebības kāras
Dūre naža spalvu spiež.

Viņiem jāmirst! — Steigšus gāju,
Tē man uzsauca draugs: kur nu?
Iesviedīsim ceļa kāju!
Nāc man līdz uz kabaku.

Sviedām, sviedām ... rīfs jau ausa —
Aizmirsts viss, kas rūpes dar,
Kājas galvu knapi klausā,
Zudušas bij dūsmas ar.

Tādēļ tagad katru reizi
Iedzeru, kad slikts ir prāts,
Un, ja kājas iet ar' greizi,
Tas jau nava grēks nekāds.

7.
OKTOBRIS

Paiet 50 gadi, kopš
dzimis (1927)
Osvālds Mačs,
latviešu padomju
fejetonists.

**OSVALDAM
MAČAM — 50**

*Kur laukos darbi zej un roši,
Tur gaida aprakstnieku Osi.
Kur netrūkst strīdīņu un traču,
Tur «Dadzis» vienmēr sūta Maču!*

MANAS SKOLAS

(No Pupāju Mārča lauku stāstiem)

Sākšu tā mazliet aplinkus un mazliet iztālēm.

Mācījos lauksaimniecības tehnikuma neklātienē. Ievērojīs, ka galvojos savas zināšanas par otrā kursa programmu padziļināt vēl arī trešo gadu, mācību daļas vadītājs smalki aizrādīja:

— Jums, biedri Pupāj, arī tā študierēšana diezcik ātri uz priekšu neiet!

Atcerējos savu darba biedru padomus: «Ar pazemību, tikai ar pazemību pret pasniedzējiem. Zemāk par viszemāko zālīti...»

— Es, biedri mācību daļas vadītāj, kursa vielas apgūšanai neželēšu arī četrus gadus. Man jau galvenais ir tās zināšanas labi apgūt, nevis saņemt formālu izziņu par izglītību... — atbildēju.

Mācību daļas vadītājs tikai galvu vien pagrozīja:

— Zināt, žēl jau būtu šķirties no tik lieliska kadra, kurš vienam kursam gatavs ziedot tik daudz laika. Bet nāksies vien, ja neuzņemsiet straujākus apgriezienus.

Smalkais mājiens līdzēja. Spēru pamatīgu soli uz priekšu, bet tad kārtējo reizi paklupu. Tas notika lauksaimniecības mehanizācijā un elektrifikācijā. Pasniedzējs ārpus sava prickšmeta neko citu pasaulē neatzina. Lekcijās viņš izrīkojās ar gramatiku un pareizrūnu tā, ka vēl tagad bail atcerēties. Toties, pasarg dievs, ja kāds no mums visniecīgāko uzgriezni nosauca nepareizi vai, vēl ļaunāk, kaut ko sajauca!

Nolēmis, ka arī pasniedzējs ir tikai cilvēks, rādīju, ka mācību vielu esmu apguvis kā savus piecus pirkstus. Iepriekšējo konsultā-

ciju laikā mans gaišais zemnieka skatiens runāja skaidru valodu: zinu visu, zinu!... Un, ja kaut ko jautāju, tad tikai tādēļ, lai savas jau tā labās zināšanas vēl mazliet pieslipētu.

Tas nebija pareizais gājiens. Vai, cik tas bija neparcizs! Nebūtu vismaz to gudro ģīmi rādījis! Pasaules bojāeja norisēja zibenīgi.

— Vai zini, tev bija tādas ausis! — vēlāk stāstīja kursa biedri.
— Aizpīpēt varēja...

Kas ir kārtojis eksāmenus, tas zina, ko nozīmē, ja pasniedzējs dziļdomīgi sagrambo pieri un it kā starp citu sāk jautāt:

— Bet vai to jūs zināt?... Un to? Un to?... Ak, arī to nevarat pateikt... Bet ko jūs vispār zināt? Kā? Kā jūs teicāt? Tā esot siksnas pārvada formula? Nu, ja jūs to varētu pierādīt, tad neapšaubāmi saņemtu Nobela prēmiju par apvērsumu fizikas zinātnē...

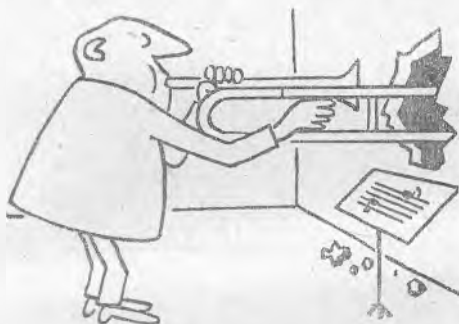
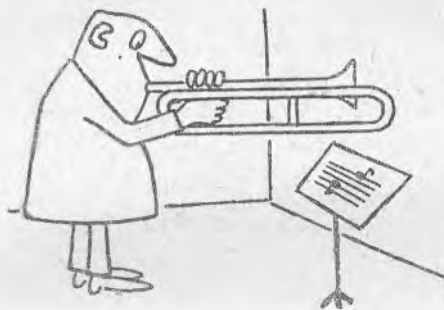
Protams, pēceksāmens. Toties pasniedzējs, esmu pārliecināts, manu siksnas pārvada formulu arī atminēsies līdz mūža beigām. Kad jau biju ticis līdz valsts eksāmeniem, viņš, protams, sēdēja komisijas locekļu vidū. Ieraudzījis, ka es paņemu biļeti, viņš tūlīt izgāja ārā uzpīpēt.

Kā tur bija, kā nebija, galu galā visas ciešanas vainagoja ar darbu un baiju sviedriem slacīts diploms. Pēc pāris gadiem satiku vienu no kādreizējiem agronomijas kursa biedriem, kurš studiju gados bija liels praktiķis, bet atbildes nevarēja vien izstostīt. Tagad viņš pasniedza lauksaimniecības mācību vienā no tehnikuma pirmajām klasēm un prata runāt ne tikai tekoši, bet pat skaisti:

— Pats galvenais, — viņš man teica, sīzdams uz pleca, — ir ļābi sagatavoties eksāmeniem!

Ko es varēju piebilst pie tik parciņas domas? Tāpat uzsitu viņam uz pleca un sacīju:

— Pareizi, ļābi sagatavoties eksāmeniem ir pats galvenais!

Bez vārdiem.

A. Radvilavičus,
«Šluota», Viļņa

4.
DECEMBRIS

Paiet 100 gadi, kopš dzimis (1877) Andrejs
Upīts, izcilais latviešu padomju rakstnieks.
Miris 1970. gadā.

ANDREJS UPITS

DOMAS, AUGŠPEDUS GUĻOT

Bij laiki, kad augstu cēla un slavēja tos, kas rakstīja. Nu varētu godalgu piespriest tiem, kas neraksta.

Kas saulē skatās, tie top akli. Bet tāpēc nedomāsim, ka visi, kas akli, saulē skatījušies.

Kādēļ taisni tic, kas reizēm tik labprāt un smuki lien četrāpus, visvairāk sirdās, kad dzird, ka cilvēks no četrpājā cēlies?

Tikai tam icesls baidīties no nāves, kas tic, ka viņš pēc nāves vēl drusku dzīvos.

Ikviena maza ideja ir lielās sīvākā nīdēja.

Cilvēkam arvien tik daudz rūpju, audzinot jērus, kumeļus un savus bērnus, ka viņš aizmirst to vissvarīgāko: audzināt pats sevi.

Visnetīrākie cilvēki ir tic, kas ik sestdienas līdz ar tīru krektu uzvelk arī jaunus ieskatus.

Man ārkārtīgi patīk, kad vīrieši pīpo. Tad viņiem nav jārunā.

Kam viņš dienas laikā ar lukturi staigāja, cilvēkus meklēdams! Naktī izgājis, viņš būtu atradīs; tad cilvēki pašī staigā ar lukturiem rokās.

Jauna sieva, tas tikpat kā jauns kumeļš. Ar bardzību un varu nemaz nemēģini: tevi izmetīs no ratiem un pati kāju sagrūdis.

Apskaties labi, kad ļaudis runā par lielu cilvēku: garu cilvēku viņi visbiežāk sauc par lielu.

Saule nelec tāpēc, ka ir diena, bet diena ir tāpēc, ka saule lec.

LAIMONIS KAMARA

JAU SMARŽO VECAISGADS PĒC JĀŅU ZĀLEM...

Sajukušte gadalaiki

Es kalendāru piespraužu pie sienas.
Lūk, janvāris. Snieg. Ja vien nesāk līt.

Lūk, februāris. Sala pilnas dienas.
Ja tikai saulei zobi neizkrīt.

Marts. Jūmti pi!, un kupenas sāk dēdēt.
Vai arī Amata sāk aizsāļt ciet.

Tad aprīlis. Ie! kāpās saule sēdēt.
Vai puteņi sāk maratonu skriet.

Klāt maijs. Un visos dārzos smaržo ziedi,
Ja nenāk salnas tos pa naktīm kost.

Un jūnijs smeļ. Laiks saulē brūnam iedeg!,
Ja iespējams ir kreķlu novilk! nost.

Tad jūlijs. Tveicē traktors šņāc kā bullis,
Un smaida saule, kad nav apmācies.

Tad augusts. Un, ja naktīs nav zem nulles,
Tad visos silos lātvju beķas bries!

Tad atkal septembris. Vējš pieķas balles.
Vai pliki vēķi trešo sēķli svin.

Un tad, lūk, oktobris. Un viss kā allaž.
Snieg? Vēķo? Līst? Dzied putņi? Kas lai zin...

Lūk, novembris. Pār zemi snieķi klāķas, —
Ja, protams, Atlantika nešķmauc mūs.

Lūk, decembris. Jauns kalendārs jau māķās.
Varbūt par veco nopietnāķs tas būs...

— Tā domīķs šķķrstu kalendāra lapas
Un nesaprotu, kas ar ko te sapas.
Brauc slēķēm Līķo nakts caur vilķu vāķēm,
Ie! pēķies Saķatēvs ar Jāņu zāķēm...

VALDIS ARTAVS

LAIME BIJA TIK TUVU...

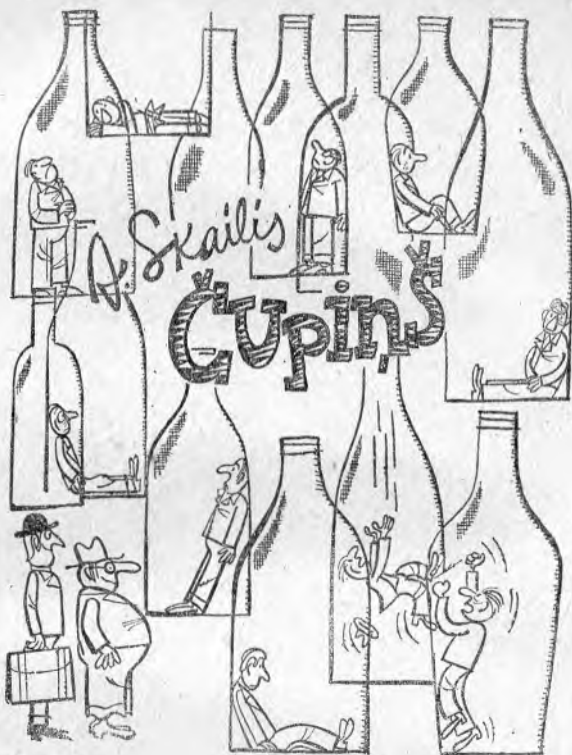
Nopirkt auto sadomāju,
Tagad daudzi dara tā,
Pieci gadi naudu krāju,
Sievu liku lombardā.

Pieci gadi nogaidīti,
Ķešā naudu čaukstīnot.
Beidzot nozaudēju kvīti,
Lombards sievu neatdod.

— Es arī saku, tikai brīvā dabā vari justies kā cilvēks...

A. Melgailis

Cilvēks pēc būtības ir planieris. Dažreiz liktenim labpatik viņu uzraut traki augstu, bet pēc brīdīņa — skaties! — nabaga planierītis, iebrauc melnos mākoņos, sāk mētāties, sāk tirināties un nāk aizvien zemāk, kamēr ieplerkšķinās pamatīgā peļķē. Draugiem atliek vienīgi nopūsties un sacīt:

— Noņem cepuri, ak, ceļiniek, te sēž un tausta pakausi niecīgais, kas nupat vēl bija ērglis!

Tiesi tā liktenis atļāvās parotajāties ar Čupiņu, resno, labsirdīgo Čupiņu. Tas nolika tajā vasarā, kad viņu patrieca trešā sieva. Čupiņš par to pārāk neuztraucās, bet patrickšanai nekavējoties sekoja alimentu prasība. Tātadimenti trim sievietēm! Drausmīgs stāvoklis, jo tāds cilvēks no algas saņem vienīgi piecdesmit procentus. Pusīti... Sakiet, vai vitāls, dzīvespriecīgs vīrietis, kam ir lieliska ēstgriba, var iztikt ar nožēlojamiem piecdesmit procentiem? Nemūžam!

Kā jau visi saprātīgi lielo alimentu maksātāji, Čupiņš bez liekas žagošanās aizgāja strādāt namu pārvaldē par kurinātāju, jo kurinātājiem ir mazas aldiņas. Cilvēkam, kas pats nemaksā alimentus, tā liekas stulba rīcība — nabaga Čupiņam ir tik maz naudiņas, bet viņš vēl lien šitādā tukšā robā. Dullš kas dullš!

Ē, tur apakšā ir dziļš aprēķins. Ja Čupiņam kabatā kritis grasiņš, tad taču trīs rījīgās sievietas arī dabūs pliku nieciņu, un atreibība vienmēr ir saldāka par ķieseli. Turklāt mēs nedrīkstam aizmirst, ka kurinātājam, it īpaši vasarā, ir daudz brīva laika, bet brīvajā laikā cilvēks var haltūrēt. Ja Čupiņš pratis labi iekundēties, ļaudis viņam ar šķipelēm sviedīs naudu rīklē. Sievas, kā jau sievietēm tas pieklājas, savā briesmīgajā rījībā gribēs iekost robu arī haltūras rublim, bet Čupiņš viņām smiedamies parādīs ar sviestu apsmērētu pīgu.

Tomēr situācija tik rožaina liekas, vienīgi skatoties no malas. Kā zināms, haltūras var iedalīt divās lielās grupās. Pirmā grupa ir tā, kur daudz jāstrādā un maz maksā, otrā — kur maz jāstrādā un daudz maksā. Pēc ilgākām pārdomām Čupiņš nolēma pievērsties otrās grupas haltūrām. Ko viņš darija? Viņš sāka pārsiet matračus. Aprēķins bija ļoti vienkāršs — ja labi iesit roku, matraci var pārsiet dienas laikā un par to iekrit kabatā divdesmit pieci rubliši. Mēnesī desmit matračus var pārsiet pipēdams, tātad viņam kabatā iekritis divsimi piecdesmit. Vientuļam vīrietim pilnīgi pietiekami.

Diemžēl matraci izrādījās neticami riebīgi izgudrojumi. Dažā matraci bija iekšā ellīgi daudz putekļu, citā bija blaktis, gruži un visāda draņķība. Nolādētās atsperes pēc pārsiešanas katrā ziņā gribēja list ārā un durties cilvēkiem ribās. Cilvēki tad lēca gaisā, skrēja pie Čupiņa un brēca zvēra balsi:

— Ko tu, muļļa, esi izdarījis? Tas vairs nav matracis, tas ir moku beņķis!

Labi, piķis ar matračiem, Cupiņš remontēs dzīvokļus. Dzīvokļus remontēt ir ļoti izdevīgi — nopuļ giestus, norullē sienas, nosmērē grīdas un atpogā kabatu, lai cilvēki tur ērtāk varētu iemest naudu. Bet griestu pūšamais mūžīgi aizsērēja, sienās pēc remonta radās nejauki pleķi un grīdas nežuva. Turklāt dzīvokļu īpašniekiem bija nosodāma tieksme remontētāju nepārtraukti bīkstīt un urķēt:

— Nu, meistar, kad vienreiz būs gatavs? Nevelc garumā, meistar! Kusties, meistar! Vai tu esi paralītiķis, meistar?

Pārlicinājies, ka arī dzīvokļu remontēšana nav viņa aicinājums, Cupiņš sāka darvot jumbus un skaldīt malku. Bet šie darbi netika pienācīgi samaksāti, jo pakļduši veči nosita cenas. Viņi, nolādētie, bija ar mieru visu padarīt par pusstopiem, un Cupiņam atlika vienīgi noplātīt rociņas.

Dzīves spārdīts un brādāts, Cupiņš pamazam grimta melnā bezcerībā. Tā vien likās, ka jaukā un saulainā Cupiņa vietā drīz tupēs drūms, piepūtīts resnītis, kas reti mazgāsies, raudās par grūto dzīvi un lādēs savas bijušās sievas.

No bojāejas Cupiņu izglāba sētnieks Sņepe. O, tas bija ļoti gudrs sētnieks! Kādreiz, pirms simt gadiem, Sņepe bija maķenīt sēdējis, bet tas nekas. Kuram gan negadās pakļūpt, tāpēc uz Sņepi nav ko rādīt ar pirkstu. Turklāt viņš labprāt klausījās, kā citi izkrata iekšas, un tas liecina par iejūtīgu dvēseli. Cupiņš raudādams Sņepem bija kādas desmit reizes stāstījis, cik nežēlīgi liktenis ar viņu rotaļājas.

— Jā, — Sņepe līdzjūtīgi nopūtās, — tu nu gan esi bēlē. Bet nevajag nokārt snuķi, gan es kaūt ko izgudrošu.

Un izgudroja cēlā dvēsele! Tūlīt pēc izgudrošanas viņš nopirka simt brošūras «Alkohols — bīstama inde» un brilles zelta rāmī. Brošūras viņš uzlika uz kumodes, bet brilles — Cupiņam uz deguna.

— Pa pirmo! — Sņepe priecīgi iesaucās. — Tu, vecais, izskaties pēc profesora! Un tagad kārtīgi nomazgājies, nokašā bārdu un apvelc baltu kreklu. Būs darbiņš.

Kas tas būs par darbiņu, to Sņepe neteica. Cupiņš, ko tur slēpt, sāka bažīties, vai Sņepe nav plānpriņš. Bet nomazgāties viņš tomēr nomazgājās un arī bārdu nodzina.

♦ Tālākā gērbšanās notika Šnepes uzraudzībā. Balts pletkreklis, tumša šlipse, tumša žakete, bikses... Vai dieniņ, izrādījās, ka Čupiņam nav kārtīgu bikšu! Šnepe pateica pāris vārdus un aizskrēja. Pēc britiņa viņš bija klāt ar gluži labām biksēm. Uz vēdera Čupiņš jaunās bikses aizpogāt nevarēja, bet, ja uzvilka žaketi, nelielais bikšu drēbes trūkums nemaz nebija redzams.

Jā, tagad Čupiņš patiešām izskatījās lieliski. Kas to varētu domāt, ka šis korpulentais zinātnieks ar zelta brillēm ir likteņa sabradāts cilvēks, kam jāmaksā piecdesmit procenti alimentos! Pats Šnepe arī uzcirtās, paņēma varen lielu portfeli un nokomandēja:

— Uz priekšu, aiziet par taisnību!

Viņi iesēdās trolejbusā un aizbrauca līdz galapunktam. Tur bija klusas ieliņas, cerīgiem apauguši žogi, mājiņas dārzu vidū... Jauki!

Šnepe sāka iet pa klusāko ieliņu un pēlīja numurus ar māju īpašnieku uzvārdiem. Kezberis, Voblovičs, Beka... Labi, iegriezīsimies pie Bekas.

Redzēdams, ka Šnepe sniedzas pēc raustāmā zvana roktura, Čupiņš paklusām sacīja:

— Zagt es nezagšu!

— Dullais! — Šnepe viņam nikni atbildēja. — Neviens zagt neļaisās. Mēs glābsim cilvēkus!

Pēc trešās zvana raustīšanas parādījās pusmūža sieviete.

Šnepe pacēla cepuri.

— Labdieniņ! Mums jārunā ar jūsu vīru, ar pilsoni Beku.

— Alfrēd! — sieviete iesaucās un atslēdza vārtiņus. — Tevi meklē!

Beka izrādījās reizes piecas tievāks nekā Čupiņš, tomēr viņa tuvošanās bija lēna un cienīga.

— Mēs esam no pārvaldes, — Šnepe paskaidroja, — un gribam aprunāties, pilsoni Beka, par jūsu ārstēšanu.

Varēja redzēt, ka pilsonis Beka ir stipri apjucis.

— Par manu ārstēšanu?

— Nu ja. Saruna būs stingri konfidenciāla, tāpēc varbūt iecīsim telpās.

Britiņu pamīnāties — tāpat Bekam acīmredzot bija lēnā domāšana —, viņš pamāja ar roku uz mājas pusi.

— Tad nāciet.

Nevarētu teikt, ka Bekas apartamenti būtu sevišķi uzpostī, bet viesi, kā jau labi audzinātiem cilvēkiem pieklājas, to likās neredzam. Šnepe apsēdās pie galda, atbīdīja nenovāktos pusdlienu šķīvjus un izņēma no portfeļa kaut kādus papīrus. Čupiņš smagi atšļuka otrā krēslā. Pats namatēvs, pievēris durvis, palika stāvam.

— Tātad jums, pilsoni Beka, būs jābrauc ārstēties, — skatīdamies papīros, Šnepe svarīgi runāja. — Un drīz!

— Man? Kur jābrauc?!

— Uz profilaktoriiju. Jūs taču zināt, kas ir profilaktorijs — tā ir vieta, kur ārstē žūpas. It īpaši tos, kas dzērumā ālējas.

— Bet es nedzeru un neālējos!

Sos vārdus Beka izkļiedza varen izmisīgi.

— Nu, nu, nu! — Šnepe labsirdīgi pasmējās.

— Mums, zināt, ir ienākusi citāda informācija. Aptauja jūsu darba vietā to apstiprina.

Tagad arī Beka apsēdās.

— Te būs kāda kļūda...

— Tiešām? Lūdzu, izstiepiet rokas!

Beka izstiepa.

— Kā jums, doktor, liekas? — Šnepe jautāja Čupiņam. — Manuprāt, tipiska tricēšana uz alkoholisma bāzes.

— Jā, — Čupiņš nopietni atbildēja. — Tipiska.

— Bet es nedzeru! Goda vārds!

— Nemelo, maita! — otrā istabā atskanēja sievietes balss. — Cik reizes es neteicu: «Tas labi nebeigsies!», cik reiz...

Tālāko neizdevās saklausīt, jo Beka zibenīgi pielēca kājās un aizcirta durvis.

Šnepe izņēma no portfeļa vēl vienu papīru.

— Nu, tad sāksim rakstīt norikojumu. Kurā gadā esat dzimis?

— Pagaidiet ar to rakstīšanu, pagaidiet, — Beka steidzīgi ierunājās. — Es vairs nedzeršu... Nevienu ē... pilienu... Lūdzu, šoreizīt iztiksim bez ārstēšanas!

— Projām, projām pie citiem žūpām! — aiz durvīm atkal skanēja kareivīgs sauciens.

— Es jūs lūdzu! — Bekas balss sāka triecēt.

— Jā, bet mums jāpilda savs pienākums, — Šnepe laipni atbildēja. — Protams, arī mēs esam tikai cilvēki...

— Tikai cilvēki, — Čupiņš svinīgi atkātoja.

Beka saprata. Viņš žigli atrāva atvilktni, kaut ko paķēra un, izspiedis laipnīgu smaidiņu, tuvojās Čupiņam, jo Čupiņš nenoliedzami izskatījās daudz cienījamāks nekā Šnepe.

— Mēs sapratīsimies, — Beka murmināja, — noteikti sapratīsimies...

Cik delikāti viņš iebāza desmitnieku Čupiņa kabatā! Un arī Šnepe nepalika tukšā.

Tagad vajadzētu celties un šļūkt prom, bet Šnepe atkal sāka grābstīties pa portfeli. Ā, viņš Bekam grib pasniegt brošūru «Alkohols — bīstama inde».

— Lūdzu, izlasiet rūpīgi, kā arī atturieties no turpmākas alkohola lietošanas. Ja mēs saņemsim vēl vienu paziņojumu...

— Jūs nesaņemsiet! — Beka priecīgi teica un pavadīja viesus līdz durvīm. — Paldies par rūpēm, esmu jums ļoti pateicīgs...

Ticis uz ielas, Čupiņš no prieka gandrīz apraudājās. Vai tiešām Šnepe būtu uztautstijis zelta āderi? Nē, tas likās pārāk jauki, lai tā būtu patiesība. Varbūt Čupiņš tūlīt pamodīsies no brīnīšķīga sapņa un dievīgi čaukstošais desmitnieks izgaiss kā migla?

Šnepe izkliedēja visas šaubas. Viņš iesīla Čupiņam pa muguru un priecīgi uzbrēca:

— Nu, vecā tanku muca, ko tu tagad teiksi?

— Feini, — Čupiņš noelsās. — Bet ja nu iznāk ziepes?

— He, ziepes! — Šnepe pasmējās. — Vai mēs viņam naudu prasījām? Neprasījām. Vai mums ir brīv mudināt žūpu, lai viņš atmet dzeršanu? Ir brīv. Vai mēs drīkstam žūpam ieteikt ārstēšanos? Drīkstam. Vēl vairāk, tas ir mūsu pienākums! Nē, viss iet pa pirmo!

— Sampīzeri! — Čupiņš iegavilējās. — Sampīzeri un divas porcijas karbonādes!

Tāda vēlēšanās, protams, bija tukša mutes dzesēšana, jo tuvākais restorāns atradās trīs kilometru attālumā. Bet kas mūsu tehnikas

laikmetā ir trīs kilometri? Un, lūk, Čupiņš ar Šnepi jau sēž pie sniegbalta galdiņa, ēd karbonādi un piedzer vēsu, dzirkstošu vīnu.

— Tikai uz priekšu, — Šnepe gremodams sacīja. — Pāris simtus mēnesi mēs mierīgi iesīlīsim.

Čupiņš svētlaimīgi atraugājās un paskatījās augšup. Nē, liktenis tomēr viņu nebija aizmirsis!

Tā sākās Čupiņa laimīgās dienas. Protams, tik glūdi kā pirmoreiz viņiem negāja. Sevišķi bīstama situācija radās, apciemojot septīto žūpu.

Todien Šnepe ar Čupiņu bija ieklīduši patālā Rīgas nomalē, jo viņi nekad divreiz neviesojās vienā un tajā pašā rajonā. Šodien te, nākamreiz jo tālāk, jo labāk. Savus upurus viņi izraudzījās uz labu laimi — iet pa ielu un pēkšņi parauj kādu zvanu.

Septītais zvans, ko Šnepe parāva, karājās pie dzelzi kaltiem vārtiņiem. Čupiņš ar savām zelta brillēm palūrēja dārzā un tiri sarāvās. Rožu dobes, grantēti celiņi un efejām apvīta miniatūra pils. Lasīsimies labāk prom!

Diemžēl lasīšanās bija nokavēta — tur-jau nāca pils īpašnieks, Čupiņa izmēru vīrs ar bargu ģīmi.

Sākumā viss ritēja normāli — bargais viņus ievēda pili, piedāvāja apsēsties mīkstos klubkrēslos un sacīja:

— Es klausos.

Šnepe sāka mierīgi runāt. Tiklīdz namatēvs apjēdza lietas būtību, atskanēja varens blāviens.

— Ko, mani uz profilaktoriju?! Mani?! Vai jūs zināt, kas es esmu?

Čupiņš pārbijās. Tā, nu viņi vienreiz ir uzgrūdušies guļošanai bulim! Nu ir vakars uz ezera, nu ir bojā iešana un sēdēšana!

Šnepe, par laimi, saglabāja karalisku mieru. Godbijīgi noklausījies blāvienu līdz galam, viņš laipni sacīja:

— Mēs esam ieradusies izpildīt savu pienākumu.

Tas namatēvu satracināja vēl vairāk.

— Es pakustināšu mazo pirkstiņu, un jūs pazudīsiet mērkaķa ātrumā!

Šajā draudīgajā situācijā Šnepe pierādīja, ka pasaulē vēl ir vēsi puikas. Viņš piecēlās, piegāja satracinātajam namatēvam un — tavu pārdrošību! — uzlika viņam roku uz pleca.

— Mēs nekur nepazudisim. Redziet, ja ierindas pilsonis sāk plēgurot, tad tas ir slikti, bet, ja to darāt jūs, tad tā ir katastrofa! Nākamās paaudzes mums nepiedos, ja mēs ļausim tādai figūrai nogrimt alkoholā.

— Nepiedos! — arī Čupiņš ierunājās. Taisnība gan, drusku drebošā balsī, bet ierunājās.

Ciemiņu sirsnīgie vārdi namatēvu drusku aizkustināja.

— Pie visa ir vainīga mana nelaimīgā ģimenes dzīve, — viņš rūgti sacīja. — Neviena no manām sievietēm nav mani sapratusi...

— Sievas ir sātani! — Čupiņš pēkšņā savijņojumā iesaucās un gribēja vēl ko teikt, bet Šnepe uz viņu paskatījās baltām acīm. Stāvi pie ratiem, muļķi, un nejaucies diplomātijā!

Čupiņa sauciens bargo aizkustināja vēl vairāk. Ticiet vai ne, bet viņa acis iemirdzējās asaras.

— Viss pagalam... Profilaktorijs iznīcinās manu labo slavu... Suns no manām rokām maizi vairs neņems...

Šnepe otrreiz uzlika roku namatēvam uz pleca.

— Apsvērsim situāciju. Vai nu tā būs, ka mēs neatradisim kopīgu valodu?

Kopīgu valodu viņi atrada. Ai, kas tā bija par patīkamu valodu! Drusku parunājuši šajā valodā, viņi draudzīgi šķīrās. Namatēvs atvadoties viesiem sirsnīgi paspieda rokas un teica:

— Kad jūs gribēsiet celt mājiņu, nāciet pie manis. Labiem cilvēkiem manā noliktavā cementiņš un šiferītis vienmēr atradīsies!

Nē, māju Čupiņš pagaidām nedomāja celt, jo viņam vēl nebija iekrājušies pietiekami līdzekļi. Bet gan jau līdzekļi būs. Cilvēks, kam ir tik solīds ienākumu avots, var šo to atļauties.

Sādēdams kārtējo reizi ar Šnepi restorānā pie pusdienu galda, Čupiņš izteica domu, ka viņiem vajadzētu darbu intensificēt. Šnepe tam nepiekrīta.

— Steīga aptumšo prātu. Ja mēs sāksim malt uz lieliem gaņģiem, var nejauki nosmirdēt, bet šitā pamazītēm mēs priecāsimies mūžīgi un trīs dienas.

Jā, viņi priecājās. It īpaši pēc tam, kad Šnepe ar Čupiņu bija nejauši iekliduši mākslinieka Driskas dzīvoklī.

Snepes vārdus par braukšanu uz profilaktoriiju un paskaidrojumu, ka profilaktorijs ir iestāde, kur ārstē žūpas, Driska noklausījās nesatricināmā mierā. Pēc tam viņš cieši paskatījās Snepem acīs un jautāja:

— Sakiet, lūdzu, kā sauc to atkritumu, kas jums atnesa ziņojumu par manu... nu, aizraušanos ar dzērieniem?

— To mēs nedrīkstam teikt, — Snepe atbildēja. — Taču fakti ir pārbaudīti un diemžēl apstiprinājušies.

— Es tomēr gribētu uzzināt tā mēsla vārdu.

— Absolūti neiespējams! Tas ir dienesta noslēpums.

Driska, ne aci nepamirkšķinājis, nolika uz galda desmit rubļus.

— Viņu sauc Kūtiņš, vai ne?

— Mums nav tiesību!

— Tāds mazs, krupjveidīgs rāpulis ar pliku pauri. Es uzminēju, vai ne?

— Nejautājiet, mēs nedrīkstam...

Vēl viens desmitnieks. Kad galdā parādījās trešais, Snepe atzinās, ka ziņojuma autors nav vis Kūtiņš, bet Slūtiņš.

— Slūtiņš? — Driska bija pārsteigts. — To es nepazīstu... Neesmu dzirdējis. Bet tomēr tā ir zemiska rīcība! Klausieties, vai mēs nevarētu saprasties?

Un tā tālāk.

Uz rudens pusi Čupiņš bija pārvērties līdz nepazīšanai. Lieliski uzbarojies, nopircis skaistu tumšzilu uzvalku, viņš ripoja pa dzīvi kā omulīga briļļaina saulīte. Un kāda bija Čupiņa pašapzinība! Ministra vai vismaz direktora žesti, tēvišķīga labvēlība un laipna stingrība. Tagad Snepem ar plēčiem, kam nepieciešama ārstēšana, vairs nevaradzēja runāt vienam pašam, gluži otrādi, viņš tikai piebalsoja Čupiņam.

Sarunas sākumā Snepe kā parasti bargi sacīja:

— Jums jābrauc ārstēties uz profilaktoriiju. Vai jūs zināt, kas ir profilaktorijs? Tā ir iestāde, kur ārstē žūpas.

Tad sāka runāt Čupiņš.

— Fui, fui, šitā nolaisties! Mēs, sabiedrības pārstāvji, nevaram mierīgi noskatīties jūsu lēnajā, bet nenoveršamajā bojāejā. Ir jāspēr steidzami soļi!

Rezultāti šādai runāšanai vienmēr bija labi. It īpaši pēc tam, kad Čupiņš tā, starp citu, ieminējās:

— Neliedzieties. Par jūsu uzvedību ir iesniegts ziņojums, ko rakstlījusi jums labi pazīstama persona. Nē, nē, vārdu mēs nevaram minēt, tas ir amata noslēpums...

Tā viņi strādāja, un darbs viņiem šķīrās. Viss bija jauki, viss bija lieliski, bet tad, kā mēdz sacīt, klusītiņām piezagās nelaime.

Kādudien, kad Snepe klauvēja pie kārtējā upura durvīm, Čupiņš pēkšņi sāka dziedāt: «Zili lini deg kā liesmas, vai, vai, vai!»

Snepe stipri izbijās un, pakēris Čupiņu zem rokas, metās prom.

— Kas tev kait? — ticis drošā attālumā, viņš Čupiņam jautāja.
— Vai tu neesi ko nelabu iēdis?

— Dzīvīte, dzīvīte, šūpojos tevī! — Čupiņš mēģināja dziedāt ko citu.
Nu Snepe stipri saniknojās.

— Muti ciet un marš uz mājām! Vēlāk es ar tevi, draņķi, bišķi parunāšu!

Tiešām, vēlāk viņš parunāja. Čupiņš jutās vainīgs, sēdēja, cilvēks, galvu nokāris, grūsi pūta un solījās laboties.

— Nekad, saproti, vairāk! Kā man tas gadījās, suns viņu zina... Kaut kas pārdabisks...

— Lai tā būtu pirmā un pēdējā reize! — Snepe pie Čupiņa zelta brillēm pakratīja dūri. — Darbs paliek darbs — saprati, vepri?

Kā ne, Čupiņš saprata un kādu laiciņu uzvedās nevainojami. Bet tad notika nopietna katastrofa.

Snepe pašreiz bargi strostēja kārtējo namatēvu. Čupiņš klausījās, klausījās, kamēr sāka runāt šķērsām.

— Ko tu tik daudz plurkstī! Bišķi ņemest jau var.

— Pareizi! — namalēvs iegavilējās. — Ļoti pareizi vārdi!

Snepe, kā gaidāms pasaules bojā iešanu, saķēra galvu.

Un bojā iešana pienāca. Nākamajā reizē kārtējais namatēvs bija jau pamatīgi sabiedēts un pašlaik grābstījās pēc naudas. Vēl druscīņ, un operācija būtu beigusies normāli. Bet Čupiņš ne no šā, ne no tā pēkšņi sāka zviegt kā apdullis zirgs.

— I—ha, ha, hal Nu gan tu, vecīt, esi piešņākts! Mēs neesam nekādi žūpu ķērāji, mēs esam fiksie puikast

Vienu mirkli namatēvs saslinga. Tad arī viņš sāka zviegt, turklāt vēl zirdziskāk nekā Čupiņš.

— Hi, hi, hi! Kā jūs, vecie, labie baciji, mani nobaidījāt! Uz šito mums drusku jāieķemmē!

Ar slimīgu skubu namatēvs izrāva no ledusskapja divas pudeles, desu un skrēja pēc glāzēm. To redzēdams, Čupiņš ieķercās pavisam dzīvespriecīgi.

— Es no savas puses lieku tikpat! Snepe, aizskrien uz bodi!

Snepe piecēlās, uzspļāva Čupiņam un aizgāja uz visiem laikiem.

Līdz ar to Čupiņa laimīgajām dienām bija pienācis gals. Kādu laiku viņš vēl turējās par kurinātāju, bet tagad arī tur Čupiņš vairs nestrādā.

Kur tad viņš ir? Tie, kurus tas interesē, lai pajautā Snepem, un Snepe laipni atbildēs:

— Čupiņš atrodas profilaktorijā. Vai jūs zināt, kas ir profilaktorijs? Tā ir vieta, kur ārstē žūpas.

— Ceturkšņa beigas! Varbūt izsviedīsiet kādu deficīta ēdienu?

V. Zaķis

Mīlie Kaimiņi

Kad mums beidzot piešķīra atsevišķu dzīvokli, prieks par to vien jau lika mums vismaz nedēļu justies kā pierakstītiem septītajās debesīs. Vai astotajās, ja tādas gadījumā būtu; ņemiet visaugstāko debesu stāvu, un jūs aptuveni jutīsities tāpat kā mēs.

— Vairs nebūs jāredz neviens kaimiņš virtuvē! — es gavilēju, vīram pretī pie vakariņu galda sēdēdama; ēdiens nupat bija gatavots komunālajā virtuvē.

— Un neviens neklausīsies aiz tavām durvīm, — vīrs sacīja pretī.

— Un neviens nedauzīsies pie durvīm un sīrupainā balsī nelūgs tevi aizdot tieši trīs tējkarotītes cukura, — es piebalsoju. Jo tik daudz Kūmiņai pietrūka kēksa izcepšanai. Nav sevišķas vajadzības piebilst, ka tieši šodien viņa bija griezusies pie manis ar šo jautājumu. Akūtais allaž sāp visvairāk.

— Un... — vīrs aizsāka, bet nepabeidza; viņa seja laistījās smaids. Pēc piecpadsmit komunālajā dzīvoklī nodzīvotajiem gadiem pat iedomāties, ka tā visa vairs nebūs, nemaz nebija tik vienkārši.

Tā mēs peldējām laimē un turpinājām šo nodarbi līdz tam brīdim, kad bijām saņēmuši jaunā dzīvokļa atslēgas. Mēs svinīgi apstaigājām visas telpas, kas tagad būs tikai mūsu.

— Neaizmirstiet laikā nomaksāt par dzīvokli, — mums teica namu pārvaldes darbiniece. Klausījās viņa kā sapnī. Vai tiešām atrodas cilvēks, kurš iedomājas, ka es... ka mēs... ka jebkurš cilvēks var laikā nesamaksāt par visiem šiem paradziskajiem pakalpojumiem! Bet laikam jau ir. Cilvēce kopumā sastāv no dažādiem cilvēkiem.

— Noteikti neaizmirsīsim, — es aizkustināta solījos.

— Visi tā saka, — darbiniece nodudināja un rāja prom. Mēs pavadījām viņu un palikām kapņu laukumā vienī paši.

— Sāksim jaunu, gaišu un laimīgu dzīvi, — es sacīju.

— Dzīvi, kuru neaptumšos komunālā dzīvokļa kaimiņu ēnas, — vīrs turpināja. Reizēm viņš izsakās ļoti dzejiski, tikai negrib, ka citi dara tāpat.

Pavērās gaiši iekotās blakus dzīvokļa durvis. Parādījās smaidīga sievietes seja moderna matu sakārtojuma ierāmējumā.

— Mūsu jaunle kaimiņi? Vai, cik burvīgil! Es visu laiku zilēju, kas gan dzīvos mums blakām, — izdzirdu visnotaļ patīkamu balsi. Arī es sev tā biju jautājusi. Liktenis, redzams, lēmis mums par labu.

— Es cienu vientulību, — kaimiņienes vārdi lēja balzamu (ārstniecisko, nevis melnol) mūsu dvēselēs. — Man prieks, ka blakus ir intelligenti ļaudis, kas arī prot to cienīt.

— Ko jūs! — vīrs sacīja un pietvika.

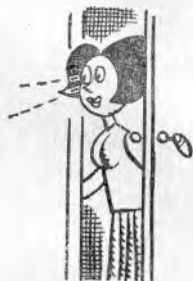
— Intelligentus var atšķirt pa lielu gabalu un pēc pāris frāzēm, — kaimiņiene kategoriski sacīja. — Piedodiet, neuzdrīkstos jūs aizkavēt. Un, ja jums kāda vajadzība pie mums — katrā laikā. Jā, vai jūs kārtis spēlējat?

— Mēs?

— Saprotu, visu saprotu. Neuztraucieties, mēs iemācīsim. Kultūrāla kāršu partija sestdienas vai svētdienas pēcpusdienā — cik tā noderīga! Jūs redzēsiet. Tātad mierīgi uzskatiet sevi par ielūgļiem. Un tagad es pazūdu, negribu būt netaktiska. Jā, vai jums mašīna ir?

— Ir, — vīrs nedroši atbildēja. Liegties jau nebūtu nozīmes. Mūsu princips — dzīvei jābūt tik cauri ar godīgiem paņēmieniem. Tas nav viegli, reizēm nepavisam, bet tas piešķir ikdienas gaitām zināmu oreolu, es nebaidīšos sacīt — varonības oreolu.

— Burvīgil! — kaimiņiene pat ievaidējās no prieka. — Mans vīrs mācās braukt, viņš vienmēr saka, lietpratēja padoms esot neatsverams. Un tie instruktori taču ir tik bezdievīgi dārgil!

— Es gan... — vīrs sacīja. Kaimiņiene aizsteidzās priekšā, viņa darīja to neparasti veikli, un es neviļus iedomājos, kā gan viņa to dara rindās un visās citās sabiedriskās drūzmēšanās vietās.

— Tikai nebaidieties, ka mēs jūs apgrūtināsim! Nesmalkjūtība, es saku, ir debesu rikste, kas laupa mūsu dzīvei tās jaukākos mirkļus! Es aizeju, un lai jums te laba dzīvošana! Māja jau nav slikta. Iemācījušies būvēt diezgan jēdzīgas. Protams, līdz pilnībai vēl tālu, nu, bet pilnība... Arī cilvēks nav pilnība, nu, ņemsim, kaut vai tos, kas te pirms jums dzīvoja...

— Kas te dzīvoja pirms mums?

— Ak, nu viens laulāts pāris... Jūs taču esat precējušies, vai ne? Nu, viņi arī teica tāpat. Tad viņš pakārās... citi stāsta, ka paskrējis zem vilciena, bet vienalga, beigts viņš bija. Un tā sieva...

— Un sieva? — es iejautājos gandrīz čukstus.

— Ko tad viņa, nabadzīte, varēja darīt? Sajuka prātā. Varbūt nesajuka pavisam, bet normālam cilvēkam, vienalga, grūti skatīties. Tad viņu aizvāca projām...

— Uz Aleksandra augstumiem? — es vēl nebiju atguvusi valodu.

— Un jūs varbūt domājat, uz Ķemeriem? Uz Ķemeriem ar tādām vainām nesūta. Vai ne? Nu, bet vai par jums un jūsu vīru kāds iedriksēsies teikt, ka jūs būtu traki? Tas taču aklam redzams, ka darīšana ar veselīgiem cilvēkiem. Un drusku nervozi jau esam. mēs visi. Jā... ko es vēl gribēju teikt?

— Jā, ko? — mēs pajautājām vienā elpas vilcienā. Te uz mums sāka plūst tāda informācijas straume, ka bija ko turēties, lai zem tās nepakristu.

— Rādās, ka neko nebūšu aizmirsusi, — kaimiņiene beidzot teica.

— Un, ja atcerēšos, jūs jau esat tepat blakus.

— Aī, lūdzu, lūdzu...

— Nekas, neuzņemiet to kā sevišķu vēliības pīcārdījumu. Man patīk būt ar inteligēntiem cilvēkiem, lai gan vispār, es jau teicu, es mīlu vientulību.

— Tad jums nevajag mūsu dēļ...

— Nav ko runāt par tādiem sikumiem, — kaimiņiene atmāja ar

Isti karalisku grāciju. — Ja es ko daru, tad daru neviena nepie-
spiesta. No sirds.

Tas bija neticami, un tomēr — jau pēc brīža mēs bijām vieni paši.

— Kāda burvīga sievietē, — es pēc brīža riskēju. Vīrs brīdi klu-
sēja, tad teica nesaprotamus vārdus:

— Kādreiz ļaudis mēdza smieties: pasaulē taču ir tik daudz bur-
vīgu meiteņu, bet kur gan tās paliek pēc laulībām un no kurienes
tādā vairumā tiek ievestas nejaukās sievas? Es gribu teikt citādi: ta-
gad es zinu, kur paliek kašķīgās un nejaukās komunālo dzīvokļu
kaimiņienes. Tās kļūst par jūsu kaimiņiem vienģimenes dzīvokļos.
Bojā noteikti neiet neviena.

Es smagi noputos.

— Es domāju, tu pārspilē.

— Un es atkal domāju, ar skumjām turklāt, ka nepārspilēju ne-
maz, bet tu esi tā, kas baidās skatīties acīs savam liktenim!

— Viņa bija tik laipna...

— Protams!

— Ka viņa mazliet par daudz runā... tā nav kļūme. Kad tu esi
iedzēris, tu arī par daudz runā.

— Bet tikai tad! Un visā pārējā šausmīgi garajā laikā es nenasaku
neviena lieka vārda. Bet tava jaunā kaimiņiene jau pēc savas fizio-
loģiskās uzbūves nav spējīga apklust.

— ?

— Ja viņa klusētu, tad nepiegādātu savām plaušām pietiekami
daudz gaisa.

— Pasakas! — es icsaucos. Izsviedu no rokām elektrisko spuldzi,
kuru visu laiku nez kāpēc turēju rokās... ak tā, biju gribējusi to
ieskrūvēt priekštelpā, bet tad tā kaimiņiene...

— Būtu es tā izdarījis, — vīrs sacīja. — Paklausies, diezvai šeit
vēl nav iespējams apmainīt dzīvokli? Pret nedaudz sliktāku...

Mēs iegājām savā jaunajā dzīvoklī un varējām netraucēti sarunā-
ties, sienām, griestiem un grīdai patikami rezonējot.

— Kāpēc mainīt? — es jautāju, juzdamās sava dzīvokļa suverēna
saimniece. — Mēs te esam vieni paši. Te nebūs ziņkāro dzīvokļa kai-
miņu...

— Tiešām nebūs. Kad tu dzīvoji komunālajā dzīvoklī, tu varēji nepārtraukti ieslēgties. Vai kāds no viņiem mēģināja uzlauzt tavas durvis? Nevien! Tagad viņi zvanīs pie durvīm un tu iesi un atvērsi, maldīgi domādama, ka zvana tavs mīļotais vīrs... es ceru, tu tā domāsi?

— Var izgudrot zvanam šifru, — es teicu. — Daudziem cilvēkiem ir šifri.

— Un viņi visi dzīvo ērtos atsevišķos dzīvokļos?

— Es tūlīt sāksu raudāt! — piedraudēju. Parasti vīrs no šādiem draudiem izbīstas. Ne žēlo, bet izbīstas. Vīri nevar ciest, kad sievas raud. Tas viņos modina atavistisku līdzjūtību.

— Raudi agrāk vai vēlāk, no tā tu neizbēgsi.

— Bet tu aizstāvi mani!

— Pret ko, mana mīļā? — vīrs augstu uzrāva plecus. Mēs uzlūkojām viens otru. Mūsu saulainā jaunā dzīve no visām pamalēm draudēja aizvilkties mākoņiem. Bēdīgs skats! Un tad mēs sākam kravāties. Darbs vienmēr palīdzot. Darbs palīdzēja arī mums, un mums labi vedās. Līdz tam brīdim, kad pie durvīm atskanēja zvans.

— Neatver, — es čukstēju vīram. Bija jau par vēlu. Mūsu laipnā kaimiņiene stāvēja durvis un staroja, it kā starp šo un iepriekšējo starošanas seansu vispār nebūtu bijis pārtraukuma.

— Durvis nevajag atstāt vaļā, — viņa pamācīja.

— O, nākamreiz es noteikti tā nedarīšu, — vīrs solījās. Viņa balsij bija tāda savāda skaņa, bet kaimiņiene likās to nedzirdam. Viņa aplūkoja mūsu izsainotās un pusizsainotās mantas un likās esam pilnā mierā ar tām. Aplūkojot mūsu gultas segas, viņa piezīmēja, ka viņai esot gandrīz tādas pašas, tikai — jocīgi, vai ne? — tās maksājot dubultdārgi.

— Tiešām jocīgi, — vīrs piekrita un aizsmēķēja.

— Tas nu gan nav labi, — kaimiņiene teica. — Ciest nevaru tābakas dūmus.

— Bet es jau netaisos iet pie jums ciemos! — vīrs atbildēja, pēc manām domām, nepamatotē asi. Mums taču bija jāuztur labas attiecības.

Kaimiņiene pašreiz apskatīja manas virsdrēbes. Viņa ieteicās, man laikam esot laba gaume, cik nu tā virspusīgi varot spriest.

— Manai sievai ir laba gaume! — vīrs sacīja atkal par skaļu.

Kaimiņiene tikai iesmējās un atslīga kādā krēslā, kurš dīvainā kārtā bija palicis nepiekravāts. Tagad, kad viņa nerunāja, viņa izskatījās tīri ciešama. Sāku sevi mierināt ar domu, ka viņa atnāks un aizies un tas būs viss, un viņa nekad nebūs kopā ar mani virtuvē... «Vai jūs varat ledot man naža galu sodas?» iztēlē dzirdēju Kūmiņas balsi. Ai, aiz kādiem kaļiem tagad atrodas Kūmiņai! Mani viņai vairs nesagūstīti, lai prasa sodu, kam grib!

— Vai, cik man gan caura galva! — jaunā kaimiņiene iesaucās tieši blakus. — Es jau domāju, kāpēc esmu atnākusi, man nav tāds raksturs, ka es bez iemesla kādu sīkumu pēc traucētu citus cilvēkus, viņiem taču vajag sava miera — vai ne? Es tikai nācu palūgt no jums kādu nieku dzeramās sodas. Galīgs sīkums, bet es nekad nevaru atcerēties to nopirkt!

— Es tūlīt, — dzirdēju atsaucamies savu balsi. Tā bija klusa, un tajā dzirdēja skanam žēlas notis, kas vēstīja par padošanos visva-
renajam liktenim.

ARNOLDS AUZIŅŠ

LAIME

Ne tam, kam kupla draugu saime,
Ne tam, kam brūce drīzi dzist,
Bet tev — tev kritusi ir laime,
Jo pretī ienaidnieks ir īsts.
Armands Melnalksnis.
«Ne tam...»

Ja tavā ģimenē ir bērni —
Par laimi tu to aplam sauc,
Jo tavi uzskati ir pērnīe,
Es esmu šodienīgāks daudz.

Ja tev ir sadzījusi brūce —
Vai miesā tā vai dvēselē —
Kā kuģim aizlāpīta sūce,
To nedēvē par laimi, nē.

Ja tev ir kupla draugu saime,
Uz kuriem vari pajauties,
Tad nedomā, ka tā ir laime,
Tā būtu pārāk naivi spriest.

Ja gribat sagādāt man prieku,
Tad nevajag man citu dot,
Vien dodiet īstus ienaidniekus, —
Jūs spēsiet mani aplaimot.

ZANIS GRĪVA

PAMĀCĪBAS MEDICĪNĀ

Svētdienas ritā pie manis ieradās nelūgts ciemiņš — Fricis Zagata, viens no tiem cilvēkiem, kuru, uz ielas satiekot, cenšos apiet ar likumu. Protams, šis apiešanas manevrs ne vienmēr izdodas, bet tādos gadījumos aizbildinos ar nevaļu.

Torīt bija veicams steidzams darbs, tāpēc, pa logu ieraudzījis viņu nākam, pēc zvana neatvēru durvis. Viņš tās sāka dauzīt ar dūri. Kad arī tas nelīdzēja, durvis norībēja, it kā tās vālētu ar kādu cietu priekšmetu. «Ak, sūrā nedienā!» sakampis ar plaukstām galvu, pie sevis nopukoļojos un aizsteidzos vērt durvis vaļā.

— Kas ar tevi notiek! — viņš rūca, draudēdams ar labajā rokā uzmauktu kreisās kājas zābaku. — Draugus vairs nelaid iekšā?

— Labi nejūtos, saproti, — es atvainojos un ievēdu Zagatu istabā.

— Ko, labi nejūties? — vilkdams atpakaļ kreisajā kājā zābaku, viņš pārjautāja. — Tad esmu ieradies īstā laikā. Vai tu no medicīnas kaut ko sajedz?

— Neko, — atbildēju, ar plaukstu berzēdams pieri, it kā tā man briesmīgi sāpētu.

— Veselību arī nelasi?

— Kādu veselību?

— Žurnālu «Veselība».

— Nē.

— Un profesora Loginova «Laparoskopiju iekšējo slimību klinikā» arī nesi studējis?

— Tu taču zini, neesmu dakteris, bet žurnālists, — es atcirtu.

Fricis Zagata skaļi iesmējās.

— Tu esi duraks, apaļš duraks, nevis žurnālists. Ko tad tu īsteni lasi?

— Laikrakstus, daiļliteratūru...

— Nu muļķis, kas muļķis! — Zagata iesmējās vēl skaļāk. — Ja tu nokļūsi poliklinikā vai slimnīcā, kas tad tevi ārstēs? Daiļliteratūra?

— Dakteri.

— Ārprātīgais! — rokas gaisā pacēlis, Fricis Zagata iekliedzās.
— Tie?! Ja man būtu teikšana, es viņus jau sen būtu patriecis! Un tu, dullais, viņiem ticī un ceri uz viņu palīdzību?

— Tu pārspilē, — es viņu centos nomierināt. — Piemēram, man ir viens draugs — lielisks dakteris... .

— Slakteris, tā laikam tu gribēji sacīt, — Fricis mani pārtrauca.
— Man tu nestāsti! Es nepārtraukti ar viņiem satiekos — poliklinikās, slimnīcās. Es prasu, lai mani apkalpo uz ef ef, bet viņi neko nejēdz. Ja es pats sev neuzstādītu diagnozi, sen jau būtu aizgājis uz tārpju muižu.

— Vai nu tik trakji būtu!

— Kas tu esi par žurnālistu, ka neko nezini? Dakteris bez gudra slimnieka nav nekas. Ja tu pats sev neuzstādīsi diagnozi, tad dakteris ir apaļa nulle. Pieņemsim, tev kļūst vēl sliktāk nekā pašreiz. Es izsaukšu ātro palīdzību un pieprasīšu, lai tevi nogādā uz slimnīcu. Un tad?

— Tad mani izmeklēs dakteris un noteiks diagnozi.

— Tev nav pieredzes, mīļais, ne mazākās pieredzes. Tad paklausi mani — vecu speciālistu. Pie tam vēl tādu cilvēku, kurš no vāka līdz vākam vienmēr izlasa visu jaunāko medicīnisko literatūru un trīs četras reizes gadā ievietojas slimnīcā pēc paša diagnozes. Es studēju medicīnu, bet viņi, tā saucamie dakteri, studē manu slimību un no rīta līdz vēlai naktij raksta manas slimības vēsturi. Vai tad viņiem kam citam paliek laiks?

Fricis Zagata lepnī nokrekšķinājās, aizdedza nākamo cigareti un turpināja:

— Nesen man gadījās šāda lieta. Rīta apskatē palātā ienāk nodaļas dakteriša nokrāsotām lūpiņām, safrizējusies, sataisījusies un, apaļās gūžas grozīdama, smaidot pasaka labritu. Bet es kā miris — nekustos un neatbildu. Šī apsēžas man blakus uz krēsla un ar savu samtaino plaukstiņu noglāsta pieri.

— Vai slikti jūtaties?

— Vai tad slimnieks var justies labi? — es atrūcu, jo esmu praktisks cilvēks, liekas laipnības nemīlu.

— Un ko šī? — pieklājības dēļ pavaicāju.

— Šī smiedamās jautā, kā esot gulējis. Un smejas tā, ka mutē zelta zobi vien spīd. Un rokā zelta laulības gredzens. Nu, mani neapžilbināsi, es ļoti labi zinu, kā pie tā zelta tiek. Bet viņa neliekas mierā: gribot zināt, kas man kaišot. Sašutis atkal atkārtāju savu diagnozi: cukurslimība un žults izplūdums. Un tu vari iedomāties, ko šī? Lai es gaišāk raugoties uz pasauli un vairāk smaidot. Tas ietekmēšot arī cukurslimību, žults izplūdumu un labsajūtu. Vai tu saproti, ko tas nozīmē? Nē, medicīnas jautājumos tu nekā neejdz. Tas nozīmē, ka viņa mani uzskata par simulantu. Nu, tad es gan ķēru rokā fillfēderu un pa fiksam uzsvikāju garu garās sūdzības ministram, laikrakstu redakcijām un tā tālāk.

— Un rezultāts? — es interesējos.

— Tu vēl prasi! — Zagata, uzvaroši smīnēdams, atbildēja. — Ierādās komisija, un mana dakteriša dabūja vēju. Bet mani turpināja dakterēt cits, ļoti uzmanīgi un pie tam vairākus mēnešus. Lūk, kā jārikojas — enerģiski, noteikti, ar zināšanām un par visu banku. Klausī manus padomus, un tu tik lēti zem velēnām nepazudīsi.

— Bet, dārgais Frici, — gribēdams apturēt viņa runas plūdus, es ieteicos. — Vai tu pārāk neguišņā pa slimnicu gultām? Tavs izskats un enerģija nemaz neliecina, ka tev tik bieži vajadzētu ķerties āršiem matos.

Zagata lepnī iesmējās.

— Tikai tāpēc, ka pats sevi dakterēju.

— Tu gribēji sacīt — liec sevi dakterēt.

— Jā, bet pēc paša uzstādītas diagnozes.

— Tad jau tu vari ārstēties mājās.

— Vai tad atpūta man nav vajadzīga! — Fricis Zagata sašutis iesaucās.

— Bet tu tak neko nestrādā.

— Un medicīnas studijas nav darbs? Tu nemaz nezini, cik Medicīnas institūta studentiem valsts piemaksā!

— Bet tev taču arī valsts maksā pensiju, — es iekodu.

— Pēc nopelniem! Un tomēr — vai tad ar to viens kārtīgs vīrietis var dzīvot? Šad tad atnāk vecie draugi, jāņem. Bet, guļot slimnicā, visa nauda paliek krājkasē. Un, ja draugi nāk apmeklēt, katrs šo to

ntnes — cits kortelili, cits pusstopu, cits zakusku. Bet dakteris dod manis norādītās zāles un ārstē.

— Pēc tavas diagnozes.

— Tikai pēc manas. Es tiem slakteriem neuzticos — bez laika kapā ledzīs. Klausī, draugs, ko es saku, un tu ilgi dzīvosi virs zemes. Tevi varbūt vēl raķetē ieliks un kā kosmonautu uzšaus gaisā. Jā, vai tu no kosmiskās medicīnas kaut ko jēdz?

— Absolūti neko.

Un tad Fricis Zagata sāka stāstīt par kosmisko medicīnu. Ap divpadsmitiem naktī viņš mani uzmodināja un palūdza izlaist ārā, jo drīz aizejot pēdējais tramvajs. Atvadām enerģiski spiezdams roku, viņš mani iepriecināja ar striktu solījumu — drīzumā atkal iegriezties un pastāstīt vēl kaut ko interesantu un derīgu par medicīnu. Uz kāpnēm viņš vēl, nezīn kāpēc, iesaucās:

— Ja man būtu teikšana, es tos visus... Visus, bez izņēmuma...

JĀZEPS OSMANIS

MINIDZEJOĻI

Gudra cilvēka nelaime

Ko līdzēja būt

bērnam tikpat kā par aukli, —

Domāja izaudzināt balodi,

bet izaudzināja kraukli.

Mierinājums

Ko tu uztrauces? Veltīgs tavš nemiers:

Cilvēks jau divreiz nemirst.

Kapu svētki

Pēdējā pudele izdzerta tiek.

Kas uz kapiem aizvests,

tam tur jāpaliek.

— Kaut kas traks! Veselu pusstundu tāds kapa klu-
sums!

I. Sergijenko

VALDIS LUKSS VEIKLMĒLĪBA

Sanāca vīri kā ozoli,
šmaugi un braši.

— Nu tikai, puīši, pie arkliem
vienuprāt aši!

— Lemešiem neļausim rūsēt!

— Traktoriem stenēt un kaukt!

— Hektāriem grābsim pie dziesmas!

— Miežiem kā mūrim augt!

— Nestrebief, nestrebief karstu!

Visam ir jābūt pēc plāna,

labi viss jāizrunā . . .

joņiem jau skuba māna.

Nokreksas Andžus un saka:

— Vēl taču mēness ir vecs,

vēl taču citiem darbiem

jāpieliek plecs.

— Tiesa! Gruntīga tiesa!

Nelaikā zemi ja kārpa —

paveries vien —, kā vecmeita

červelē vārpa.

Ieminas Jēkabs, ka sābriem

Vīri jau tīrumā sen . . .

— Mums tikai visi kā godos

velnu pa kantori dzen!

Tūdaļ bij troksnis kājās:

— Tu jau mums esi tas gudrais!

— Tu jau mums dragā tos kalnus!

— Tu jau mums esi tā skudra!

— Domā, mums kāposti galvā!

— Domā, mums ventīfi čūkst!

— It kā pats nezinātu,

ka zemei ir jānorūgst!

Puskrēslī pārrunas mitas.

Skaidrs ik visiem, ko darīt.

— Vēl tik pa lāsītei, vīri!

Aršana sākama parīt.

Komplekss

Viņš klusi ienāca kabinetā, nostājās pie galda un sāka vainīgi mīpāties.

Direktors uzmēta viņam niknu skatienu un, cenzdamies nepaaugstināt balsi, dusmīgi sacīja:

— Paklausieties, Pēterson, jūs taču atkal esat saražojis brāķli

— Jā, biedri priekšniek, — viņš bēdīgi piekrita. — Tā nu šoreiz iznāca...

— Šoreiz! Viņš vēl saka — šoreiz! — direktors piktojās. — Jūs taču, Pēterson, to darāt vienmēr un mūžīgi!

— Jā, priekšniek, arī pagājušo reizi nekas labs neiznāca, — Pētersons piekrita un sāka saspringti pēlīt savu melnā zeķē ieaūtās kājas ikšķi, kas spraucās ārā pa sandales purngalu.

Direktors paskatījās Pētersona skatienu virzienā un jūta, ka dusmas iekvēlojas ar jaunu sparū.

— Tā ir bezkaunībal — viņš teica. — Tas ir velns ziņa kas! Trīs tonnas augstvērtīga čuguna pagalam!

— Trīsarpus tonnas! — Pētersons atbalsoja un vainīgi samirkšķināja strupās skropstas.

— Trīsarpus? — direktors pārjautāja un sašutumā pietvika.

— Trīsarpus! — Pētersons pamāja. — Tā nelaiمة, priekšniek, ir vēl lielāka, nekā jūs domājat!

— Nē, Pēterson! — direktors cirta ar plaukstu pa galdu. — Nu gan vienreiz pietiek! Tālāk tā vairs nevar turpināties!

— Pilnīgi pareizi! — Pētersons piekrita. — Tālāk vairs nevar! Man taču neērti cilvēkiem acis skatīties!

— Bet, mīļo cilvēk! — direktors noplātīja rokas. — Ja reiz jūs pats to saprotat, ja jūs apzināties... Kādēļ tad jūs lietas labā neko nedarāt?

— Kā tad es nedaru? — Pētersons brīnījās. — Es darul Vakar es speciāli kavēju darbu, lai neviens nebūtu jāsatiek!

— Kā? Jūs vakar nebijāt darbā?! — direktors lēnām pieķērās pie krēsla malas.

— Un aizvakar arī! Un aizvakar! Padomājiet pats — tie taču nav kilogrami! Tās ir tonnas!

— Un ja nu tā vēl būtu pirmā reize...

— Un ja vēl tā būtu bijusi trešā šķīral Bet nē, pagalam augstākā labuma pirmšķirīgs čugūns!

— Bet, mīļo cilvēk! Ja reiz jūs pats to saprotat...

— Divas dienas neizgāju no istabas! — teica Pētersons un, izvilcis no kabatas paciņu «Primas», aizsmēķēja. — Trešajā atnesu degvīnu.

— Bet Pētersoni! — iesaucās direktors un izbijies vēroja, kā Pētersons, paņēmis karafi, ielej sev glāzi. Čdens klunkšķēdams lija traukā, un direktoram pēkšņi sāka likties, ka viņi abi sēž pie Pētersona virtuvē, šķēlē speķi un kuru katru brīdi var ienākt dūsmīga veča baltā priekšautā.

— Bet sievasmāte man ir tīrais Belcebuls! — Pētersons, šķiet, prata lasīt domas. Tagad viņš sēdēja atzveltnī un, pārmetis kāju pār kāju, mierīgi to šūpoja. Direktors varēja redzēt viņa kreisās kājas ikšķi.

— Nav izslēgts, ka sirds dziļumos viņa mani nicina! — Pētersons teica un vēlreiz pasniedzās pēc glāzes. Viņš acimredzot iepriekšējā vakarā bija stingri ierāvis.

— Esiet taču vīrietis! — direktors teica, bet viņa balsij vairs nebija pirmītējās stingrības. Arī viņa paša sieva nebija bārene.

— Man ir divi puikas! — Pētersons teica un pievilka sev tuvāk čuguna pelnu trauku.

— Rādiet taču viņiem priekšzīmi! — direktors nedroši mudināja.

— Un ja vēl tā būtu pirmā reize! — Pētersons teica un ar dzeltenu nagu paskrubināja pelnu trauka malu.

— Lai nu būtu! — direktors teica. — Par tām citām reizēm vairs nerunāsim!

— Citi nes mājās goda rakstus, prēmijas...

— Nu labi, Pēterson! Pateikšu, lai šoreiz jums to prēmiju vēl neņem!

— Mūžīgi mani sienasavizē un zibenī...

— Palūgšu, lai šoreiz neliek...

— Ak, ko tur, — Pētersons nopūtās un salēja glāzē visu karafes atlikumu. — Brāķis, brāķis un mūžīgi brāķis! Šoreiz, nākamreiz, aiznākamreiz...

— Gan jau nākamreiz vairs nebūs! — direktors drošināja.

— Būs! — Pētersons drūmi teica.

— Nu tad aiznākamreiz... — direktors ar mutautu noslaucīja pieri.

— Būs aiz... un būs aizzaiz... — Pētersons palika pie sava, un viņa balsī jautās čuguna smagme. — Labāk nerunājiet, priekšniek! Kā es iedomājos tās trīsarpus tonnas...

— Beidziet taču reiz par šīm nelaimīgajām tonnām!

— Tiklīdz es tās atceros...

— Nepieminiēt tās! — direktors iesaucās un saķēra galvu.

— Tiklīdz es tās atceros, tā ar mani ir cauri! Tiklīdz es iedomājos, viss dzīvesprieks ir vējā...

— Nu, saņemieties taču, Pēterson! — direktors jau lūdzās. — Un domājiet, kad runājat! Kas galu galā ir svarīgāks: trīs tonnas kaut kāda čuguna vai cilvēks?!

K. FELDMANIS

Ar tām esām adatām
Eza papus sievu biedē:
«Kam tā teikšana te pieder?!»

Ar tām esām adatām,
Sūnās guļot, eza dāiēns
Caurām dienām plates spēlē.

Ar tām esām adatām
Čakli strādā ezu māte —
Meitām vajag jaunas štātes.

O. VĀLE

SVECE ZEM PŪRA

Turēja sveci zem pūra, kamēr izcēlās ugunsgrēks.
Turēja sveci zem pūra. Neaizdegta. Aiz taupības.
Turēja. Apņika. Tagad liek citiem turēt.
Turēja sveci zem pūra, bet ne zem sava.
Turēja, bet tas nemaz nebija pūrs, zem kura.
Turēja zem pūra, lai neredz, ka tā nemaz nav svece.
Turēja, kamēr pūrs neizturēja.
Pūrs bija tik mazs, ka to varēja uzkārt Jaungada eglītē.
Toties zem tā bija daudz sveču.
Cik sveču nav turēts zem mana pūral
Steidzīgi vajadzīgi turētāji. Svecei zem pūra.
Pārdodu mazlietotu pūru ar pussveci.
Mūsu uzņēmums apņēms izlaist līdz gada beigām 10 centnerus
virspūra sveču.
Zemapziņā viņš fomēr vienmēr paturēja sveci zem pūra.

— Man liekas, tu aizslēdzi veikalu kādu minūti pirms
laika!

R. Tilbergs

Ēriks Hānbergs

MAZAS IRONIJAS

Kāpums

Saimniecības fermā svētdienās govīm zaļbarību nedod.

Sākumā neizdevās izdibināt, kāpēc tāda kārtība. Atbildes bija izvairīgas. Stāstīja par atslodzes dienām, par šo un to.

Lauksaimniecības pārvaldē gatavoja bargu bārienu.

— Vai jūs esat paskatījušies, cik katastrofāli pirmdienās krītas izslaukumi?

Bet saimniecībā atcērt:

— Toties otrdienās ceļas!

Labojums

Kolhozā ieradās pārstāvji no rajona centra. Pārlūkoja arīdzan, kā izskatās novietnē, kur piestāj tehnika.

— Daža mašīna vēl no pērnā gada nav kustināta, Un te jau viss nezālēs ieaudzis.

— Atļaujiet jūsu vērtējumu mazliet palabot, — kautri bilda galvenais inženieris. — Nevis nezālēs, bet puķēs. Redzat, šīs te sauc par margrietīņām...

Saturīgi

Dažos tautas namos atpūtas vakari, kā mēdz teikt, zem katras kritikas.

Pārbaudes komisija apbraukāja kultūras iestādes. Kāds atļāvās paskaļi izpaust savu neapmierinātību:

— Nu galīgi bezsaturīgi!

Ballinieks, garām klunkurēdams, atžagoja:

— Kā—ā? Bezsaturī—gi? Gandrīz katrs trešais pillā!

Reklāma

Kolhozā aizsāktas būvēt vairākas celtnes. Bet nevienu no būvēm jau vairākus gadus pēc kārtas nejaudā pabeigt.

Ne vienu reizi vien nobirusi pārmetumu krusa:

— Vai tā ir saimniekošana? Līdzekļus iesaldējam! Gausdienība, vairāk nekast!

Bet kolhozā palepojas:

— Toties, kad ciemiņi atbrauc, viņiem ir par ko priecāties: «Jā, te ir vārieni! Visa saimniecība viens vienīgs būvlaukums!»

A. ATVARA

GRŪTĀ NEDEĻA

No 6. klases skolnieka Jāņa Mieriņa dienasgrāmatas

Pirmdien, 18. decembrī.

Šodien gāja labi. Mani neizsauca.

Otrdien, 19. decembrī.

Šodien gāja labi. Vilnīm dzeltenā kaife. Klasi dezinficēja.

Trešdien, 20. decembrī.

Šodien gāja labi. Sala dēļ mācības nenotika.

Ceturtdien, 21. decembrī.

Šodien gāja labi. Mājas darbus neieņēma.

Piektdien, 22. decembrī.

Šodien gāja labi. Vēstures skolotāja slīma. Stunda nenotika.

Sestdien, 23. decembrī.

Šodien gāja galīgi šķērsām. Man lika dežurēt. Divas reizes bija jāiet pēc krita, četras reizes jāfira tāfele, četras reizes trīs logi jāver vaļā un ciet.

Labi, ka rīt svētdiena, citādi šonedēļ būtu galīgi pārpūlējies!

LAIMONIS KAMARA

ANTIPASAUPLANTI

kaut kur ir antibrisele
un antisamāra
un tajā antipasaulē
mīļ antikamara
aiz antibrīlēm slēpdamies
viņš antiūsās smeļ
un savā antivēderā
viņš antivīnu lej
viņš mīlē antisievieti
(o, kāds gan izskats fai?!)
un antimīlestību zvēr
līdz antikapmalai
viņš antigaisapillis sleļ
un antipurvos slīkst
reiz nedēļā pa svētdienām
viņš antistrādāi drīkst
un viņa antismedzenes
grauž naktis antimiegs
un antidiēnās antīt tam
ir antivaļasprieks

viņš antipazīstams ir jums
viņš dzīvo tieši antimums
... un raksta antipantiņus
un piecē antiantiņus...

KO TĀDU ĪSTI LAI DARĀ?

Mans vīrs paņēma koferi un izgāja pa durvīm. Aizbrauca komandējumā.

Urā! Es biju brīva uz veselām trim dienām! Pirmajā mirkli gribēju mesties pie telefona, pazvanīt kādai no draudzenēm, uzaicināt pie sevis uz kafiju. Tad atlapos. Ar draudzenēm es varu pēc patikas izrunāties pa telefonu arī tad, kad vīrs ir mājās, sēž savā klubkrēslā un skatās televīziju. Tāpat kafiju viņas var nākt pie manis dzert, kad tikai ienāk prātā. Mēs iekārtojamies virtuvē, un vīrs mūs pat nepamana. Vienreiz gan, kad Elvīra bija saaukstējusies un viņai bija tāda parupjāka balss, viņš vakarā pirms gulētiešanas, savu kefīra glāzi dzerdams, apjautājās:

— Kas tas bija par kungu, Ketij, kas pie tevis šodien ciemojās?

Kā tad īsti lai pavada šīs trīs brīvās dienas? Aiziet šovakar uz kādu kafejnīcu, vai? Bet tāpēc jau arī man vīra prombūtne nav nepieciešama. Galu galā es varu iet uz kafejnīcu kaut vai ik vakarus. Jāatstāj tikai virtuvē gaisma un jāatgriež mazliet krāns. Tas pie televizora sēdošajam vīram rada pilnīga mājīguma izjūtu...

Ko lai iesāk? Pavadīt nakti ārpus mājas? To vīrs, izslēdzis televīzoru, noteikti pamanītu. Bet kurp doties? Snaudulot stacijā uz sola? Kāpēc man galu galā ir silts dzīvoklis?

Stāvēju pie loga un vēroju ietu. Jau krēsoja. Ko es šobrīd varētu iesākt tādu, ko nekādi nevarētu, kad vīrs ir mājās? Ko īsti?

Es aizgriezās no loga. Kaktā balsnija televizors. Piegāju, ieslēdzu to, apsēdos vīra klubkrēslā un noskatījos visu programmu pēc kārtas. Tad izdzeru glāzi kefīra un likos gulēt.

VALDIS ARTAVS

JA MĪLI DABU...

Cik manās plavmalās jau daudz ir sliktu,
Bet manas kājas basas — kur tām liet,
... Nē, laikam nebija tie ļaudis slikti,
Kam pudelī pret akmeni bij svēst,
... Bet negribu liet kājām apautām,
Ar dzīvu soli zemi jūtu dzīvu.

Vitauts Lūdēns.
«Usmas un Mežotnes sonetas»

Ja nomests zemē sērkokciņš vai papīrs,
Nav māksla tādām dražām pāri tikt.
Bet pamēģini basu kāju likt
Uz stikla šķembām, kā to dara fakīrs!

Ap Mežotni un Usmu stikli spīd.
Tos labi ļaudis izkaisa pa zāli.
Ja sāksi droši trenēties jau rīt,
Tāpat kā es tu cilposi, mans brāli!

Un sonetu pat spēsi uzrakstīt.
Es labu tēmu piedāvāt tev varu:
«Ja mīli dabu, nodod stikla tarul!»

A. KAŅEVSKIS

«Perec», Kijeva

IDEĀLA VIETA

Elektriskajā vilcienā man sīki izstāstīja, kā nokļūt līdz lauvu saimniecībai. Sarga būdā pie vārtiem Valērija nebija. Viņu atradu dārza mājiņā. Valērijs, novilcis zābakus, sēdēja šūpuļkrēslā un dzēra tēju.

Mēs apkampāmies.

— Slikti sargāt! Es varēju joka pēc aizvest lauvu, un neviens to pat nebūtu pamanījis.

— Kā tu mani atradi?

— Institutā izziņoja, ka tu esi pazudis... Paklau, tu esi traks kļuvis, vai? Labi, sadomāji pa brīvdienām piepeināties, to var saprast. Bet nu jau kopš mācību gada sākuma ir pagājuši trīs mēneši, un no tevis ne ziņas, ne miņas — kā akā iekritis!...

Valērijs ielēja man tēju un piebīdīja tuvāk barankas.

— Es palieku šeit.

— Nē, tu tiešām necsi pie pilna prāta! Ielidis tādā mežā, pats arī būsi kļuvis par mežoni! Bet studijas? Līdz izlaidumam palicis viens gads!... Bet mūsu lidojošais velosipēds? Atlicis tīrais nieks: vēl tikai mazliet jāsarauj, mazliet jāpiespiež, mazliet jāpieslīpē... Mēs taču sapņojām, ka lidosim pirmiel.

— Tev taisnība: šī vieta tiešām ir nomaļa un klusa. Es te gana esmu par visu izdomājies. Grāmatas, ieskaites, eksāmeni... Projekti, disertācijas, aizstāvēšanas... To vien zini — pierādi, aizstāvi, pārstrādā... Vai tad tā ir dzīve? Nē, lai jau lido citi. Man tepat ir labi. Mierīgi. Es esmu apmierināts, ar mani ir apmierināti... Vienīgi nevaru atrast kādu, ar ko pamainīties, vienam pašam dienu un nakti jāsarģā.

— Skaidrs! Kam, izņemot tevi, tāds darbs var patīkt!

— Nu, robs nemaz nav slikts! Astoņdesmit rubļi mēnesī, plus divdesmit procenti par to, ka darbs ir bīstams, lai gan nekā bīstama nav. Visa nauda paliek kabatā, jo par kosti un apģērbu nav jāizdod ne kapeika. Divreiz gadā izsniedz specapģērbu, uzturs par velti — no lauvu raciona. Bet šos baro — oho! Gaļa, taukvielas, vitamīni!... Un vēl: pensija nāk par pieciem gadiem agrāk — un atkal tāpēc, ka darbs ir bīstams. Bet galvenais — te ir miers, klusums un ne par ko nav jāatbild.

— Bet ja nu lauvas aizbēg?

— Ha-ha! Tos no šejienes ar koku neaizdzīsi.

— Kāpēc?... Un vispār — kas šeit par kantori? Zvēru dārzs, ne zvēru dārzs...

— Audzētava. Lasīji, kā pie Tuapses palaida mežā mērķakus? Lai tie tur dzīvo un vairojas. Šeit tāpat nolēma audzēt lauvas. Atveda kādu desmitu ar vislabākajiem ciltsrakstiem, mēnesi paturēja aptokā,

lai pierod pie cilvēkiem, un palaida savā vaļā. Un ko tu domā? Jau nākamajā dienā visi bija atpakaļ.

— Kāpēc?

— Bija aptvēruši, ka mierīgai dzīvei ir lielas priekšrocības. Kāda joda pēc stundām ilgi skriet pa mežu pakaļ kaut kādam zaķim, ja te divreiz dienā pacienā ar teļa gaļu! Un vispār, kas mežā par dzīvī: lietus, sniegs, krusa... Turklāt tā vien skaties, var uzskriet virsū malu medniekam. Bet šeit — katram savs atsevišķs steliņģis ar centrālo apkuri un nekādu rūpju, nekādu briesmu.

— Vai viņiem šeit nesalst?

— Ko tu! Viņiem pašūtas speciālas kažokādas vestes. Rau, tādas. Valērijam mugurā bija uzvilks bezpiedurkņu kažociņš ar pogām uz muguras.

— Un tālāk?

— Tālāk nekā. Jau gaļu tā dzīvo. Tiesa, vēlreiz pamēģināja viņus aizdzīt mežā un pēc tam vairs nelaist atpakaļ, bet šie veseli nedēļu gaudoja pie vārtiem. Žēl kļuva, arī nauda par viņiem — zini, kāda! — ir samaksāta! Gaļu galā ielaida. Kopš tā laika es te viņus sargāju.

— Vai viņi neskumst pēc savas dzimtenes, pēc džungļiem?

— Viņos no lauvām jau nekā vairs nav palicis. Apvēlušies kā vepri. Galīgi palaidušies slinkumā. Ne vairs skraida, ne medī, ne kaujas. Pat bērņus negādā. Un vispār, kāpēc lai viņiem būtu jārūpējas par pēcnācējiem? Mirstības taču nekādas. Ja no viņiem kāds arī sadomātu nosprāgt, mēs, vienalga, ar penicilīnu to pataisītu par ilgdzīvotāju!

Sai brīdī namiņa durvis atvērās, un ienāca milzenīgs lauva. Viņš plati nožāvājās, parādot briesmīgus ilknus. Man pēdas kļuva aukstas.

— Nebīsties, — Valērijs mani nomierināja.

— Nu, tomēr — zvēru valdnieks...

— Kas šis par valdnieku! Viņā jau vairs nav palicis ne kripatas lepnuma.

Valērijs pacēla no grīdas zābaku un meta.

Lauva iesmilkstējās, iemiedza asti kājstarpē un aizmuka.

— Redzēji? Te tev arī ir tas bīstamais darbs, te tev arī visa atbildība. Bet tu saki — institūts, lidojumi, sapņi... Ja gribi zināt,

mans darbs tieši ir civilizēta cilvēka zilais sapnis. Izdotos tikai atrast pāriniekul...

Es brīdi klusēju, sevi pārlikdams, tad jautāju:

- Vai pāriniekam arī izsniegs apģērbu?
- Protams. Vasaras apģērbu un ziemas.
- Arī pensija agrāk?
- Par pieciem gadiem.
- Un nekādas atbildības?
- It nekādas.

Valērijs uzvilka kājās zābakus, un mēs devāmies uz kadru daļu.

— Biedri! Pie mums joprojām lieli darba laika zudumi!

— Fakti! Sņabja bode pārāk tālul

I. Melgailis

VALDIS ARTAVS

VELTI GAIDĪTS

Guļ' grāvī cilvēks.

— Kas tad šim?

Vai kāda kaite māca!

— Nē, viņi stīķēja pa trim,

Bet divi neatnāca!

A. DUMBRAJS

DRAUDZĪGS ŠARŽS

Sēdēju atpūtas krēslā, šķirstīju jaunākos žurnālus, iedzēru pa malciņam melnu kafiju un jutos varen apmierināts ar dzīvi. Pēkšņi blakusistabā sākās milzīgs tracis. Tur nez ko nebija varējušas sadalīt manas ģimenes jaunākās atvases. Šķirējtiesneša loma mani nevilināja, tāpēc ierāvos dziļāk sēdeklī ar sīku cerību sirdī, ka dalāmo sadalis arī bez manis. Bet kur nu! Durvis atsprāga, un istabā ievēlās skaļu un neapmierinātu brēcienu vilnis.

— Es tev saku, man nav tik lielas ausis! — Inta kļiedza. — Tūlīt uzzīmē mazākas!

— Nekā, uzzīmēšu vēl lielākas! — Andris turējās pretī. — Tad tu zināsi, cik man ir kāju!

— Tēti! — Inta meklēja atbilstu pie manis, — tēti, saki viņam, lai tūlīt uzzīmē man mazākas ausis!

— Pagaidiet! — es saviebies nolīku sānis žurnālu. — Kas ir par lietu? Rādiet šurp! Nekas, tīri glīti zīmējumi. Tā esi tu, Intiņ, un tas esi tu, Andri, vai ne? Uzreiz var pazīt.

— Kā?! — abi aiz sašutuma labu brīdi nevarēja parunāt. Pirmā atguvās Inta. — Vai tad man ir tik lielas ausis? — viņa iespiedzās.

— Un vai man ir četras kājas? — arī Andris sāka brēkt.

— Bet tas taču ir draudzīgs šaržs! — mani izglāba pēkšņa iedvesma.

— Jā, jā! — redzot, kā pārsteigumā paveras viņu mutes, es turpināju. — Tās ausis... hm... redzi, viņš ar tām gribēja izteikt... uzsvērt, ka tu esi ļoti dzirdīga... tas ir, muzikāla. Vai ne, Andri?

— Nezinu, — Andris noburkšķēja. — Es padomāšu. Bet kāpēc viņa man četras kājas zīmē?

— Tas taču pavisam skaidrs, — es starot staroju. — Tas norāda, ka tu esi veikls zēns! Ļoti ātrs skrējējs.

Lai tālāk nostiprinātu uzvaru, atvēru žurnālu:

— Skatieties te. Vai jūs domājat, ka dzīvē šiem cilvēkiem ir tik lielas galvas, īsas kājas vai tik garš deguns? Nebūt nē, tas ir draudzīgs šaržs. Un par to nedrīkst apvainoties. Skaidrs? Tagad ejiet un netraucējiet mani.

Abi aizgāja, un es atkal svētā micrā baudīju pēcpusdienas atpūtu. Jutos gauži apmierināts ar sevi. Lai nu saka, ko grib, bet manī tomēr ir pedagoga talants. Konflikts spoži atrisināts, abi palaidīgi blakusistabā tagad draudzīgi dūdo un brižam klusi lesmejas.

— Tēti!

— Kas tad atkal? — es pacēlu galvu, gatavs tūlīt atrisināt jebkuru strīdu. Taču šoreiz nekāda strīda nebija. Abi resgaļi stāvēja manā prickšā, plati smaididami.

— Paskaties, tēti!

Es ilgi vēros drausmonī ar lielu vēderu un garu kā skursteni degunu. Kājās viņam bija manas rūtainās bikses. Lēnām līdz apziņai nonāca ķeburainais uzraksts — «Mūsu tētis».

— Nu vai zinā! — es taj pašā mirklī uzsprāgu gaisā. — Es jums rādīšu nīrgāties par savu tēvu! No kura laika man ir tāds deguns un... un... un tāds vēders?! Katrai palaidnībai ir robežas! Šoreiz es jūs izmācišu uz visiem laikiem. Es jums tā sadošu, tā sadošu...

Kamēr es grābstījos ap jostu, abi rakari ieguva aizsardzībai tik nepieciešamo atelpu.

— Bet, tēti, tas taču ir draudzīgs šaržs! Par to nedrīkst apvainoties! Tu pats teici...

— Šaržs? Ak tā... — es ar cieņu atkal apsēdos krēslā. — Norunāsim tā. Lai izbēgtu no nepatīkšanām, nekad — dzirdiet! — nekad nezīmējiet, neko nezīmējiet par savu tēti! Skaidrs? Ejiet!

Un es atkal paliku viens.

— Kas par palaidņiem! — es vēl nespēju nomierināties. Tad rūpīgi apskatīju zīmējumu.

— Ak kungs, kāds briesmonis! Ir nu gan bērniem fantāzija! Bet pag, ko viņš man atgādina? Nu jā! Tas taču mūsu Čabatiņš. Tūlīt, tūlīt, tikai piezīmēšu ūsas... tā... un kārpju pie kreisās auss. Tā. Nu Čabatiņš kas Čabatiņš! Aiznesīšu rīt uz darbu, būs ko pasmieties...

Drošības pēc pierakstīju klāt: «Čabatiņš. Draudzīgs šaržs.» Apvainoties neuzdrošināšies. Mūsu nodaļā es esmu vecākais, bet viņš — padotais.

V. Izkariņš

KURPĒ SABIRUŠIE ZVIRGZDI

Meklēja oriģinālu meifeni un beidzot jutās vīlies — visas gribēja precēties.

*

Islaicīgās viesizrādes drīz vien kļuva pieņemami garlaicīgas.

*

Paklāji gan bija parastie, bet pēc dažām komercoperācijām veikalvedis tomēr lidoja.

*

Viņš dzīvē bija tik daudz klupis, ka prata to darīt jau ar šiku un eleganci.

*

Aizgājējas pēdējie vārdi bija sākums jaunām tenkām.

*

Dzejnieka Sīrupiņa Pegazs konkursā ieguva pirmo vietu: vislabāk bija apguvis satiksmes noteikumus.

*

Brāķa apavi veikala plauktos izturējās pašapzinīgi, jo tiem izstādē esot lepni radi.

A. ATVARA

NEIZDIBINĀMS IEMESLS

Pirmdienas vakaros *viņa* apmeklēja svešvalodu kursus. *Viņam* sēdes mednieku biedrībā regulāri ievilkās otrdienas naktī. Dramatiskajai pašdarbībai *viņa* veltīja trešdienas, bet *viņš* ceturtdienas vēlākās stundas pavadīja vīru korī. Piektdienās *viņa* apguva grima, kulinārijas un šūšanas mākslu. Savu preferansa partiju *viņš* nospēlēja un sabiedriskā kārtības sarga pienākumus veica sestdienās. Svētdienās *abi* brauca viesīzrādēs katrs uz savu ģeogrāfisko punktu, vai arī *viņš* devās medībās, bet *viņa* patīkami pavadīja vakaru pie draudzenes.

Tā pagāja desmit gadu. Radi un draugi brīnījās, kāpēc *viņiem* nav bērnu.

AIVARS RIJKURIS

FILOZOFŠ

Pie kādas ēkas stāvēja trīs gadus vecs bērns un raudāja. Turpat blakus uz grants čupas sēdēja vīrs ar kaļķiem nošķiestu platmali galvā un kortelīti rokā.

— Cik viss ir sarežģīti, — vīrs teica un iedzēra malku no pudeles. — Bērns raud, jo viņam žēl putniņa, kura ligzdiņa nokritusi mājas priekšā. Ligzdiņa nokrita tāpēc, ka nolidoja sienas apmetums, pie kura putniņš savu ligzdiņu bija piestiprinājis. Kāpēc nokrita apmetums, skaidrs. Es nepieliku javai cementu. Tā vietā es piegāzu superfosfātu. Kālab es tā izdarīju? Gluži vienkārša iemesla dēļ — tāpēc, ka zemeslode griežas un kopā ar to šī kolhoza noliktava. Viss sagriezās otrādi. Tur, kur bija superfosfāts, tur cements, kur cements, tur superfosfāts. Tāpēc, ka viss riņķo. Zemeslode griežas ap sevi un vēl ap Sauli. Saule arī ap kaut ko griežas, tāpēc ka Visums griežas... Bet, kāpēc tas tā ir, to, āre, neviens nevar pateikt.

Un vīrs ar kaļķiem nošķiesto platmali galvā prātīgi ieņēma no pudeles vēl vienu malku.

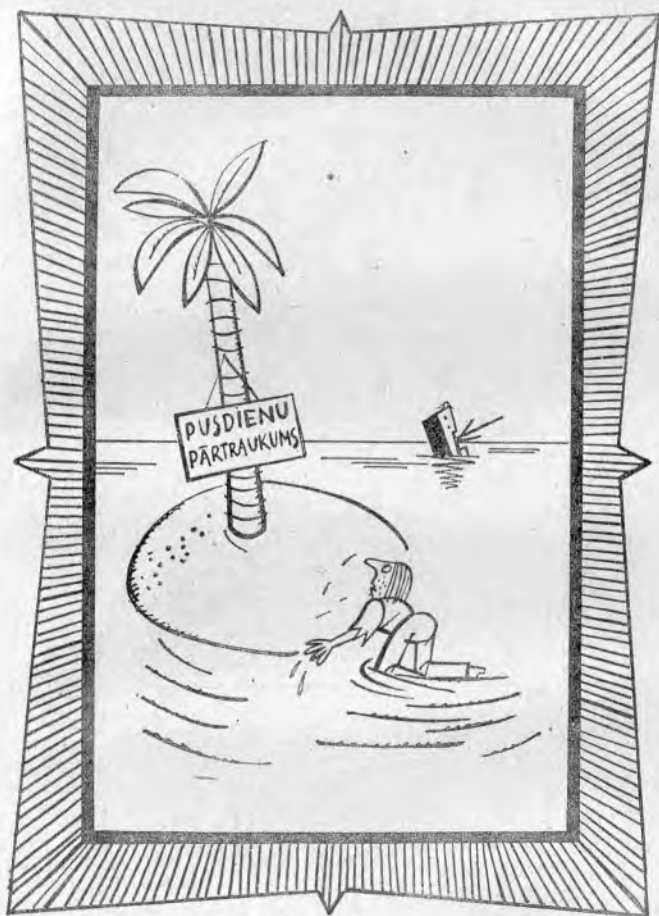
Bez vārdiem.

V. Zaķis

— Vispirms atzīsties, — kur tu ņēmi to karogu?

I. Melgailis

Bez vārdiem.

I. Melgaitis

OBJEKTĪVĀ PATIESĪBA

(STANDARTINTERVIJA AR NESTANDARTA SIEVIETI,
PASTARPINĀTA AR LIRISKĀM ATKĀPĒM)

Vai jums kādreiz ir gadījies sastapt cilvēku ar iedzimtu objektīvās patiesības izjūtu? Man ir bijusi šī laime.

Pastāstišu, kā reiz intervēju Karlīni Skrāpīti, patikamo garšu degustācijas kantora kulināru nodaļas vadītāju.

Mani jau sen interesēja cilvēki, kas nerīkojas pēc standartmetodēm, kas nebaidās diktēt citiem savus noteikumus.

Un tā es stāvēju pie viņas dzīvokļa durvīm Piparkūku ielā 13 — 13, drudzaini meklēdama somā intervijas jautājumu sarakstu, kuru vēlreiz gribējās pārskatīt. Nav! Pazudis! Galīgi apjukusi stāvēju un vēroju durvju zvana pogu. Tā bija caurspīdīga un atgādināja mazu akvāriju, tikai zivtiņas vietā tajā bija redzama mikipelīte, kas kūleņoja un plivinājās, tiklīdz pogu piespieda.

Aizmirsusi par interviju, es vēl un vēl spiedu pogu, un mikipelīte plivinādamās nolēkāja akrobātiskas dejas tūres.

Te es ar sašutumu atcerējos Skrāpītes nelabvēļu tenkas par šo no ārzemju ceļojuma atvesto zvana pogu. Zemiskā skaudība! Vienīgi īsti smalks cilvēks izdos naudu, lai viņa viesi jau pie durvīm justos omulīgi un nepiespiesti. Te nu patiesi būtu vietā teiciens: «Pasaki man, kāda ir tava zvana poga, un es pateikšu, kāds esi tu.»

Es kā hipnotizēta vēroju, kā zvana pogā lēkā smieklīgā mikipelīte, un nemaz nepamanīju, ka durvīs jau stāv un ar savdabīgi asimetrisku smaidu mani sveic Karlīne Skrāpīte. Es nodomāju, ka viss viņā ir neparasts, pat šis asimetriskais smaidis! Nezin kāpēc daži to sauc par šķību? ...

— Piedodiet, atvainoj... vai Karlīne Skrāpīte mājās? — es pavisam mulžīgi pavaicāju, jo dažādās sanāksšanās jau bijām vairākkārt iepazīstinātas.

— Zināt, es jau minūtes piecas vēroju jūsu jauko aušību ar manu mikipeli. Tā priecāties par šo nieciņu prot tikai tīra un nesamaitāta dvēsele...

Namamāte mani ievēda istabā, kur uz vācu sarkankoka galdiņa Venēcijas stikla karafītēs un glāzēs dzirkstīja dažādi neparastu no-
līnu dzērieni. Karlīne ar vienu roku izrāva no atvilktnes ārzemēs
iegādāto parūku, ar otru roku kārtoja cepumu trauciņus.

Mana apbrīna auga augumā. «Kāda drosme, kāda oriģināla sie-
višķība!» es pie sevis jūsmoju. «Pat dzīves sikumos viņa iztiek bez
novazātiem šabloniem!» Aiz pārsteiguma pārāk plati atvēru muti, aiz-
rijos un sāku klepot.

— Kas jūs interesē? — Skrāpīte jautāja.

— Pēdējā laikā pētīju socioloģiskas problēmas, tāpēc vācu un sis-
tematizēju neparastu cilvēku neparastas rīcības cēloņsakarības, — es
teicu vienā elpas vilcienā. — Kad jūs pēdējo reizi bijāt laimīga?

— Pavisam nesen — kad atlaidu vienu skuķi. Anitu Klaipu.

Es pagalam apjuku. Skrāpīte ar savu šarmanto tiešumu vārda pilnā
nozīmē man izsita visus ieročus no rokām.

— Kāpēc? — man paspruka naivs jautājums. Atcerējos, ka pīrā-
dziņu celiņā mani iepazīstināja ar kādu puisieti. Viņa uzvārdu neviens
līgā nemācēja pateikt — vai nu Skapītis, vai Dēlītis... Kaut gan viņš
nodaļā strādāja jau desmit gadus. Visi viņu saukāja palamā —
Jaunaispējīgais. Viena no darbiniecēm paskaidroja, ka tā viņu esot
iedēvējis bijušais galvenais grāmatvedis Pipars, liels īgņa. Piparam
esot bijis kāds ļoti nepatīkams paradums, viņš izsmējis cilvēkus, kas
sprieduši par lietām, no kurām neko nav sajēguši. Pipars esot pastā-
vigā apstrīdējis Jaunāspējīgā prēmijas, jo uzskatījis, ka kulinārijas
racionalizācijas un jaunievedumu laukā viņš esot pilnīgs nulle un
tāpēc nekādi apbalvojumi viņam nepienākoties. Taču vadītāja, būdama
iejūtīgs cilvēks, kas prot audzināt un lolot talantus, to Skapīti vai
Dēlīti vienmēr aizstāvējusi.

Gadī gāja, Jaunajamspējīgajam jau mētās plīks pakausis, bet vadī-
tāja nesatricināmi cerēja.

— Anita Klaipa taču ir ļoti talantīga kulināre ar labu garšas un
oriģinālu formas izjūtu. Viņa jau vairākās izstādēs ieguvusi balvas;
«Saldo cepumu konkursā» viņa ieguva pirmo vietu. Bet biedrs Jaunais-
spējīgais...

— Biedrs Plauktiņš, — iecietīgi smaididama, Skrāpīte pārlaboja.

— Pareizi, piedodiel, biedrs Plauktiņš. Jā, biedrs Plauktiņš neko jaunu savā specialitātē nav devis, izņemot garo apcerējumu par to, kā ir pareizāk izlikt speķa pīrādziņus: dilstoša vai augoša pūsmēnes formā.

— Jūs vēl aizmirsāt viņa ļoti svarīgo atzinumu, ka piparus samalcinātai žāvētas gaļas masai jāpievieno, nevis berot no naža gala, bet gan tieši iemaļot no pipardzirnaviņām, — vēl iecietīgāk mani pārlaboja namamāte. Es jutu, ka ne tikai esmu galīgi novirzījusies no intervijas plāna, bet arī izgāzusies, parādot savas vājās zināšanas kulinārijā.

— Lickas, jūs man nupat vaicājāt, kad es pēdējo reizi jutos laimīga? Es jums jau teicu. Turpināšu, ja jums nav iebildumu.

— Jā, — es bikli piekritu un drudzaini centos atcerēties nākamo intervijas jautājumu.

— Jūs man piekritīsīt, ka atlaist nespējīgu darbinieku prot katrs muļķis, — Skrāpīte turpināja. — Bet, lai atlaistu tik talantīgu kā Anita Klaiņa, ir jāpārvar sevī tūkstoš traucējošu emociju, jāprot nolikt uz svaru kausiem visbūtiskākos argumentus. Jūs domājat, man Anitas nav žēl? Man viņa bija tikpat kā meita! — Karlines acis iemirdzējās asaras. Cik tas bija efektīvi! — Taču tādi cilvēki dažreiz ļoti traucē, ir pat kaitīgi mūsu nodalītas interesēm. Tā domā arī mans vietnieks biedrs Ķīselis.

Es kārtējo reizi pie sevis ar nožēlu nodomāju, ka tik sarežģītu patiesību uztverei esmu par aprobežotu.

— Bet kolektīvs ļoti cienīja Anitu. Gada laikā viņa izdarīja vairāk nekā biedrs Ķīselis kopā ar biedru Plauktiņu desmit gadus, — man atkal izspruka neieplānots jautājums.

— Toties biedrs Plauktiņš ir labs cilvēks, — Skrāpīte teica, sevišķi uzsverot divus pēdējos vārdus. — Es pat teiktu, ka viņš ir savdabīgi talantīgs, un talantīgam cilvēkam var piedot daudz, pat talanta trūkumu! Tikai Plauktiņa spējas izpaužas neuzkrītoši, pilnīgi nemanāmi. Bet Anita ar savām cepumu idejām kaitināja mūsu pieredzējušos kolēģus. Bija pat gadījumi, kad viņa tiem aizrādīja. — Skrāpīte nopūtās. — Es biju spiesta to kvalificēt kā netaktisku un nebiedrīsku plātīšanu

ar savām zināšanām. Visbeidzot kolektīvs pats nāca pie manis un lūdza Anitu atbrīvot. Starp citu, es to jau paredzēju! Bet es gribēju, lai pati dzīve pierāda, kam ir taisnība!

— Protams, protams, ja mēs ļaujām dzīvi koriģēt tādiem kā Ķīselis un Plauktiņš, — es dedzīgi piekritu.

— Tā laikam bija ironija? — Skrāpīte pameta acis uz manu pusi.

Es nekad neesmu pratusi izvēlēties istos vārdus, tāpēc bieži esmu pārprasta. Tā tas bija arī šoreiz, taču attaisnoties nepaspēju, jo Skrāpīte mierīgi turpināja:

— Man ļoti patik jūsu tiešums. Jā, mans vietnieks Ķīselis ir stingrs, principiāls un ļoti objektīvs. Viņš ir tik objektīvs pret jauniem talantīgiem darbiniekiem, ka dažam labam tas var likties kā nenovīdība. It sevišķi tāpēc, ka pret nespējīgākiem biedrs Ķīselis ir iecietīgāks. Taču visu viņa rīcību vada dziļa, gudra mērķtiecība — kam daudz dots, no tā vēl vairāk jāprasa. Turklāt jūs, liekas, naivi iedomājaties, ka veselīgam kolektīvam jāsatāv tikai no apdāvinātiem indivīdiem. Vērtīgu metālu sakausējumos ietilpst arī mazvērtīgas līgatūras. Zelts nebūtu lietojams bez šiem piekausējumiem. Atcerieties to!

Jā, Karlīne Skrāpīte bija spožu salīdzinājumu meistare. Man gan likās, ka es to kaut kur jau esmu lasījis vai dzirdējis, taču tas šobrīd nebija svarīgākais.

— Vai tā ir taisnība, ka Anita jūs esot ražošanas sapulcē kritizējusi, pārmetusi, ka jūs neaizstāvojot dažus jaunos darbiniekus pret Ķīseļa pārmērīgām objektivitātes izpausmēm? — Es aprāvos. Kaut kas traks, atkal esmu pārteikusies!

Karlīne samulsa, noņēma parūku un apjukusi pakasīja pakausi. Es pat pārbijos. Taču tad ievēroju, ka Skrāpīte jau smejas. Kārtējo reizi biju izgāzusies šīs izcili gudrās sievietes priekšā! Iekodu mēlē un apņēmos pēc iespējas vairs neko nejautāt.

— Miļā, jūs tiešām esat kā naivs bērns, — mana nelaimīgā izskata aizkustināta, namamāte labsirdīgi smaidīja.

— Bet vai jūs nepieļaujāt iespēju, ka nezinātājam jūsu rīcība dažreiz varētu izskatīties pēc... — es atkal iekodu mēlē.

— Pēc neatsaucības, nelabvēlības un netaisnības, — smaidīdama asimetriski šarmanto smaidu. Skrāpīte turpināja. — Bet, kaut arī tā

izskatītos, man nodaļas intereses ir pirmajā vietā. Sodien tāda Anita kaut ko pasaka savam kolēģim par viņa darbu, rit pateiks nodaļas šefpavāram, parit man, aizparit... Tā var aiziet talu! Tieši to sacīja biedrs Ķīselis, kad ieradās pie manis kopā ar sevišķi objektīvu kulināru grupu.

— Es dzirdēju, jūs esot Anitai, kā lai to pasaka, izteikusi zīmīgus brīdinājumus...

— Draudējusi, miļāl Arī tas dažreiz ir jādara, lai izskaustu neveselīgu noskaņojumu. Varbūt tādai Anitai visumā bija taisnība, kad viņa atļāvās man aizrādīt par kolēģiem, kas darbā stiepjot gumiju, toties vajānot spējīgākos darba biedrus. Taču patiesības tiek pārbaudītas ilgos gados, paņ gadu desmitos! Turklāt neaizmirsīsim, ka mums jābūt cilvēkiem. Kamēr paies kādi trīsdesmit, četrdesmit gadi, paies arī vecā cienījamā biedra Ķīseļa radošais mūžs...

— Un arī jūsējais...

— Jā, un arī manējais, — sacīja namamāte, uzlikdama atkal galvā parūku. — Tieši par to mans vietnieks Ķīselis toreiz runāja. Un, tā kā es nepiederu tikai sev, tad nākamajā dienā izsauca Anitu un pateicu, ka viņas dēļ kolektīvā sākusies kurnēšana. Tikai Anītas ne-biedrīskās nostājas dēļ nodaļa sirgst ar mazvērlības kompleksiem, tieši tāpēc daudzi nestrādā ar pilnu atdevi, nepilda plānu. «Jūsu klātbūtnē kolēģi vairs nevar saņemties un domāt par darbu,» es teicu Anitai. Uz to viņa atbildēja — jūs tikai padomājāt! — ka šiem kolēģiem vienmēr ir bijis vajadzīgs kaut kas, "ar ko aizbildināties.

— Tātad Anita jums savā ziņā bija greizais spogulis? — es arī centos pateikt kaut ko asprātīgu.

— Kāpēc greizais? Spogulim nebija nekādas vainas, tikai tas nedrīkstēja atrasties darbistabā. Tur tas traucēja koncentrēties, — Skrāpīte mani kārtējo reizi apžilbināja.

— Tad mēs abas ar Anitu draudzīgi izraudājāmies, es viņai kā meitai devu labus padomus un viņa uzrakstīja atļūgumu uz pašas vēlēšanos, — Skrāpīte ar dziļām skumjām balsi atcerējās.

— Bet vai nepastāv arī iespēja, ka kolektīvs var jūs pārprast...

— Objektīvā patiesība ir augstāka par sīkiem personīgiem pārdzi-

vojumiem. Kolektīvs taču mainās, bet patiesība paliek, — Skrāpīte smaidīja savu jauko asimetrisko smaidu.

Kāda bezkompromisa rīcība! Cits vēl būtu pārliecināts, būtu baidījies, vai šāda rīcība neizskatīsies pēc slepenas skaudības un atklātas atriebības. Bet Skrāpītei nebija no kā baidīties, par sirdsapziņas pārmetumiem vispār nerunājot, jo viņa bija tik objektīva.

— Kādi ir jūsu nākotnes nodomi? — es, atcerējusies pēdējo plānoto jautājumu, izdvesu.

— Es gribu iemācīt saviem padotajiem, ka objektīvā patiesība bieži parādās ārēji grūti saprotamās, pretrunīgās formās, gribu, lai viņi manu rīcību iemācās vērtēt bez banāliem domu gājieniem. Lai to panāktu, es neželēšu ne sevi, ne viņus...

Tas tik ir raksturs! Objektīvās patiesības vārdā šī vienreizējā sieviete gatava samalt miltos pat pašu patiesību!

Karlini Skrāpīti intervēja un par viņu savu sajūsmu liriskās atkāpēs izteica

Irena Lagzdiņa

— Vai tev, bērniņ, mana dāvanīņa nepatīk?

— Tā jau nu gluži nav, bet, kopš tētis brālītim uzdāvināja motociklu, viņai radusies mazvērtības sajūta.

G. Bērziņš

VALDIS LUKSS

VĒL VIENS VARIANTS

Ar valsts nekvalitātes zīmi uz pieres,
It kā grozoties personiskajā trasē,
viņš pa pasauli klimst,
bet roka,
šmorks, šmorks!
līdz elkonim biedrības kasē.
Un dienu no dienas ap viņu
naudīgas idejas dzimst.

Viņš kolhoza bullišus pārdod
un mājīgi māju sev ceļ.

No dziļmainām zemletes dziļēm
tīru krējumu smeļ.

Viņš izraksta...
noraksta...
pieraksta...

Un allaž viņš visur ir klāt,
kur vēl kādu kreisāku rubli
bez pūlēm var sagrābāt.

Ja samisās kāja...
pie rokas ja noķer...
nekas!
Skriešus drauģeļi skrien
un, glābjot to,
tumīgā putrā
bez viebšanās brien.

Ar valsts nekvalitātes zīmi uz pieres,
grozoties personiskajā trasē,
viņš dzīvo kā niere...

Bet mēs...

Vai nepletiks pakausi kasīl!
Tautas modrajām acīm
te taču būtu ko prasīt.

PAR Kameļiem

Mūsu dienās cilvēki ļoti rūpējas par dzīvnieku pasauli. Pilnīgi aizliegts medīt Usūrijas tīģerus, baltos lāčus, melnās panteras, sniega leopardus un daudzus citus plēsoņus. Tiek saudzētas meža cūkas, āmrijas un niedru kaķi. Lai nošautu vienu meža kuili, jādabū licence, kas iespiesta gandrīz vai uz zīmogpapīra. Daudz runā un raksta par to, ka laiks esot ierobežot vilku iznīcināšanu, citādi dabā būšot izjaukts līdzsvars.

Un neviena vārda nav pateikts par kameļi, lai gan arī tas var izzust. Ar ko gan kameļis iemantojis šo nepatiku, nevērību un klajo vienaldzību?

Tādu vienaldzību nav iespējams saprast un, jo vairāk, rast tai cik necik apmierinošu izskaidrojumu. Kameļis taču ir ārkārtīgi miermīlīgs dzīvnieks — savas eksistences daudzo gadu tūkstošu laikā tas nav sagremojis nevienu cilvēku, nav ne mazākajam putniņam pāri nodarījis, nav aiznesis no kolhoza fermas nevienu pašu jēru!

Autors gribētu labot šo netaisnību un, ja tas būs viņa spēkos, pateikt par kameļi pāris labu vārdu. Savos novērojumos viņš pārliecinājies, ka šis šķeltnadzis pārstāvis ir pelnījis, ka to ciena un godā. Aiz kameļa ārējās lempības slēpjas patiesa graciozitāte. Pretēji izplatītajam uzskalam, ka tas esot sliņķis, šis dzīvnieks ir īsts darbarūķis. Bet tā mazliet flegmatiskā attieksme pret apkārtējo pasauli ir tikai maska, kas sedz dzīvu, zinātkāru prātu ar noslieci uz ironiju.

Katrā ziņā, kameļis uzticīgi kalpo cilvēkam, piedalās daudzos viņa darbos un reizumis izsaka par tiem visai trāpīgus spriedumus...

KĀRTIBA IR KĀRTIBA

Jau ar gaismiņu kameļi devās medīt lauvas. Noklaiņojuši pa stepi veselu dienu, tie pārnāca tukšā.

— Kur jūs vazājāties, draņķi tādi? — viņiem uzbruka SCO brigadieris. — Jūs laikam domājat, ka ūdens un māli uz objektu jūsu vietā jāved man pašam?

— Necel, brigadier, traci, — vecākais kameļis miermīlīgi sacīja. — Mums, protams, nepaveicās. Bet norīkojuma zīme par šodienu tev tomēr jāparaksta. Kaut arī lauvu neredzējām, vienu pelīti mēs tomēr pamanījām!

Brigadieris parakstīja. Kameļi zināja, ka brigadierim nācies parakstīt ne tādas vien norīkojuma zīmes...

PIEDEVA

Ir zināms, ka ēšanas ziņā kameļi ir ļoti pieticīgi. Viņiem arī dzeloņainie ērkšķi ir gardums. Reiz kāds kameļis, ceļā pavadījis ilgāku laiku, bija pamatīgi izsalcis. Nonācis pilsētā, viņš iegāja tuvākajā pārtikas preču veikalā.

— Nosveriet man, lūdzu, vienu kilo ērkšķu, — kameļis palūdza.

— Ar lielāko prieku, — pārdevējs atbildēja. — Tikai ērkšķus mēs pārdodam ar piedevu. Jums būs pie viena jānopērk arī kārbīņa šķīstošās kafijas. Neiebilstat?

— Labi, labi, — kameļis bija ar mieru.

— Tikai sveriet ātrāk, esmu briesmīgi izsalcis.

Bet paēdis viņš pajautāja:

— Vai tiešām ērkšķus tik traki pieprasa, ka jums tie jāpārdev ar piedevu?

— Nē, — pārdevējs atbildēja. — Parasti prasa šķīstošo kafiju, un piedevā mēs dodam ērkšķus.

PIEREDZE GOTĀ GUDRĪBA

Kādam kameiļim pajautāja:

— Par ko tu gribētu kļūt, ja nebūtu kameiļis?

— Par kameiļu dzinēju, — viņš atbildēja, ne mirkli nedomādams.

GALEJAIS LIDZEKLIS

Pie zooloģiskā dārza direktora atnāca apmeklētājs ar sūdzību:
— Jūsu kameiļis spļauj virsū cilvēkiem. Un vispār izturas ļoti augstprātīgi.

Direktors jau agrāk bija saņēmis signālus, ka tā un tā — kameiļis necieš apmeklētājus un sāk sprauslāt un spļaudīties, tiklīdz tie tuvojas viņa iežogojumam.

— Ko tad jūs iesakāt darīt? — direktors jautāja.

— Kameiļis jāpazemina amatā. Ieceliet viņu kaut vai kādu pusgadu par lamu. Protams, lama tāpat ir kameiļis, tomēr augumā mazāka un nav tik untumaina.

— Pazemināt man nav tiesību, kameiļis nav mana nomenklatūra, — direktors pacēla rādītāja pirkstu, likdams saprast, kas savā laikā ir parakstījis dzīvnieku štatu sarakstu.

— Nu tad samaziniet viņam atalgojumu. Dodiet mazāk barības. Lai jūt!

— Nekas neiznāks. Vietējā komiteja to nekad nepieļaus.

— Labi, pieņemsim. Bet pārcelt kameiļi no pašreizējā lepnā iežogojuma uz kādu pieticīgāku — tas taču ir jūsu varā?

Direktors papurināja galvu.

— Nav ko domāt. Viņš mani pēc tam pa tiesu tiesām izvazās.

Apmeklētājs smagi nopūtās:

— Negribētos, bet būs jāierosina ārkārtējs līdzeklis. Sodiet viņu administratīvā kārtā.

— To var, — direktors atplauka.

Un tūlīt nodiktēja mašīnrakstītājam pavēli, kurā izteica kameiļim rājienu par nevērīgu un kundzisku attieksmi pret apmeklētājiem.

MĀKSLAS CIENITĀJS

Ezelis satika kamieli, ko uzskatīja par smalku mākslas cienītāju.

— Vai jūs, dārgais, esat redzējis filmu «Leduslauku klusums»? — viņš jautāja. — Runā, tā esot īsts šedevrs!

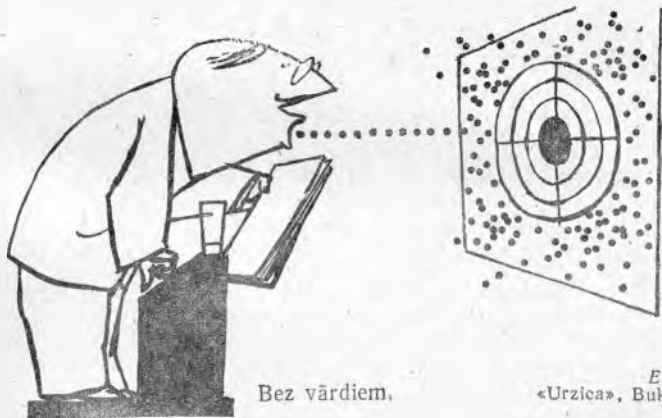
— Kur nu! — kamielis atbildēja. — Pusotras stundas nonīku kino-
teātri, bet neviena paša kamiela tā arī neparādījā!

ZINI MĒRU!

Vienkupra kamieli, dromedāru, iecēla par pārtikas preču noliktavas pārzini. Drīz vien dromedārs kļuva par baktrianu, kam ir divi kupri. Otrajā, mākslīgajā kuprī kamielis nesa uz mājām dažādas delikateses, ko viņa laulātā draudzene pārdeva par spekulatīvām cenām.

— Zini, mīļais, — kādu dienu kamieliene teica vīram, — vai tu nevarētu nest mājās šo to vairāk? Man tik ļoti gribētos nopirkt komisijas veikalā apmetni no zilo neru ādiņām!

— Neprasi no manis to, ko es nevaru, — kamielis atbildēja, jo viņš zināja mēru. Un, mazliet padomājis, piebilda: — Protams, es varētu piekombinēt vēl trešo kupri... Bet neviena taču neticēs!

Bez vārdiem,

E. Taru,
«Urzica», Bukareste

JĀZEPS OSMANIS

GREIZSIRDĪBA

Es esmu jau tik tālu...
Es nogalinu savus sāncenšus
citu pēc cita.

Izpūris, seju bālu
Es viņus guldu tā un šifā,
Pļaudams platu vālu.
Mans mūža loks ir atvilktis
līdz galam,

Manas iedomu buļtas ir saindētas
Sāncenšu indīgajās rētās
Tāpat kā mans naida durklis —
līdz spalam!

Skatos visapkārt kāri —
Vai visi? Vai kāds vēl nav palicis pāri?

Nē, varu atvilkt elpu —
Savam kaislību neprātam
Sāncenšu džungļos esmu izcirtis
brīvu, nepieejamu telpu!

Bet velts ir mans izmisīgais prieks —
Manam asinsdarbam nav mītas —
Tiklīdz tu parādies, gaist nāves miegs —
Tie, maitas gabali, ieraugot tevi,
Atdzīvojas cits pēc cita
Un slej purnus tev pretī
Kā atžirguši zirgi,
Kam uzsieta auzu farba pie slitas.
Un es pļāju atkal,
Pildu dvēseli atriebes plāniem
Un, mežonīgi aurodams,
Caurām naktīm
Valstos
No vieniem
Uz otriem sāniem.

C. MELAMEDS

ZIBENS NO SKAIDRĀM DEBESĪM

Darbojas: Grumslis, ceha priekšnieks,
Krikšķis, saimniecības daļas vadītājs,
Putniņš, virpotājs.

Ceha priekšnieka kabinets. Pie galda sēž Krikšķis un svilpodams kaut ko zīmē uz papīra lapas.

Ienāk Grumslis.

Krikšķis. Piedodiet, lūdzu, ka ielauzos pie jums. Bet ir steidzami jāuzzīmē «Zibens».

Grumslis. Kam tad par godu šodien zibeņosim?

Krikšķis. Neko nevar darīt — jāpadrebina mūsu slavenība biedrs Putniņš.

Grumslis. Putniņš?! Par ko?

Krikšķis. Vai tiešām neesat dzirdējis? Viņš vakar aizturēts caurlaižu telpā ar loga stiklu.

Grumslis. Pirmo reizi dzirdot! Kāpēc man par to neviens nav ziņojis?

Krikšķis. Ko nezinu, to nezinu. Varbūt sargs nosprieda, ka nieka stikla dēļ nav vērts jūs traucēt. Varbūt Putniņš sargu apvārdoja. Bet fakts nav apgāzams — ir liecinieks. Tarbiņš nejausi visu noskatījās.

Grumslis. Vai ar pašu Putniņu jūs esat runājis?

Krikšķis. Nē. Putniņš tā kā tā visu noliegtu. Es pilnīgi ticu Tarbiņam.

Grumslis. Man tomēr diez kā negribas ticēt, Putniņš ir absolūti godīgs un ļoti disciplinēts. Arī pēc rakstura lēns...

Krikšķis (*pavīpsnā*). Izrādās, ka lēna cūka ne tikai dziļi sakni rok, bet arī stiklus izsaimnieko. Viņš noteikti jāpaņem uz gauda, lai citiem būtu mācība! (*Ienāk Putniņš.*) Ā, rau kur arī pats varonis! Nu tad sveiki! Ceha priekšnieks vēl neko nezina par jūsu meistarstiķi.

Putniņš. Tāpēc jau atnācu. Pa cehu palaistas jocīgas valodas! Grumslis. Paskaidrojiet, lūdzu, kāpēc jūs vakar aizturēja caurlaižu telpā?

Putniņš. Aizturēja? Kas par aizturēšanu?

Grumslis. Labi. Ko jūs iznesāt cauri caurlaides telpai?

Putniņš. Loga stiklu. Piecdesmit uz sešdesmit. Maziņu.

Grumslis. Maziņu vai lielu — nav svarīgi. Princips paliek princips... Un jums nebija neērti?... (*Grumslis groza galvu.*)

Putniņš. Kāpēc lai man būtu neērti? Es taču darba labā...

Grumslis. Ja visi darba laikā sāktu stiept stiklus...

Putniņš. Tad Laipa un Pamežs stāvētu pie virpas, nevis slimotu.

Grumslis. Es jums par vēju, jūs man par vējenēm! Kāds sakars ar jūsu stiklu Laipam un Pamežam! Kāpēc viņi slimo?

Putniņš. Būtu logs iestiklots, viņi nesaukstētos. Laiks taču, paši redzat, kāds...

Grumslis. Tas tiesa, laiks tiešām ir... Un tomēr, ja katrs sāks uz savu roku stiklot logus un pa kluso stiept stiklus...

Putniņš. Es nemaz to nedarīju pa kluso — smieklī nāk!

Grumslis. Bet man, lūk, biedri Putniņ, smieklī nemaz nenāk. Esmu gluži satriekts, ka jūs izrādījāties tāds garnadzis!

Putniņš. Es jūs palūgšu, biedri priekšniek, izteikties uzmanīgāk! Putniņš garnadzis nekad nav bijis un nebūs! Garnadzis no rūpnīcas iznes, bet Putniņš atnesa. Nopirka par paša naudiņu stiklu un atnesa uz cehu. Tāpēc jau sargs mani apturēja un jautāja, ko es ar to loga stiklu darīšu. Un es viņam paskaidroju, ka, lūk, saimniecības daļas vadītājs Krikšķis neliekas ne zinīs, ka mūsu ceah ir izdauzīts logs!

Grumslis. Ak tā... Tad es atvainojos, biedri Putniņ, ļoti atvainojos. (*Spiež Putniņam roku. Virpotājs aiziet.*)

Krikšķis. Nu ko, uzskatīsim, ka šī lieta ir nokārtota! Tāds darbs vējā! (*Grasās uzzīmēto «Zibenī» saplēst.*)

Grumslis. Vienu mirklīti, biedri Krikšķi! Neplēsiet papīru! Manta jātaupa! Apgrieziet to uz otru pusi un rakstiet, lūdzu, pavēles projektu. (*Diktē.*) «Par pienākumu pavidu izpildīšanu izsaku saimniecības daļas vadītājam Krikšķim stingru rājienu.» (*Aiziet.*)

Krikšķis. Tas gan ir zibens spēriens no skaidrām debesīm...

E. VIGANTS

Spurains cilvēks. Tiklīdz ierauga ne-
būšanu — spuras gaisā. Tāpēc arī raksta
«Spuraines domas».

E. Vigants

SPURAINAS DOMAS

Ar automašīnu uz savas galvas apstājies netīku, jo man uz tās ir
invalidu zīme.

Mani ar viņu saista tikai sarakstīšanās, jo ģimenes pienākumus uzņēmās
vecāki.

Kā labs piemērs darba kavēšanai tiek uzskatīta dzeršana un citi trū-
kumi, kurus esam apņēmušies uzlabot.

Kā atpalcīejam kavētās stundas brigadieris caur viņa asarām ieskaitīja
lietainajās izstrādes dienās.

Traktorists daudz dzer, tāpēc brigadieris viņam palīgā norīko zirgu.

Tā kā kopēja ar sivēniem staigāt neiet, tos bieži noguļ, rezultātā top liki ar kājām un pār cūkām neizaug.

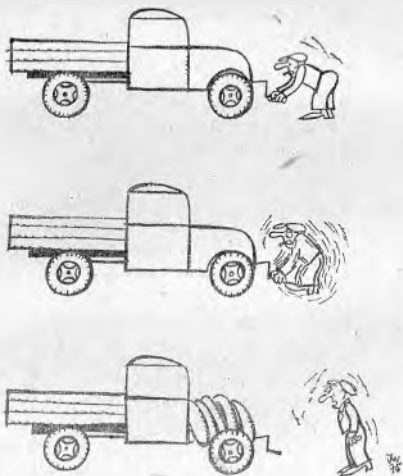
Tā kā mums bērnu vecumā nebija, palika cerība uz mazbērniem.

Vadīt zirgu iemācījos no paša zirga, jo viņš manu ceļu jau zināja.

Pie mana remonta meistars man pielika savu galvu.

Sakarā ar atskurbtuvi tiku atrauts no dabas krūfs.

Starp daudzajām slimībām veselība ir tikai viena.

Bez vārdiem.

I. Melgallis

KATRINA BOZIS

SIEVA TĪKLIŅĀ

(Par filmām)

Pēc kādas iespaidiem bagātas un ļoti problemātiskās filmas pirmizrādes man bija saruna ar Kokaini. Mēs satikāmies pludmalē, staigājām gar krastu, bradājām pa ūdeni.

— Mūsdienās filmas uzņem ārkārtīgi pavisī, — Kokainis teica. — Es taisni brīnos. Dažubrīd, filmu skatoties, liekas, ka operators, režisors un aktieri nemaz nav domājuši par to, ko dara.

Es, piemēram, sestdienas ritā izeju no mājas. Paņemu līdzī tīkliņu. Tirgū nopērku kāpostgalviņu un ielieku to tīkliņā. Maizes veikalā nopērku maizi un arī ielieku tīkliņā. Iegriežos kinoteātri, noskatos filmu. Un, kad nāku ārā, ievērojiet, man rokā joprojām ir tīkliņš, bet tīkliņā, kā pienākas, kāpostgalviņa un kukulītis maizes. Viss savā vietā.

Bet kas notiek filmā? Vienā kadrā galvenais varonis redzams ar lietussargu rokā, nākamajā jau bez tā. Tomēr viņš mierīgi iet tālāk. Jājautā — kur palicis lietussargs? Ja ir domāts, ka to pazaudē, tad, lai nebojātu skatītājiem nervus, būtu jāparāda arī pati šī pazaudēšana.

Tātad galvenais varonis soļo tālāk, viņam mugurā ir lietusmēteliņš. Bet nākamajā kadrā viņš, āre, stāv pie ielas pārejas jau uzvalkā. Kā jums tas patiek? Es saprotu, starp vienu un otru kadru filmēšanu dažādu apstākļu dēļ var rasties zināms laika spridis. Bet tas taču būtu jāatceras, kas pagājušo reizi bijis mugurā!

Un tā varonis šķērso pāreju vienā uzvalkā, rokā viņam koferītis, bet ielas otrā pusē koferīša vairs nav. Es saprotu, ja tas būtu krimināls sižets un ielas šķērsošanas laikā koferītis tiktu slepus nodots citās rokās. Bet šis «slepus» ir jāparāda skatītājiem! Divas rokas, koferītis un svešinieka mugura vai vismaz muguras apakšdaļa tā, lai koferītis būtu redzams. Taču nekā tāda nav! Varonis iet mierīgi tālāk: bez lietussarga, bez mēteļa, bez koferīša. Un līdz pat filmas beigām neparāda, kur viss palicis. Varbūt uzņemšanas grupa nonākusi materiālās grūtībās un mantas realizējusi...

Ja es uzņemtu līlmu, tad nezustu ne adata. Viss būtu solidi. Mans galvenais varonis ietu kopā ar sievu, teiksim, pa universālveikalu. Viņam rokā portfelis. Kurpju nodaļā viņi nopirktu vīriešu importa sandales. Nav obligāti jāparāda, kā pārdevēja tās iesaiņo, bet ir gan obligāti, lai, tālāk ejot, viņam rokā būtu gan portfelis, gan kārba ar sandalēm. Jūs gribat ko iebilst?

— Man šķiet, viņš varēja tās sandales ielikt arī portfelī.

— Nē taču. Portfelī ir dokumenti. Universālveikalā viņi nopirktu, sacīsim, vēl trīs metrus grīdceļiņa, to satītu ritulītī un apsietu ar aukļu. Tad vēl pārtikas nodaļā torti un, lai būtu, — arī šampanieti. No veikala izejot, manam varonim tādā būtu rokās portfelis, sandaļu kārba, grīdceļiņš, torte un šampanietis. Pieņemsim, ka sīzets to prasa. Protams, tā ir tikai viena niecīga epizode. Filmā viss ir, kā pienākas — mīlestība, ražošana, visādi konflikti. Un, ja reiz filmā manam varonim būs kaut kas rokā, tad viņš to kārtīgi nesīs un nepazaudēs!

Tālāk. Iziešana no veikala, tuvošanās pārejai. Sarkanā gaisma, dzeltenā, zaļā — «Ejiet!».

Un, ievērojiet, ielas otrā pusē manam varonim joprojām būs rokās portfelis, kārba ar sandalēm, grīdceļiņš, torte un šampanietis.

Viņš ies uz autobusu pieturu, iekāps vai varbūt arī ieskrējienā ielēks pirmajā autobusā, kas pienāks...

— Bet sieva?

— Kāda sieva?

— Jūs pazaudējāt galvenā varoņa sievu. Jūs viņu atstājāt pie pārejas.

— Sieva... Hm, viņa būs iegājusi kafējnīcā.

— Tad taču viņa būtu ko teikusi, piemēram: «Iedzeršu tasīti kafijas.», «Nu tad līdz vakaram» vai ko citu.

— Ja jums tik ļoti nepieciešams, lai manam vaconim katrā ziņā blakus būtu sieviete, iepazīstināsim viņu autobusā ar kādu jaunu jauku būtni. Nākamajā epizodē varētu būt kāzas.

— Bet laulības šķiršana?

— Kāda laulības šķiršana?

— Ar to sievu, kas palika pie pārejas.

— Klausieties, cik ilgi var vicnu un to pašu Sieva nav lietussargs. Nepazudīs. Nestāvēs taču viņa mūžīgi pie tās pārejas, katram skaidrs. Agri vai vēl sapratīs, ka vīrs viņu pametis, un ies mājās.

Mēs turpinājam bradāt pa ūdeni. Bija skaidri manāms, ka es Korkainim esmu sabojājis garastāvokli. Lai arī cik argumentēti viņš centās pierādīt, ka sieva mūsdienās nav problēma, tā tomēr bija tikai tāda patmīlīga ķepurošanās. Tāpēc ka fakts paliek fakts — sava galvenā varoņa sievu viņš gluži vienkārši bija piemirsis.

Jo kas ir interesanti: mēs bieži vien atceramies vissīkākos priekšmetus un nenozīmīgākās lietas, bet kaut ko lielāku un vērtīgāku itin kuriozā kārtā aizmirstam, nespējam atcerēties tā izskatu un pilnīgi jaucam. Es nezīnu, ko tas nozīmē, bet tā tas ir.

ARNOLDS AUZIŅŠ

ROTAĻA

Mums bērniņb šij tāda spēle:
«Nesaki ne «balts», ne «melns»,
Ne «jā», ne «nē».»
Bet reizēm samisējās mēle,
Un tad mēs devām ķīlas —
Katrs kādu manfu.
Visvairāk cieta Antons —
Viņš dažkārt palika bez biksēm.

Aiz kalniem zēnība un rotaļas,
Un Antons mainījies visnotaļ —
Pie viņa apmeklētājs nāk
Un prasīt māc,
Bet Antons neatbild fūlīt,
Viņš nesaka ne «jā», ne «nē»,
Bet saka: «Nāciet rīt.»
Vairs nekļūdās kā senāk
Un ķīlas neizpērk.

B. DOVAINIS

«Stuota», Viļņa

SAVSTARPĒJA UZTICĒŠANĀS

Viļciena kupejā sēdēja četri vīri un sarunājās. Visi četri bija saimnieciski darbinieki, tāpēc valodās ritēja par vienu jautājumu: kur un kā drīzāk dabūt to, ko vajag vai arī ko nevajag, bet kas var ievajadzēties.

— Tu man, es tev: tā ir sagādes augstākā gudrība. Šī patiesība vecāka par visiem sagādes kantoriem, — teica resnītis ar sarkanu seju un plīku galvasvidu. — Es, piemēram, šodien braucu uz ostas pilsētu. Man tur apsoltas vecas tauvas, tādas, ar kurām kuģus sien pie muliņa. Kā jūs domājat, kam man tās tauvas vajadzīgas, ja es esmu velteņu rūpnīcas direktora vietnieks saimnieciskos jautājumos? Kārties es netaisos, mājās un darbā man viss ir kārtībā, turklāt ar tik resnu tauvu pat gribēdams nepakārsies — nevar aizmest cilpu. Tātad kam man vajadzīgas tās tauvas? Tauvas nav vajadzīgas man, bet rūpkombinātam. Tur no tām savīs milzums tievāku virvju, pārsniegs plānu un saņems prēmijas. Virvju fabrikas direktors, pateikdamies man par piegādāto izejvielu, piezvanīs citam direktoram, kam viņš ar sava svaiņa palīdzību bija dabūjis virpu. Pēc tam tas direktors, kas dabūja virpu, piezvanīs manam, tas ir, velteņu rūpnīcas direktoram, un teiks:

— Nu ko, vediet šurp to savu smago mašīnu, izņēmuma kārtā kaut kā izremontēsim.

Un tad, dabūjis smago mašīnu, es varēšu aizbraukt pēc metāllūžņiem...

— Kādam jodam tad tie? — kāds no ceļabiedriem iesaucas. — Savā mūžā neesmu dzirdējis, ka no metāllūžņiem veltu velteņus!

— Es nemaz netaisos metāllūžņus pārstrādāt velteņos, man it vajadzīga vilna. Tātad es aizvedīšu lūžņus...

— Ej tu pa gaisu! — viņu pārtrauca liess, jau sirmot iesācīs vīrs. — Tevī klausoties, jau var matī uz galvas filiči savelties. Es daru vienkāršāk. Mūsu darbā svarīga ir saprašanās un savstarpēja uzticēšanās. Pērkonš zina, kā ir pie jums, bet manai iestādei vienmēr vajadzīgs tieši tas, ko taisnā ceļā dabūt nav iespējams: visdažādākās

lietas, kurām visām ir viens nosaukums — visbriesmīgākais deficīts. Nesen mani izsauca priekšnieks. «Izrauj kaut no zemes apakšas,» viņš saka, «bet dabū pusotra tūkstoša mērlentū. Bez tām visi mūsu uzņēmērišanas darbi apstāsies un plāns — fiuitt!» — Un to «fiuitt!» viņš pateicā tādā tonī, ka viss bija skaidrs: ja tās sasodītās mērlentas nedaļūšu, patiešām būs fiuitt! Tikai ne plānam, bet man.

Tā nu es aizeju uz attiecīgu instanci ar pieprasījumu pēc mērlentām. Tur attiecīgs darbinieks garlaikoti apskata manu papīru, pagroza to pirkstos. Sīksts, zalktis, jau pēc sejas redzams. Es pāreju no formalitātēm uz nelielu familiaritāti. Esam kaut cik pazīstami vēl no skolas laikiem, «Kā tad dzīvojāt, kas pie jums labs?» es saku.

«Kam ir, tas iemet, kam nav, tas noskatās,» viņš caur zobiem nojurd tautas parunu. «Jūs ar tādu mērlentu daudzumu laikam gribāt šogad puspasaulies izmērīt?

Es neko nesaku, tikai ik pa britiņam cieši paskatos uz savu portfeli, ko atstāju pie durvīm. Kad eju prasīt deficitu, es savu portfeli vienmēr nolieku pie durvīm, lai varētu uz to pa gabalu skatīties.

Darbiniekam radās interese, kur es tik neatlaidīgi blenžu, un viņš arī paskatījās. Ieraudzījis manu pamatīgi piestūkēto portfeli, viņš kļuva manāmi laipnāks. Galu galā viņš uzlika rezolūciju, tiesa, smagi pūzdams: «Visas mērlentas mums pievācāt. Deficīts... Būs jāpieprasa papildfondi.»

«Ne velna,» es nodomāju, «ja vari dabūt, kas tad tas vairs par deficitu!...»

Pārējie sarosījās.

— Interesants jaunums... — viens teica. — Tad tu tā arī atstāj pie durvīm ar visu portfeli?

— Es taču neesmu traks, ka atstāšu jaunu portfeli!

— Tātad tu atnāc vēlāk un portfeli paņem no sekretāres?

— Kāpēc vēlāk? Es taču teicu — paņemu portfeli tūlīt un aiznesu.

— Nu bet... to, kas portfeli iekšā?

— Ar visu, kas iekšā.

— Zini, tādas pasakas stāstī savai vecmāmiņai, nevis mums. Skaties tikai — viņš paņem un aiznes... Vai tu mūs par bērniem turi?

— Bet kāpēc lai es portfeli atstāju? Tas man piebāzts ar vispa-

rastāko ielināmo papīru, lai izskatās diezāks... Es jau pašā sākumā leicu, ka manam darbam pamatā ir savstarpēja uzticēšanās.

— Neko teikt, jauka uzticēšanās! — cits caur citu sāka saukt pārējie trīs. — Tu šādā veidā sajurbosi ne tikai savu, bet arī visu pārējo — godīgo sagādnieku darbu!

— Kāpēc sajurbošu? Šo paņēmieni sāku izmantot tikai šogad, bet nākamajā mēnesī es jau aizeju pensijā! Nu, visu labu.

Savstarpējās uzticēšanās apustulis noņēma no plaukta savu pamatīgi piebāzlo portfeli un, cēli pamājis ar galvu, izgāja no kupejas.

LAIMONIS KAMARA

BLATIĀNISMS

No blatiem pie blatiem,
Caur blatiem, gar blatiem,
Ne ietaupīts īstī,
Ne pirkti
Un ne zagti. —
Un vienīgi trieku
Var iegūt
Bez blata, —
Vai kādam gan noslēpums būtu
Šāds fakts?

No blatiem pie blatiem,
Caur blatiem, gar blatiem...
Tā cauru nedēļu
Vesela jaktst
Te pienāk man meita
Un jautā:
— Tēti,
Vai blats
Nav cēlies no vārda
Blakts?

— Tas nav taisnīgi. Es gaidu divrīteni jau trešo gadu, bet viņš, tikko parādījies, tūlīt dabū vāģi...

D. Zaharova,
«Rohāč», Bratislava

PĒTERIS ĒTERIS

VĀRDOŠANA

Darbojas: Apjānis
Bimbauskis
Cvībaksons

Zobārsta uzgaidāmajā telpā pacientī Apjānis un Bimbauskis. Pir-
majam ap vaigiem lakats, sasiets uz galvasvirsas kuptā mezglā; otrs
tur pie vaiga termoforu. Ienāk Cvībaksons, galvā ziemas cepure ar
nolaistām ausīm.

C. ...dien. Kurš pēdējais?

B. (*biksta ar pirkstu sev krūtīs*). Mm... m...

C. Biedriši, lūdzu, palaidiet mani pirmo. Tikai zālītes. Zobā. Mo-
mentiņš.

Apjānis un Bimbauskis purina galvu.

A. (*imitē raušanu*). Mm... Dzeroklis.

B. (*imitē urbšanu*). M... Sānu zobs.

C. Saprotu, saprotu. Atvainojos. Var jau pagaidīt. Būšu tālāk no
briesmām.

A. Briesmām?

B. Kādām briesmām?

C. Ek, cilvēciņi! Nāk pie zobārsta un vēl prasa, kas par briesmām!
Bet nav jau ko uztraukties. Tagad zobu dakteri dara brīnumus. Izrauj
zobu kā korķi no pudeles.

Čiks — un gatavs! Pro-
tams, vispirms kārtīgi
iešpricē. Iegrūž, sacīsim,
piecas sešas reizes šitādu
adatu žoklī (*rāda ar ro-
ku*). Pēc tam ņem un cil-
vēku apstrādā kā malkas
pagalī! Viņš ir tikpat kā
miris.

A. Miris?

C. Ne jau nu miris. Cilvēks palicis gluži nejūtīgs. No tām špicēm.
A. Tādas šprices labas gan.

C. Labas, ļoti labas. Bet, kā mēdz teikt, nav labuma bez ļaunuma.
A. Kas par ļaunumu?

C. Nu, tā pati nejušana. Padomā, ja dakteris aiz neuzmanības zobam klāt pieņem žokļa kaulu? Ko tad? Tu pats nekā nejutī, bet šis rauj atspēries un noplēš vai pusžokli. Staigā nu visu mūžu ar greizu mūti. Un kur tās sāpes, kad šprices iet laukā! Jālec no devītā stāva pa logu.

A. Izlēca? No sāpēm!

C. Izlēca. Manaš mātes māšicas pusbrālis. Labs jumliķis bija. Bet ko darīsi, ja žoklis sagandēts līdz nāsij.

A. *pieceļas un aiziet.*

C. (*pievēršas B.*). Cik es sapratu, jums urbšana?

B. Mm... m.

C. Laimīga! Jūs varat dancot. Uhcil Uhcil!

B. Dancot! Par ko?

C. No prieka. Vai tad nezināt, ka tagad zobus urbj bez sāpēm?
Čiks — un gatavs!

B. Bez sāpēm? Patiesi?

C. Nu, kad es saku. Tagad izgudrots tāds urbis, kas griežas divi miljoni vai cik tur reižu sekundē. Nervs nemaz nedabū atjēgties, kad caurums gatavs.

B. Paldies! Jūs mani nomierinājāt.

C. Lūdzu, lūdzu. Nav par ko. Tas paldies pienākas tiem, kas to verķi izgudroja. Būtu tikai vēl drusku padomājuši.

B. Ko padomājuši?

C. Kā to urbi savaldīt, lai nenotiek nelaime.

B. Kāda nelaime?

C. Nu, ar to pašu urbi. Padomā — miljons apgriezienu! Sekundē! Piespied stiprāk — čiks! — zobam cauri, kaulā iekšā. Atvainojiet, kurš zobiņš jums tas urbjamais?

B. Ap—apakšējais.

C. Tad gan nav bēda. Tad nevar pakausī caurumu izborēt. Ļaunākā gadījumā var notikt kā mūsu sētniekam.

B. Kas šim notika?

C. Notika tā: dakteris paurbļ, paskalās sētniekam mutē un saka: «Bet jums taču tas zobs ir jau ārstēts! Es redzu plombu.» — «Tā nav plomba,» sētnieks šjupst, «tā, dakter, ir mana virskrekla apkakles poga.» Saprotiet, urbitis pārcenties, ieskrējīs par dziļu...

B. *pieceļas un aiziet.*

C. (*noņem cepuri, saglauž matus*). Tā, tā, tā. Nu viss kārtībā. Diez kas šodien strādā — jaunā dakterite ar maigajām rociņām vai tā simpātiskā...

No zobārsta kabineta ar vates kumšķi mutē izstreipujo patients. Kabineta barga virieša balss: «Nākošais! Kurš nākošais?»

C. *paiet dažus soļus līdz kabineta durvim, apstājas, minstinās, tad uzbāž galvā auseni un aizmūk.*

ŠIS UN TAS PAR ŠO UN TO

Kad vīrietis iebāž roku savā cepurē un izvelk no turienes trusīti, tas ir triks.

Kad sieviete iebāž roku savā somiņā un izvelk no turienes to, kas viņai vajadzīgs, tas ir brīnums.

Zoologiskā dārza direktors ir atvaļinājumā. Kādu dienu viņš no sava vietnieka saņem vēstuli:

«Šimpanze sagādā mums daudz rūpju, Negrib ēst un skumsf. Acīmredzot viņam vajadzīgs draugs. Ko lai darām, kamēr jūs atgriezīsieties?»

BĒRNU RUNA

- Tev, dēlin, skolā patīk?
- Patīk!
- Un kas visvairāk patīk?
- Nākt no skolas mājās...

- Ar kādu rezultātu beidzās futbols?
- 0:0.
- Un kurš no mūsējiem to nulli iesīta?...

— Gruta dzīvē! Nevar savilkēt galus kopal

D. Brekšs

J. LAGANOVSKIS

«DADŽA KALENDĀRA» PRIEKŠTEČI

ADOLFA ALUNĀNA «ZOBGALA KALENDĀRS» [1894. g.]

ir kļuvis bagātāks, pulcinot ap sevi visus tā laika redzamākos satīriķus un humoristus (ko, starp citu, tas uzskata par savu galveno nopelni, kā redzams no kalendārnieka atbildes lasītājam V...i Odesā: «Jūs pārāk glaimojat! **Zobgala kalendārīn** pietiek šim brīžam ar vienu nopelni, un tas būtu tas, ka viņam izdevies ap sevi pulcināt ievērojamu skaitu satīru un humoru piekopjošus dzejniekus, kuriem līdz šim trūka izdevības savas dāvanas atļistīt un savus ražojumus laist laudis.»). Līdzās pašam kalendārniekam biežāk sastopami autori šai gadā ir Bambāns, —k—, Odoardos, Svurksts (Doku Atis), Zundulis Ņirga, kuri arī devuši labākos sacerējuma.

Sniegsim dažus paraugus. Bet vispirms — anekdoti.

ALBUMA LAPIŅA

Rotšilds reiz lūdza vācu humoristu Safiru, lai šis viņam, Rotšildam, kādas rindiņas tais laikos lielā cienītšanā stāvošos albumos ierakstot. Vienmēr naudas trūkumā atrodošais dzejnieks Safirs tad arī ierakstīja Rotšildam albumā:

«Aizdodiet man simts luidorus un aizmirstiet uz mūžīgiem laikiem savu draugu G. M. Safiru.»

DZĪŠANĀS PEC SLAVAS

Dažs dzejo, raksta daudz par krietniem fauliešiem,
Tos slavē, sludina it lielu godu tiem,
Vai ziniet gan, kādēļ viņš to tā dar'?
Lai pats sev slavu, godu iegūt var!

Odoardos

KRIETNI ATBILDĒTS

«Ko, muļķa baura, tu iedrošies darīt?
Vai tevīm bail no manis tagad nav nemaz?
Kā drīkstē mani, smalku kungu, mācīt,
Kas apmeklējis reizi divas augstskolas?!»

«Jūs maldāties, mans kungs, nu savā prātā,
Šāds pierādījums te ir nevietā, nūdien!
Man, lūk, bij teļš, kas divas govīs zīda,
Un beidzot izauga no tā tik vērsis vient!»

Bambāns

BIEDRĪBĀM

Plaukst un nīkst mums dažādas,
Nav tik zūpu biedrības.
Rokām taustāms cēlonis,
Zūpas v i s ā s atrodas.

—k—

DAUDZ DARBIEM APKRAUTAM

Ak, netraucējiet viņu,
Tam laika nav, paties',
Ko mociet jūs šo vīru,
Ko virsū bāžaties?

Kad viņa galva kritīs,
Būs liešām zaudēts daudz,
Ak, liekat viņam mieru,
Tas viņa domas jauc.

Raug, kā viņš sēž tur kaktā
Ar darbiem apkrauts gauž,
Ak, liekat viņam mieru,
Viņš apkrauts... lai viņš snauž!

Švurksts

VECAS PARUNAS MŪSU LAIKU DZĪVES ATGADĪJUMOS

«Ne cepts, ne vārtīst!» nupat apprecējies vīrs iesaucās, kad viņa jaunā sieviņa tam pirmo maltīti pēc kāzām notika uz galda.

«Tik bij, kā redzēšana!» Bērziņa sieva bubināja, pēc algas izmaksas dienas vīra naudas makā raudzīdamās, kad vīrs, labu «ķīveri» ietaisījis, bija aizgājis atdusēties.

«Ko nevar celt, to nevar nest!» Krūmiņš sūrojās pēc daudzkārtīgām veltīgām pūlēm kļūt par rakstnieku.

«Sirds kā pirts, peras lieli, peras mazi!» vecpuiši prāfo, ievērodami, ka pasaul daudz mūsu meitiņām ir pasaul daudz «kavalieru».

«Visi iesākums ir grūts!» jauns zaglis stenēja, kalēja laktu no smēdes stiepdams.

«Gods, kam gods, tiesas vīram brandavīns!» garzobis sacīja, kad X biedrības gada sapulce nosprieda izmaksāt priekšniecībai simts rubļus lielu gratifikāciju par biedrības mantas neizšķērdēšanu.

«Kauc kā suns mēnesnīcā!» prozaisks cilvēks kritizēja, lasīdams kāda pazīstama liriķa dzejoļus.

«Nopotējuse, kā riju izkūluse!» māte izsaucās, ieraudzīdama savu meitu no «zaļumu balles» pārnākam.

«Lai kasās, kam niez!» prātoju, savu rakstu nobeidgams.

Zundulis Ņirga

UZPŪŠANĀS

Reiz varda vēlu vakarā
Uz sauli lepni sacīja:
«Līdz pavēlēšu spēcīgi,
Tu acumirkli aiziesi!»

Un saule smaid' un atvadās
Un tālā jūrā ielaižas,
Bet varda lielās: «Redziet nu,
Tai jāiet bij, līdz sacīju!»

Putnu pazīst no spalvām, cilvēku no stīla, kādā viņš raksta. (No «Kalendarnieka korespondencijas».)

«Kalendarnieka korespondencijā» lasītājam J. G. Tukumā paskaidrots: «Jūsu jocīgā sūrošanās par **faktu**, kā rakstiet, ka **L. Avīzes** nepasniežot saviem lasītājiem zemkopjiem nekādas pamācības par lopkopību, ir stipri nedibināta, jo vēl šā gada maja mēnesī minētās **L. Avīzes** laidušas vārdu pa vārdam šādu ļoti apzinīgi, daiļ un lietišķi sarakstītu izstrādājumu ļaudis: «Govs aste top visviegļāki apķēzīta un bez mazgāšanas to nevar dabūt pilnīgi skaidru, — un taču ir ļoti vajadzīgs, ka tā ir tīra un spodra. Aste ir mugurkaula pagarinājums, un tajā atrodas liels pulks smalkjūtīgu nervu. Pēc tam, kā lops kustina savu asti, nopietns ievērofājs var uzzināt viņa jūtas. Noķēzīta aste ir slaucējai ļoti niebīga un tāpat arī nepatīk govai pašai. Kas reiz mazgājis lopam asti, zina, cik ļoti patīkams šis darbs ir lopam un cik ļautri un dzīvi viņš kustina savu tīro asti. Aste ir jāmazgā ar siltu ūdeni un zaļajām ziepēm. Stipri noķēzītu asti vajag papriekšu iemērkāt, pirms to mazgā. Lai slaucot novērstu, ka govs nesvaida savu asti, kas ir diezgan nepatīkami un ar ko tā trāpa slaucējai daudzreiz pat acis, vajag asti ar platu lentu piesiet pie tās pakājkājas, kurā pusē slaucēja notupusies, govi slaucot.» — Vai tā nav «kreptīga» pamācība?»

Bez vārdiem.

L. GVINS
Z. TRENKO

SIEVA DZEN PĒDAS

(Romāna fragments)

«Tātad Emma... vai Alma,» domāja Janīna, iedama lejup pa kāpnēm, «vienalga, kurai no abām viņš palīdz mainīt dzīvokli, es kārtību ievēdīšu!» Iegūtā informācija Janīnu papildnam apmierināja — izlūkgājiens bija izdevies.

Durvis atvēra apbrīnojami resna sieviete — cik gara, tik plata.

— Ak, atvainojiet, — teica Janīna, skatīdamās papīrītī, kur ar uzacu zīmuli bija pierakstīta adrese. — Būšu laikam sajakusi stāvus. Man vajadzīga Labsvārdu ģimene.

— Lūdzu, lūdzu... — vēlīgi smaidīdama, kustošā katedrāle atkāpās dziļāk priekšnamā.

— Tātad jums ir meita? — Janīna žigli apskatīja dzīvokļa redzamo daļu. Kur slēpjas šī plēsoņa, šī čūska, kura nodomājusi izpostīt veselīgu ģimeni? Tūlīt viņa pateiks visu! Ja nu vēl varētu šprici mikstumos!...

— Surpu, šurpu. Es nupat kā sāku klāt galdu. Tūlīt vīrs ar puiķām atnāks. Visi kopā pavakarīšosim.

— Man ir diēta! — Janīna papurināja galvu. — Un vispār es sakarā ar maiņu. Jūsu meita mājās? Es gribētu apskatīt dzīvokli, istabu izkārtojumu!

— Skatieties vien, kundzīt, laiņņi lūdzu. Bet meitas mums nava, dieviņš nav devis. Divi dēliņi — nerātņeļi, palaidņieki. Es jau Antošam teicu — tas ir mans vīrs —, ka vajag meitīņu... ņemiet krēslu, jūtīlies kā mājās. Bet viņš man saka — tūlīt tējiņķu uzliešu —, ja arī trešais ir resgalis? Un kur jūs pati strādājat?

— Kinostudijā! — sameloja Janīna.³

— Es jau skatos — aktrīse kas aktrīse!... — Emmai notirpa pēdas. — Ko tad es stāvu... Tējiņķu, cukuriņķu. Filmu kundzīte, es ļoti priecājos!

— Paldies. Bet atvainojiet, es steigos uz filmēšanu. Iznāk, ka esmu visu saputrojusi. Tagad atceros — vīrs man teica, ka jums esot dēli, bet meita pavisam citā ģimenē.

Tā. Loks sažaurinājies. Tātad Dzērve vai kā viņu tur. Dzelme. Nav ko vēlīgi laiku tērēt. Kur palikusi viņas adrese?

Picklājības pēc apskatījusi istabas, Janīna taisijās prom. Jau ejot projām, it kā starp citu pajautāja:

— Jūs maināties ar Dzelmi, jā? Kā jums patik viņas dzīvoklis?

— Ai, cik plašs dzīvoklis, es jums teikšu! — jūsmīgi sacīja Emma.

— Un kas grāmatu! Viss vienās grāmatās! Pali taču zinātnieces kundze. Ļoti gudra, ļoti! A kādās filmās jūs spēlējāt?

— Reālistiskās. Atvainojiet, bet es...

— Tikai slima, nabadzīte. Nez kāpēc nedrīkst ēst. Bet jūs pasēdīet, es savu Antonu jums parādīšu. Viņš tādas dāmiņas savu mūžu nav tik tuvu redzējis. Vai jūs gadījumā Kristīni nespēlējāt? Esat ļoti līdzīgas.

— Nē, viņa ir mana vietniece. Bet es tiešām ļoti, ļoti steigos.

Izrāvusies no viesmīlīgajiem apkampieniem, Janīna noķēra taksīti un aizdrāza uz Šķīrotavu. Neziņa — sliktākais, kas var būt dzīvē, — palika aiz muguras. Ienaidnieks bija ieguvis augsti mācītas dāmas izskatu. Sieviete ūzās... ļoti gudra un ļoti slima... Kād jāatņem vīrs, tad viņa nav slima! Ak vai! Janīnai piedāvāja elegantu bikškostīmu — imports! — un viņa nepaņēma. Kas to varēja iedomāties, ka viņam tik radikāli mainīsies gaume! Ja pie visa dzirdētā šī zinātniece ir arī skaista, tad spēlīte, protams, zaudēta, un alliks vienīgi kost sev pirkstos. Bet kāpēc gan nepieļaut domu, ka Ivs ir tikai aizrāvis ar erudīciju. Sava mūža novakarē. Zinātne tagad ir modē. Simpoziji, kon-

gresī... Nu nēl Varat ticēt — ar pliku erudīciju, protams, var sakārdināt vīrieti, bet ne uz ilgu laiku.

Ieraudzījusi iedomāto sāncensi vaigu vaigā, Janīna izdvesa atvieglojuma nopūtu. No diviem ļaunumiem viņas priekšā atradās mazākais. Tomēr arī tādā gadījumā bija jāspēr stingri soļi.

— Janīna Andersone, — viņa slāidījās priekšā un ar uzsvaru piemelināja: — Ivara sieva.

Dzelme ne aci nepamirkšķināja.

— Es dzirdēju, ka jūs dzīvosiet mūsu dzīvoklī. Un nolēmu, ka mums jāsatiekas. Lai es pazītu jūs un jūs pazītu mani. — Pēdējo frāzi viņa atkal izrunāja ar zemtekstu, bet viltīgā Alma ne ar ko sevi nenodeva.

«Aukstasinīga bestija,» nodomāja Janīna. «Droši vien kādu citu būs gaidījusi. Re, kā uzcirtusies!»

Pārtvērusi vicēņas pētošo skatienu, Dzelme teica: — Domājat, sportiste? Nonsenss! Jūsu priekšā ir zinātnieci! Bet pie treniņtērpa esmu pieradusi. Tajā ērti mājās strādāt.

«Ši mūmija ir vecāka, nekā es domāju. Aptuveni vienos gados ar mani. Saglabājusies diezgan labi. Bet, ak tu tētīt, kāds deguns, un vesela kumelišu plantācija uz ģimjal Zinātniskus darbus raksta — re, kas grāmatu, pat uz palodzes... un uz grīdast Augstī izglītota. Nu viņš beidzot satīcis savu dzīves sapni. Par ko viņi var tērgavot? Par nez kādām ķīmijām un fizikām, enerģijām un matērijām, cāliši...»

— Un jūsu vīrs? Mājās?

— Viņam izrāde. Katru vakaru...

— Viņš ir aktieris?

— Jūs nepazīstat Artūru Dzelmi? Režisoru?!

— Ak, Artūru? Kā tad, kā tad! — teica Janīna.

«Ak tu, odze tāda! Vīrs pa vakariem vajga sviedros raujas, bet tu atņem apgādniekus godīgām sievietēm.»

Tālākajā sarunas gaitā Janīna noskaidroja, ka bestijai bērnu nav un ka viņa, saprotiet, nemaz netaisās tādus gādāt. «Es uzpurējos zinātnes labā. Mans darbs sabiedrībai ir svarīgāks,» Dzelme labprāt paskaidroja. «Mums, zinātniekiem, bērni ir tikai par apgrūtinājumu.»

Tikusi mugurā savam jājamajam zirdziņam, viņa kaismīgi stāstīja pārsteigtajai Janīnai, ka ikkatra cilvēka — un it īpaši katras sievietes! — pienākums ir sekot savam aicinājumam; ka vecā kārtība, kas sievieti paverdzinājusi un pārvērtusi par bērnu dzemdējamo mašīnu, kopā ar vecajiem laikiem nolēmta aizmirstībai; ka par realitāti šodien kļuvusi emancipācija — bāzēdamās uz automatizāciju un profesio-

nālo orientāciju, tā noslauka no zemes virsas pēdējos šķēršļus progresa ceļā (Bet jūs? Divi bērni? Vīrs, bez šaubām, ne pirkstu nepakustina, lai palīdzētu jums tikt ar viņiem galā; rūpēdamies par savu brīvību un savām interesēm, viņš mīda kājām jūsu brīvību, dārgā, un nedod ne plika graša par jūsu interesēm). Jā, jā, arī mans vīrs gribēja bērnu, bet es jautājumu nostādīju tā, kā tam jāstāv mūsu izglītotajā laikmetā: labi, mans mīļais, es tev dzemdēju bērnu, noupurēju sava zinātniskā darba deviņus mēnešus, bet bērnu kopsi, barosi un apmazgāsi tu pats. Vai nu teātris, vai bērns — izvēlies! Protams, viņš izvēlējās teātri. Tādi ir visi vīrieši. Nelabojami egoisti! Vārdos par emancipāciju, bet darbos — par ekspluatāciju.

Almas Dzelmes daijrunība beidzot apsika, un Janīna izteica vēlēšanos apskatīt istabu plānojumu jaunajā mājā — viņa pati dzīvojot vecā kapitāli būvētā namā un šajos paneļu namos, atklāti sākot, baidoties pat degunu rādīt. Stāsta, ka tur caurām diennaktīm velkot caurvējš, no skaļāk pateikta vārda grūstot sienas un reizi nedēļā pludojot griesti... Hmm, istabu izkārtojums pilnīgi pieņemams, tikai nevar lāgā saprast, kas tā par viesistabu — ne isti izolēta, ne caurstaigājama. Pie reizes sakot, tas, ka dokumenti jau nodoti apmaiņas birojā, vēl neko nenozīmē — katrā laikā var izstāties no spēles... Bet šī,

lūk, plaisa — radusies dabiski vai mākslīgi? Jā, Labsvārdus nav par ko apskaust — ar kosmētisko remontu te nepietiks, būs vajadzīgs kapitālais.

Alma Dzelme mēģināja ievirzīt sarunu citās sliedēs:

— Cik jums īpatnējs mētelis! Kaprons ar poliesteru?

— Maldāties, mīļā. Lavsans ar terilēnu.

— Nekas, izskatās pieņemami. Tikai jūsu augumam par lielu.

— Lietus un sniega iespaids. Baltija paliek Baltija. Es to valkāju tikai ziemā.

— Bet es nekur neēju bez lietussarga. Tas ir tik ērti, un bez tam — mode. Mans lietussargs ir japāņu.

— Es tos neciešu, pie tam japāņu mantas vairs nav modē. Lietussargs ir totāli neērts. Viena roka pastāvīgi aizņemta. Lietusmētelis ir daudz šikāks. Man ir poļu ražojums, bet tekstilrūpniecībā japāņi netiek poļiem līdzī... Kas tad tas! Panāciet tuvāk, pie gaismas... Lūpas pavisam zilas. Jums salst? Nē? Tātad tā ir jūsu dabiskā miesas krāsa. Jums, mana dārgā, jālieto transparentā lūpu krāsa. Tā piešķir lūpām svaigumu. Tieši to, kā jums trūkst. Pasaulē vislabāko kosmētiku ražo Polijā, jūs taču zināt. Poļus tagad apskauž pat Francijā. 485. numura lūpu krāsai ir piecpadsmit tona: pieci oranži, pieci rozā, divi ķiršsārti un trīs ciklamensarkani. Jūsu sejas krāsu, šķiet, vislabāk atdzīvinās ciklamensarkanais...

Janīna pārgāja pretuzbrukumā. Savā laukumā viņa jutās daudz stiprāka.

— Ak, kāds daiļjums! — iesaucās Janīna, noglāstīdama ar roku lielu vāzi, kas slāvēja uz rakstāmplaukta. No vāzes rēgojās sarullēta manuskripta gals. — Mums abām vienāda gaume — arī man patīk lielās vāzes. Man tādas ir divas — viesistabā un guļamistabā. Es vāzēs ieliku pa lielam zaram. Jā, jā, visparastāko mežā nolauztu priedes zaru. Augstākā mērā oriģināli un dekoratīvi. Bet kāpēc jūs turat vāzi uz plaukta? Tādai mantai vieta ir tikai uz grīdas. Ā, saprotu! Grīda jums kaila, bet vāzei vajadzīgs tepikis...

Bezkrāsainā balsi Dzelme nošļupstēja:

— Tepikis... Kur to lai ņem? Deficīts...

— Bet ja nu tos pēkšņi laiž pārdošanā? — sarosījās Janīna.

— Es negaidītu nevienu mirkli!

— Uzskatiet, ka jums ir paveicies, miļā! Vakar vakarā man piedāvāja fantastisku paklāju. Protams, importa.

Almas Dzelmes sejā uzziedēja bāls smaids. Droši vien aiz sajūsmas trīcošā balsī viņa tikko pārdabūja pāri lūpām:

— Tādu laimi! Mans kvēlākais sapnis...

— Simt rubļu! — metāliskā tonī teica Janīna. — Patš paklājs maksā astoņdesmit piecus, pārējais — par servisu. Domāju, ka jūs saprotat, — tas nav man.

— Saprotu.

— Zaļš ar dzelteniem rakstiem. Trīs reiz četri. Jums būs pašā laikā. Es pati ņemtu, bet man jau ir cits. Drikst piezvanīt?

Janīna uzgrieza numuru.

— Tu? ... Es. Tu mājās? Tūlīt būšu! — Un, pievērsusies Dzelmei, pajautāja: — Kur taksišu stāvvietā? Gatvojiet naudu. Jums ir traki paveicies, miļā.

Pēc stundas, kad Almā Dzelme jau sāka mosties cerību stariņš, ka tas prieks varbūt ies viņai secen, šofera pavadiībā ieradās Janīna. Šoferim uz pleca gulēja milzīgs garens cigārs. Noglabājusi naudu somiņā, Janīna teica:

— Klājiet to guļamistabā, miļā! Lūk, starp logu, grāmatplauktu un divānu. Kas tas tāds? «Problems of...» To kaut kur tālāk. Te nolieciet vāzi, vāzē — zaru, no meža. Uz aizkaru fona būs burvīgi. Jā, un samaksājiet, lūdzu, šoferim.

— Nē, — iebilda Alma, — te es to neklāšu. Vienalga drīz jāpārkravājas. Izklāšu jaunajā dzīvoklī... — un atdeva šoferim naudu.

— Ai, mana galva! Ko dara sklerozel! — Janīna ar abām rokām teatrāli satvēra nosaukto ķermeņa daļu. — Mūžīgi ar mani kaut kas notiek. Pļāpādama aizmirstu visu pasaulē. Un jūs tik gudra, ar jums tik interesanti parunāties... Es taču atbraucu pateikt, ka maiņa nenotiks. Saprotiet? Mēs ar Ivaru nolēmām pameklēt labāku variantu. Neņemiet nu jaunā.

Un, uzvaras priekā nozibinājusī acis, pārkāpa pāri sliekšnim. Lepni aizcirta durvis. Ausis viņai zvanīja.

VALDIS ARTAVS

LEDUS DZIESMIŅA

Atkal silta vasariņai
Afvaiņojos, ziema gan.
Ne jau tikai kungam dievam,
Jūk tie laiki arī man.

Uzsnieg sniegi, nokūst sniegi,
Atkal silti vēji pūš...
Bjūt kotājiem cauri miegi.
Cik var gaidīt, ak tu mūžs!

Saule tā kā biefe sārta,
Lēkā vārnas grupiņā,
Ledus plāns kā tauku kārtā
Vakardienas zupiņā.

Karoti ja virsū liksi,
Nez vai turēs karoti.
Bet uz «dīķi» gāžas fiksi
Vīri stingri baroti.

Kamēr vēss vēl rīta pusē,
Var gar malu tipināt.
Bet, kad saule pakāpusies,
Liktenīgā stunda klāt.

Jānis klaigā: — Tavu bēdu!
Vaņa: — Vot tebe i na!
Kaimiņš aizbraucis caur ledu
Kā ar liftu dibenā.

Labi vēl, ka ezers sekls.
Glābtais krastā lec un dej.
Lai pie miesas nesalst kreklis,
Vīram blašķis jāielej.

Ko viņš mājās sievai sacīs?
Tup bez inventāra draugs.
Tik un tā būs jampadracis,
Der uz bēdām vēl viens trauks!

Bet, kur kaste lejā gāja
Un tai kastei verga līdz,
— Mamma, mamma, mums ir mājal —
Lūsno mazaie asarīts.

Asarpapu verga saista,
Viņš pie tās ir klāt kā likts.
— Cik gan velnišķīgi skaista
Un cik salta! — rūc viņš pikts.

Ticis mājās, segā tinies,
Slīcējs dzird, ko sieva lej:
— Tu papriekšu apdrošies,
Tad pie savām zivīm ej!

Atkal nav ne druskas sniega,
Drūmi vējš gar pakšiem dzied...
Bļīkotājiem rādās miegā,
Ka jau Peipuss salis ciet.

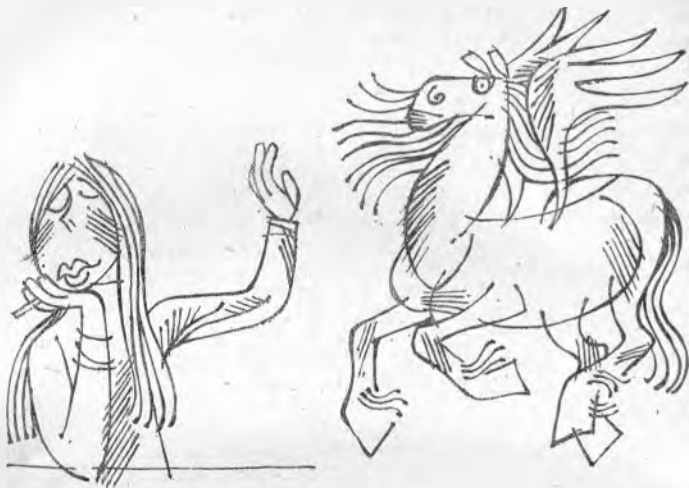
DAGNIJA ZIGMONTE

Ļelsirdība

Istabā kļuva arvien krēslaināks, bet viņas nesteidzās iedegt uguni. Likās, tumša, kas lēni krīt pār dārgajām pulcētajām mēbelēm, vērsdama tās skumji nespoņas, ir vairāk piemērota dvēseliskajām izjūtām, kuras bija līdz pēdējai iespējai piepildījušas ik telpas kaktiņū.

Abas sēdētājas pārmiņa tikai pa retam teikumam, brīžiem tas bija vienīgi kāds vārds. Bija tā, it kā klusēšana visskaidrāk izteiktu abu domas. Tas ir dvēseles slāvoklis, kādu laimējies panākt tikai retajam.

— Un tā katru dienu, — Gudruna klusu sacīja. Tas skanēja skumji. Bet skumjas šeit gan nebūtu īstais vārds, tās viņas izjūlas izteica tikai virspusēji.

— Jā, — viņas draudzene Valida nopūtās. Un atkal te ir neprecizitāte. Valida Gudrunai bija ne tikai draudzene. Valida saprata Gudrunu tad, kad tā runāja, un tad, kad cieta klusu, un nebija vēl bijis ne reizes, kad viņa Gudrunas klusēšanu būtu pārpratusi.

— Es nesen lasīju jaunākos dzejoļus «Karogā», — Gudruna iemīnējās.

— Jā? Un?

— Viss tas pats. Biedējoši tas pats. Es brīnos par šiem dzejniekiem. Es izlasīju un vaicāju sev: kam tas vajadzīgs? Pateikt, ka pasaulē ir darbs? Iedomāties! It kā mēs to nezinātu tāpat! Kāpēc par to vēl būtu jāraksta? Es tiešām nezinu, kam vispār vēl vajadzīgi dzejnieki. Ja vien es gribētu, es varētu ne sliktāk. Nē. Labāk es varētu.

— Raksti, Gudruniņ, — Valida sacīja no sirds.

— Prātā nenāk. Pielīdzināties viņiem — tas tikai vēl trūktut Un rakstīt savādāk — vai tad viņi mani saprastu?

— Jā... — Valida domīgi sacīja. Acimredzot viņa nebija līdz galam pārliccināta, ka Gudruna tiktu saprasta un kas no tā visa galā vēl varētu sanākt. Gudruna jau bija tik sarežģīta būtne.

Pie austrumu debesīm bija pakāpies mēness. Kad skatās uz mēnesi, šķiet, ka tas nemaz netraustos augstāk. Bet pietiek tikai uz kādu laiku novērst acis, un, paraug, jau tas uzburojīs diezin cik augstu debesīs. Tas ir gandrīz tāpat kā ar vārīties uzliktu piena katliņu: pagriez tikai tam muguru, un jau puse satura būs laukā uz galvošanu.

— Sodien pa ceļam pie tevis es sastapu Aigaru, — Valida ierunājās. Gudruna paraustīja plecus. Gudrunai bija skaisti pleci, un zidā tērpti tie izskatījās vēl skaistāki. Gudruna bija bīstama sieviete.

— Aigars mani sen vairs neinteresē, — Gudruna sacīja pēc brīža. — Viņš ir tik ikdienišķs.

— Jā, man stāstīja, viņš pats ejot uz veikalu iepirkties. Zini, man viņa rezhēm žēl.

Gudruna neatbildēja. Gudruna vispār nezināja, ka eksistē veikali, kuros cilvēki iepērkas. Gudruna stāvēja tālu no šīs pilsoņu apkalpošanas sfēras.

— Bet kādreiz, atceros, viņš tev taču patika, — Valida apdomīgi sacīja.

— Kāpēc tu cilā tik senas lietas? Reizēm man liekas, viss, kas ar mani noticis, ir noticis pirms vesela gadsimta. Un es neko vairs neatceros. Ar mani ir tā: kas pagājis, tas pagājis uz neatgriešanos.

— Aigars esot Tenim jautājis, ko tu darot...

— Iedomājiet tikai, — Gudruna nicīgi sacīja. — Atradis vispār, kam jautāt. Un Tenis, tas nabaga jērs, droši vien sācis uzskaitīt...

— Ko nu Tenis var zināt, — tagad nicinoši sacīja Valida.

Klusuma brīdis.

— Es šodien neaizgāju pie šuvējas, — Gudruna gurdi sacīja.

— Tu? Pie šuvējas? Gudruna, vai tu esi bez prāta?

— Es vienkārši nespēju sevi piespiest. Mani bija pārņēmis tāds savāds nespēks. Es ilgi šaubījos, es jau saprotu, ko tas nozīmē, bet tad es tomēr paliku mājās. Tu jau zini, es nevaru darīt sev pāri.

— Bet, Gudruna, apžēlojies, ko tagad teiks tava mamma!

— Ak, lai viņa saka, ko grib. Tu man neticēsi, bet arī tas man ir vienaldzīgi.

— Tev tomēr vajadzētu mammu pažēlot.

— Un kas mani žēlos?

— Bet viņa taču tā pūlējās!

— Pūlējās? — Gudruna nedaudz saslējās mīkstajā atzveltnī, bet tad atslidēja atpakaļ. — Tikai nepārspilē, mana miļā. Klētsdrēbe kā jau drēbe. Es pati esmu redzējusi skaistākas.

— Gudruna, tu mani uztrauc, — Valīda sacīja klusi, bet ar izjūtu, ar slēptām bailēm. — Es tevi vairs nepazīstu, Gudruna. Kas gan ar tevi notiek?

— Ak, nekas, — Gudruna atbildēja; draudzene tumsā jūta, ka Gudruna smaida. — Nekas tāds, par ko citiem būtu jāuztraucas. Es redzu bažīgos skatienus, ar kuriem mani tuvinieki mani nopēti, un man gribas viņiem teikt: nevajag, mani mīļiet Pietick, ka es viena esmu nelaimīga! Es skatos uz tiem, kuri rītos iet gar manu māju un pēc dienās atkal atgriežas, un es domāju, cik labi gan būtu atrasties starp viņiem... bet es to nevaru.

— Un ja tu tomēr mēģinātu? — Valīda ļoti uzmanīgi iejautājās. — Par citiem es neko, bet vai tu vari iedomāties, kā Aigars priccātos! Viņš taču nespēj tevi aizmirst. Nekad neaizmirsīs, tici man! Padomā pati, tie gadi, kad tu... kad viņš... viņam tie ir neizdzēšamā atmiņā!

— Aigars ir labs, es to nenoliedzu, — Gudruna sacīja, un viņas balsi ieskanējās negaidīti silti toņi. — Viņš ir labs, bet viņš ir tik nays! Aigars vairs neder manam attīstības līmenim! Tāda, kāda es esmu pašlaik, es varu būt tikai viena ar sevi. Es redzu, arvien skaidrāk es redzu, ka mans liktenis ir palikt malā. Palikt vienai.

— Gudruna, miļā!

— Nežēlo mani. Tad man kļūst pavisam sāpīgi.

— Bet kāpēc tieši tev ir jācieš! — Valīda nesavaldīgi iesaucās.

— Citi kā jau cilvēki, bet tu...

Mēness beidzot bija sadūšojies un pacēlies krietni augstu. Gudruna skatījās uz to.

— Kaut reiz es varētu priecāties par to pašu, ko visi, — viņa sacīja, un viņas vārdi lāsoja kā izkusuša kristāla pilieni.

— Varbūt tev vajadzētu griezties pie ārsta, — Valida sacīja. — Ārsti reizēm kaut ko tomēr zinot.

— Viņi jau nevar zināt to, ko nezinu es, — Gudruna sadrūmusi atteica.

— Tava mamma nomierinātos...

— Mūžīgā uzpurēšanās citu labā, — Gudruna sacīja. — Viss tikai priekš citiem. Un kas domās par mani? Kas?

Viņas jautājums it kā palika karājamiens gaisā, kuram audās cauri sudrabaini mēness pavedieni. Tas izskatījās ļoti skaisti, Gudrunai pirms pāris gadiem bija bijis tāds tērps, bet viņa to bija nejauši sadedzinājusi ar cigareti.

— Ko tu tagad lasi? — Valida jautāja.

— Neko, — Gudruna atteica. — Vairs neko. Viss ir izlasīts.

— Mamma man vakar nopēma vienu grāmatu, — Valida nopūtās.

— Viņa iedomājusies, ka man jāizlasa visa obligātā literatūra.

— Un tu — lasīsi?

— Laikam.

Tumšajā telpā bija dzirdama Gudrunas elpa.

— Kā es tev gribētu palīdzēt! — viņa sacīja. — Bet mēs esam nevarīgas apstākļu priekšā. Un tad citi vēl vēlas, lai mums būtu prieks dzīvot.

Mēness jau bija pavisam augstu, un Valida sarosījās.

— Mijā, piedod, bet man jāiet. Mamma nu jau ir mājā no savas vakara maiņas, un viņa sper zemes gaisā, ja es neesmu pie galda, kad viņa vakariņas sataisījusi. Man viņa tomēr jāpažēlo.

— Un tu atstāsi mani vienu?

— Bet ko tad lai es daru? — Valida gandrīz raudāja.

— Labi, ej, — Gudruna atļāva. — Es jau teicu, vientuļai palikt, tāda ir mana nolemtība.

Valida vilcinoties piecēlās.

— Un ja tomēr... es domāju, ja Aigars man rīt jautā par tevi... ko tad man teikt?

— Neko.

— Vai viņš varbūt drīkst atnākt pie tevis?

— Tas būs veltīgi, — Gudruna atbildēja ledaini.

— Viņš būs izmisis! Vienu cerības dzirkstelīti!

— Man nav tiesību modināt cerības, kuras es pati pēc tam ne-spēju piepildīt.

— Paklausies, — Valida sacīja un satvēra draudzenes rokas. — Nu paklausies, cik tad vairs palicis līdz gada beigām! Nu atnāc uz kādu mēnesīti! Viņi visi būs tik laimīgi, viņi paši mācīsies tavā vietā! Aigars tev savā priekšmetā noteikti izspiedīs piecnieku, un redzēsim, kurš pēc tam uzdrīkstēsies divnieku likt!

— Kam man vajadzīgs piecnieks viņa priekšmetā? — Gudruna neatkarīgi vaicāja un raudzījās mēnesī.

— Viņam vajag! Vai tad es saku, ka tev? Bet viņam! Būtu pažēlojusi cilvēku, — Validas balss kļuva pārmetoša. — Vai nu tu tā iepriekš vari paredzēt, kā tev pašai dzīvē ies.

Gudruna cīnījās ar sevi, spīgtākai iztēlei šai brīdī skaidri būtu sadzirdama ieroču šķinda.

— Labi, — viņa beidzot atļāva. — Saki... saki viņam, lai viņš pienāk svētdien. Tikai pēcpusdienā, jo, ja es sestdien gadījumā aizeju uz balli...

— Protams, pēcpusdienā, — Valida steigšus piekrita. — Kur nu vēl agrāk! Tad es drīkslu viņam tā sacīt? Viņš būs kā no jauna piedzimis, tīci man!

— Nekad es nebūtu pieļāvusies, — Gudruna teica, vadot viešņu pa savrupmājas durvim. — Bet es sapratu, man vajag darīt cilvēkam labu.

LAIMONIS VÄCZEMNIEKS

KAIMIŅIENES SAPNIS

... Viņš pārlēca tumsā pār žogu,
Uz pirkstgaliem piezagās klāt
Un iekāpa iekšā pa logu
Mani pusnaktī modināt.

Tik līdzīgs kaimiņu Rūdim,
Ka izbīlī — ticief vai nel —
Es pavilku segu pār krūtīm
Kā dusoša meifene.

Tad klausos, kā palēnām ief tas,
Līdz piepeši nostāj kā miets
Un nākdams mīdās uz vietas
Kā kumeļš, pie valga kas siets.

Līdz rītausmai rībēja grīda,
Un pats viņš sabozās pikts...
Kāds nelabais tādus dīda,
Kas nevar no vietas tikt!

Ai, dzejniek, je! neprāfo gari,
Ja cildināms ir tavs prāts,
Un iztulko, ja vien vari,
Ko nozīmē sapnis tāds!

— Ak, cienītā, aizverief logu,
Kad pulkstenis pusnakti sit,
Jo redzēt vīrieša spoku, —
Tas nozīmē — piecdesmit...

L. OZOLS

Vīrs kā ozols. Izveidojis jaunu metodi literatūrā — rakstāmspalvas terapiju. Ārstē birokrātus, grafomānus, spekulantus, izšķērdētājus, huligānus un mutesbajārus.

LEONS OZOLS

Ko iesacitu jūs ?

Man ļoti patik piedalīties dažādās laikrakstos izsludinātās aptaujās un domu apmaiņās. Vienu pametis iecerētais, citai nav laimējies jau nodibinātā ģimenes dzīvē, pasažieri apkrāpis nekaunīgs šoferis — un likteņa piemeklētie tūdaļ meklē redakciju palīdzību. Preses darbinieki savukārt aicina talkā lasītājus: tā un tā, ko iesacitu jūs? Un sākas domu apmaiņa. Interesanti. Taču viena lieta ir piedalīties šādā domu apmaiņā, bet pavisam cita — pašam kļūt par diskusijas objektu.

Mani ilgi urdīja doma par to, līdz kādu vakaru sēdos pie galda un sacerēju aizkustinošu biogrāfiju.

Tēvs — alkoholiķis, māte — histēriķe. Ielas negatīvā ietekme, sīki pārkāpumi, lielāki pārkāpumi, kolonija. Tā vijās mans izdomālais dzīves ceļš. Tikai cietumā gādīgu un izprotošu darbinieku ietekmē, par spīti rūdītu noziedznieku draudiem, es cieši nolēmu laboties. Brīvībā iznāku kā gluži cits cilvēks. Bet, ak vai, mani cēlie centieni nerod atbalsi uzņēmumu vadītājos, neviens man nesniedz palīdzīgu roku, visi cenšas no manis atkrieties. Un var gadīties...

Žurnāls iespieda manu literāro sacerējumu. Minēto faktu atbilstību īstenībai neviens pat necentās pārbaudīt. Skaidrs, bija pārliecināti, ka normāls cilvēks nemēģinās sevi tik bezkaunīgi apmelot. Parādījās pirmās atsauksmes. Vieni nopēta manu vājo raksturu, otri izleica asarainu līdzjūtību, vēl citi strostēja manus izdomātos vecākus un hezsirdīgos direktorus... Redakcija nespēja visas vēstules nopublicēt un lielo vairumu pārsūtīja man. Tas bija aizraujoši! Lasot dažas no šīm vēstulēm, es pat apraudājos. Bet īpaši mani aizkustināja viena.

«Es saprotu, cik Tev grūti,» viņa rakstīja, «un esmu gatava Tev palīdzēt. Tev vajadzīgs tuvs cilvēks, kas spētu...» Un tā tālāk, četras lappuses. Vēstulei bija pievienota apburošas meitenes ģimietne.

Lai me man bija piepeldējusi kā mazais Mozus faraona meitai. Trīs nedēļas es jutos kā septītajās debesīs. Mēs satikāmies ik dienas un, liekas, varējām kļūt par laimīgāko pāri, kāds vispār redzēts. Tikai pārāk bieži viņa mani tincināja, sīki iztaujājot par manas izdomātās dzīves sīkumiem. Tā kā man pašam par tiem bija visai aptuvenš priekšstats, tad katru vārdu no manis viņai bija jāizvelk kā iestrēgušu aizbāzni no pudeles.

— Pārāk sāpīgi to atcerēties, — es parasti aizbildinājos un iekšēji nožēloju, ka neesmu bijis tas, par ko uzdevos.

— Nabadziņš, — viņa noglauda manas cirtas. — Interesanti, kāds tu izskatījies bez matiņiem?

Sapratu, ka šiem kumēdiņiem vienreiz jādara gals. Tāpēc es viņai īsi paskaidroju, ka visu no sākuma līdz beigām esmu izdomājis.

— Tātad tavš tēvs nebija alkoholiķis? — viņa it kā vilusies jautāja.

— Nē, viņš bija godīgs finansu darbinieks un nedzēra pat svētkos.

— Tu nekad neesi zadzis, neesi sadūris savu draugēli?

— Pasarg dies!

— Cietumā neesi sēdējis un neesi dzenāts no darba vietas uz darba vietu? — viņa turpināja mani pratināt.

— Kādas muļķības! Pēc universitātes beigšanas piecus gadus strādāju par ekonomistu. Un tikai pateicības...

— Tu esi riebiģis melis un afērists! — viņa prokurora balsī paziņoja. Bija skaidrs, ka esmu kļuvis viņai vienaldzīgāks par vienaldzīgu.

— Vēsma! — es lūdzoši teicu, bet viņa stingri saknieba lūpas un piecēlās, lai ietu. Un es sapratu: mēģināt te kaut ko paskaidrot ir tikpat bezcerīgi kā tulkot no nezināmas valodas.

Sapnis, kā mēdz teikt, bija izsapņots.

Tagad mani atkal tirdī doma par jaunas diskusijas organizēšanu. Tikai nevaru izgudrot, kādā jomā izvērsties. Bet ko man iesacītu jūs?

LAIMONS PĒLMANIS

DZIESMU JAUNRADES MOKAS PAVASARĪ

!

Caur bērziņiem kā baltām stabulēm
Skrien pavasara vējš un dziesmot lūko.
Nav viegli zarotnes gan glaust, gan plūkāt,
Lai sāktu dainot tās, lai neklusētu mēmas...
Un tomēr — sekmes ir!

Plūst liega mīfas tēma
No lapoīnes kā siltām saules dūkam.

Bet dziesmā «Liksmais pavasara prieks»,
Ko līcis nošu rakstā Hugo Diegs, —
Skan žēli vaidi, sāpes urbj kā urbis...
Vai mīlā smagi cietis dziesminieks?
Vai sirdī kritis salto skumju sniegs?
Nē, — izrādās, kad jaunradē viņš skurbis,
Tam stipri spiedušas bij...
«Pirmā Maija» kurpes.

— Tas lektors
mums bija kā
dieva sūtīts!

U. Mežavilks

H. ČELEBONOVŠ

«Sīdārs», Sofija

PLĪTS AR NAFTAS APKURI

Mēs iemaksājām tirdzniecības uzņēmuma kasē pusi visas summas un sākām gaidīt. Un raugi, nepagāja ne gads un astoņi mēneši, kad saņēmām vēstuli: «Lūdzam ierasties pie 13. veikala direktora Janakija Dilmanova pēc Jūsu pasūtītās kombinētās virtuves plīts ar naftas apkuri.»

Sieva tūlīt aizskrēja uz blakus dzīvokli pie Kokiševiem un pārdeva viņiem mūsu ogles un malku, ko tie, neatliekot darbu uz ritu, tūlīt nogādāja no mūsu pagraba uz savējo. Es nebiju visai sajūsmināts par šo, kā man likās, pārāk sasteigto darījumu. Bet sieva uzskata, ka viņa ir apveltīta ar izcilu komerciantu, jo pati nāk no senas tirgoņu dzimtas, tāpēc strupi paziņoja:

— Man, — viņa teica, — nevajag ne malkas, ne ogļu! To netīrību savā mājā es vairs negribu ciest!

Nu, lai kā arī būtu, aizgājām uz 13. veikalu pie direktora Janakija Dilmanova, samaksājām otru pusi, sameklējām ratiņus, iekrāvām plīti un — aidāt — uz mājām.

Sai vietā atļaujiet man mazliet novirzīties no temata, es jums došu ļoti vērtīgu padomu. Ja jums piedāvā dzīvokli astotajā stāvā — neņemiet. Aisakieties, pat ja jums to dāvina! Uzstiept plīti līdz astotajam stāvam — es zinu, ko tas nozīmē. Es un arī pārējie vīri no mūsu dzīvokļu kooperatīva. Mēs likāmies plītij virsū kā vērsi. Ko es saku — kā ziloni mēs likāmies virsū, bet jaudājām to tikai mazliet pakustināt.

Kāds ierosināja:

— Noņemsim iesaiņojumu. Redziet, cik te daudz kartona un dēļu. Tie vien sver savus desmit kilogramus!

— Nu to jūs izmetiet no galvas! — sieva kategoriski pasacīja. — Ja plīti izsaiņosiet, es varu iedomāties, kā jūs to saskrāpēsiet un sadauzīsiet, kamēr uzstiepsiet līdz astotajam stāvam.

Turpinājām stīvēties, pēc katra pakāpiena dažas minūtes atvilkdami elpu. Kad beidzot sasniedzām astotā stāva kāpņu laukumiņu, bijām tā nomocijušies, ka tikko turējāmie kājās.

— Un tie esot vīrieši! — mana laulātā draudzene mums pateicās. — Sievas! Paskatieties uz viņiem!

Abruņojusies ar kalnu, viņa sāka lauzt vajā kastes dēļus. Viņai apkārt sastājās vismaz puse mūsu dzīvokļu kooperatīva sieviešu un cita caur citu jūsmoja par milzīgajām ērtībām, ko mums sagādās šī naftas plīts. Mēs, vīri, apsēdušies uz kāpnēm, uzvilkām pa dūmam un izteicām sašutumu par inženieriem un konstruktoriem, kas nevižo izgudrot vieglākas plīti, lai arī tie, kam dzīvokļi ir astotajā stāvā, varētu sākt dzīvot bez rūpēm.

Pēkšņi sieva skaļi iekliedzās un izmeta kalnu no rokām. Es piefēcu kājās. Kaimiņienes plati leplestām acīm raudzījās te uz manu sievu, te uz izārdīto kastī. Metos turp, un man cigarete izkrita no mutes; plīts vietā mēs bijām atveduši ēzeli. Visistāko ēzeli. No akmens! Gandrīz dabiskā lielumā, ar garām ausīm un riebiģi izaicinošu skatienu...

— Zili brīnumi! — kaimiņiene Kokičeva iesaucās un sāka mierināt manu sievu.

Uz 13. veikalu, kas atradās pilsētas otrā galā, aizšāvos ātrāk par kosmisko raķeti.

— Kas par lietu? — veikala direktors Janakijs Dilmanovs laiski pagrieza galvu uz manu pusi.

— Paklausieties, cilvēki! — es iekliedzos. — Ko te pie jums pārdo: plīts vai ēzeļus?! Es gaidīju veselu gaļu un astoņus mēnešus, lai saņemtu plīti ar naftas apkuri, bet jūs man iesmērējāt ēzeli!

— Vai tiešām? — veikalnieks kļuva mundrāks. — Tātad nu jau ir divi ēzeļi?

— Ja jūs ar to gribat teikt, ka es esmu tas otrais...

— Nē, nē, ko jūs! Gribēju teikt, ka nupat bija atnācis zēloties vēl viens pircējs. Plīts vietā šis mājās aizvedis ēzeli. Tas taču ir humors!

— Humors? Jūs to saucat par humoru? — es tikko novaldījos, lai nemestos viņam virsū. — Vai jūs maz zināt, ko nozīmē uzstīvēt ēzeli līdz astotajam stāvam?! Jūsu dēļ man tagad atkal būs jāzaudē laiks, jāmeklē ratiņi, jāved tas lops atpakaļ pie jums, lai varētu paņemt plīti.

— Kādu plīti?

— Nu to ar naftu apkurināmo taču, par kuru vienu pusi samaksāju pirms gada un astoņiem mēnešiem, bet otru pirms divām stundām.

— Redziēt, jūs saņēnāt plīti, tāpēc...

— Es saņēmu ēzeli, nevis plīti!

— Reklamācijas mēs pieņemam, kamēr prece nav iznesta ārā no veikala. Kā lai es zinu, vai jūs pats tišām neesat apmainījis plīti pret kaut kādu ēzeli? Nē, nē, es neapgalvoju, ka tas ir noticis, es jums pilnīgi ticu un tomēr... Vislabāk būtu, ja jūs aizietu uz pārvaldi. Varbūt tur...

— Nenoklausījies viņu līdz galam, metos uz tirdzniecības pārvaldi.

— Ko? — pārvaldē brīnījās. Hm, savādi, ļoti savādi. Zēl, tomēr neko līdzēt nevaram. Saprotiet...

— Jums ir jāvar! Ir jāvar! — es sāku kliegt. — Plītij ir garantijas laiks un šai laikā...

— Ē, ja plītij, ko esam jums pārdevuši, ir kādi defekti, mēs atbildam par to labošanu. Ja izlabot nevaram, tad pirkumu apmainām. Skaidrs? Atvediet plīti, ko nopirkāt pie mums un...

— Kā lai es atvedu plīti, ja jūs tās vietā man iedevāt ēzeli? Akmens ēzeli!

— Ļoti zēl, bet ēzeļiem garantijas nav, vienalga, vai tie ir no akmens vai kāda cita materiāla.

Kad biju ārā uz ielas un mani mazliet atvēsināja ziemas gaiss, iedomājos aiziet pie biedra Miloiko Girginova, nodaļas vadītāja ministrijā. Pirms pāris gadiem mēs gadījāmies vienā maiņā atpūtas namā un pat pāris reizes uzspēlējām kārtis.

Biedrs Girginovs mani saņēma ārkōrtīgi laipni. Bet, kad pastāstīju, kas mani šurp atvedis, viņš pat nobālēja aiz sašutuma.

— Kā viņiem nav kauna! Kā nav kauna! — viņš nocēla telefona klausuli un uzgriezta veikala numuru.

Saruna turpinājās dažas minūtes. Tie tur veikalā laikam kaut ko skaidroja, bet biedrs Girginovs locīja galvu un iestarpināja pa vārdam:

— Jā... kā tad... protams... tā... tā...

Pēc tam nolika klausuli, noslaucīja pieri un teica:

— Viss ir kārtībā!

Kad viņš to pateica, man tikpat kā akmens no sirds novēlās.

— Paldies tev, biedri Girginov, lielu lielais paldies! Tātad es varu aizvest to idiotisko ēzeli atpakaļ un dabūt tā vietā kārtīgu plīti ar naftas apkuri?

— To es neesmu teicis, — viņš mani tikpat kā ar ledainu ūdeni aplēja. — Kurš muļķis tev dos plīti ar naftas apkuri pret ēzeli! Turklāt ziemas vidū.

— Bet tu taču teici... Ka viss ir kārtībā...

— Pareizi. Veikalā. Veikals tev pārdeva plīti ar naftas apkuri un var pieņemt reklamācijas tikai par šo plīti. Bet ne par ēzeli. Ja tas ēzelis nav kārtībā un nevar tevi apsildīt, es gribu teikt...

Te es vēlreiz zaudēju savaldīšanos un iekliedzos:

— Ēzelis var būt arī vislabākajā stāvoklī, bet man vajadzīga plīti! Ar naftas apkuri!

— Skaidrs! Iemaksa pusi no vērtības un gaidi kārtu. Ja tad tev iedos plīti ar defektiem, man būs ļoti patīkami tevi redzēt un izpaldzēt...

Pēc brīža atkal biju uz ielas un atkal mani atvēsināja ziemas gaiss. Taču šoreiz man prātā neienāca neviena laba doma. Tāpēc es smagiem soļiem devos uz tuvāko pagrabiņu, patiesību sakot, mājās iet man bija bail. Kamēr pagrabiņā dzēru glāzīti sasildītas rakijas, galda kaimiņš, kuram biju izkratījis sirdi, ieteica aizsūtīt uz rūpnīcu, kas ražo plītis, vēstuli. Un pat ne vēstuli, bet telegrammu.

Pēc nedēļas saņēmu atbildi:

«Jūsu sūdzību nosūtījām veikalam. Mēs ražojam un piegādājam patērētājiem plītis ar naftas apkuri, nevis ēzeļus...»

Kaimiņi Kokičevi bija sirds cilvēki. Viņi atdeva atpakaļ ogles un malku. Un mēs sākam apkurināt dzīvokli tāpat kā agrāk — ar to enerģiju».

Tā pagāja kāds mēnesis. Tad manu uzmanību saistīja neliela informācija vietējā avīzē: «Meklē divus ēzeļus.» Aiz uztraukuma drebēdams izlasīju: «Ceļā no X. pilsētas uz mūsu pilsētu, kur notiks tradicionālā vietējo mākslinieku izstāde, no vagona mūklaini pazuduši mūsu ievērojamā tēlnieka Miroslava Gaitandžijeva darbi — divi ar smalku

gaumi akmeņi kalti ēzeļi. Mākslas galerija ēzeļu vietā saņēma divas plīti ar naftas apkuri, kas bija iesaiņotas tieši tāpat kā pazudušie mākslas darbi. Tas, jādomā, arī ir šī starpgadījuma cēlonis.»

Iegrūdu avīzi kabatā un aizsteidzos uz galeriju.

— Vai šeit gadījumā nav tēlnieks Mirosļavs Gaitandžijevs?

Man viņu parādīja — drūmu un bezcerības nomāktu.

— Dodu ēzeļi par plīti! — teicu viņam.

Kad tēlnieks uzzināja, ka viens viņa ēzeļis ir pie manis, viņš mani apkampa un tūlīt uzaicināja uz lepno «Balkanturist» restorānu, kur pasūtīja šampanieti.

Līdz vakaram — šoreiz pārvadāšana notika uz gleznu galerijas rēķina — plīts bija manās mājās, bet ēzeļis tur, kur bija tā vieta.

Mēs ar sievu esam ļoti apmierināti. Bet mūsu jaunais paziņa un tagad jau sirsnīgs draugs Mirosļavs Gaitandžijevs ir gluži izmisis. Visas pūles atrast otro klientu, kas plīts vietā bija dabūjis ēzeļi, palika bez panākumiem. Vai tikai viņš nebūs atradis kādu paņēmienu, kā apsildīt dzīvokli ar ēzeļi?

T. VALODZE

DEKORATĪVĀ CĒZARIENE

Veterinārārstam vajadzīgas dziļas zināšanas. Sen pierādīts, ka uz jautājumu «Kas sāp?» viņa pacienti spēj atbildēt tikai ar «miau!» vai «vau!». Bet tagad, kad pasauli apsēdusi dogu, bokseru, kolliju un pūdeļu sērga, kad galvenā darīšana vienmēr iznāk ar to saimniekiem, — noteikti jāpapildinās arī psihoterapijā.

Pilnīgi skaidrs tas kļuva, kad agri no rīta pie manis ielauzās kaļmiņiene, stiepdama līdz suni, tas ir, viņa domāja, ka suni, bet pēc izskata tas atgādināja krietni padzīvojušu nīlzirgu.

— Ah, mīļo dakter! Piedodiet par traucēšanu, bet šoreiz gribu aprunāties ar jums privāti. Tais bezmaksas vetklīnikās jau nekāda nopietna ārstēšana neiznāk, tur jau tik tāda kustonišu bendēšana vien ir. Cik tur nav kājiņas atstiepuši, astītes atšāvuši...

Nu, kompliments manai darba vietai — tā nekas! Taču pamēģini nepalīdzēt kaimiņienes sunim! Tā kā saimnieki parasti par saviem lopiem zina visu, tūlīt ķēros pie lietas.

— Nu, kas tad mums kaiš?

— Slims. Paġalam slim! Absolūti vairs nav apetītes!

— Kā, vai tad pavisam vairs neēd?

— Gandrīz neko, dakterī! Labi, ja no rītiem varu iespiest vienu oliņu, cīsiniņu, pusdienā — kādu kotletīti, biskvītiņu...

— Skaidrs! Vielmaiņas traucējumi. Vajag paskraidīt kaut kur pa laukiem, mežiem. Vai tad kādreiz, jaunības laikos, ko nomedijuši ar esat?

— Ah, ko jūs, dakter, — suņa īpašnice kautrīgi nolaiž mākslīgās skropstas, — nomediju, bet nu jau labs laiciņš, kopš mans nelaiķis...

— Kain tad jums tas mopsis?

— Fui, dakter! Mans Cēzars nav nekāds mopsis, viņš ir dekoratīvais suns! — kaimiņiene jūtas aizskarta pavisam nelāgā veidā.

— Nu, lai būtu dekoratīvais, — samierinoši saku. — Bet vai tad tāpēc jātur dzīvoklī kā orhideja? Lai taču paskrien arī pa āru...

— Ah, ko jūs, ko jūs! Pa āru nevar! — kaimiņiene atvēcinās ar abām rokām. — Cēzars, patiesību sakot, ir sieviešu kārtas. Es tikai tā vārda dēļ... Suņiem jau tie vārdi tādi solīdāki, nekā jau neizklau-sās, teiksim, Bobene vai Džekene. Un tad vēl, pasarg dieš, sažini, ar ko šī pa āru var saostīties!

— Labi, kaimiņien! — es saku. — Izārstēsīm! Jums tikai slimnīeks būs dažas dienas jāatstāj pie manis, kā saka, stacionārā.

— Ah, dakter, lūdzu! Viņa dēļ kaut uz Kislodovski varu braukt, — kaimiņiene kļūst apsviedīga kā atspole un vēl pajautā: — Varbūt kādas deficīta zālītes pameklēt? Varbūt receptīti izrakstīsiet?

— Nē, nē, pagaidām nevajag! Šo kaiti ārstēju pēc savas patentmetodes.

— Tad lielais paldies, dakterī! — mana kaimiņiene nodūdo. — Zināt, viņš man jau tikpat kā bērns...

Un tā es kaimiņienes Cēzaru vai, pareizāk, — Cēzarieni nolieku pagrabā pie stingras diētas. Pirmajā dienā šī qurdēdama man astes galu vien griež. Otrajā sāk sērīgi vilkt korāļus. Trešajā pametu šai

pliku vērša kaulu. Ko domājat — sāka graužt! Turklāt par salveti un sudraba galda piederumiem pat neierējās. Jauki! Kad rit atnāks tava saimniece, tev būs īsta zvēra apetīte, arī pati būsi krietni vien žirgtāka.

Un tā agri no rīta, tikko esmu uzvedis diētnieci dzīvoklī, pa durvim iestūrē milzīgs rožu klēpis un aizdomīgs tikliņš noblakšķ uz krēsla. Hm! Ziedus varu pieņemt, bet ko lai daru ar zosi? Atteikties? Pieņemt? Varētu jau iešaut cepeškrāsnī un uzlūgt kaimiņieni ar visu viņas mopseni, taču gan Cēzarīenei, gan arī tās saimniecei zoss varētu nākt tikai par ļaunu. (Neaizmirsīsim veco sakāmvārdu — kāds suns, tāds kungs — un otrādi.)

— Nu kā, dakterīt? Vai ēd?

— Protams, cienītā, ēd! — skaļi saku, bet domās piebilstu: «Nevīs ēd, bet rij.»

— Tad nu neatraidiet, lūdzams, manu «paldies», dakterīt! Jūs to esat nopelnījis! ... Re, kā kūļa astīt! Vesels, vesels kā rutks! Bet to receptīti gan iedodiet, kas zina, kādreiz var ... Nu, lūdzu, lūdzu ... — Viņa lido man apkārt kā muša ap ievārijuma podu.

Neko darīt. Paņemu kādu papīrīti, uzšņāpju savu ārstēšanas kursu nenosakāmā valodā un tādiem hieroglifiem, ka neviens, pat nopelniem bagāts aptiekārs neatšifrēs, pateicos par apmeklēšanu, apsolu vienmēr un katrā laikā visu, kas manos spēkos, un tad laimīgi izvadu abus ārā.

Bet, kad atgriežos, redzu, ka ir noticis kaut kas nelabs. Kamēr sacerēju recepti, Cēzarīene aprijusi zosi, man atstājusi tikai knābi un vienu pleznu. Jā, mana patentimē metode izrādījusies tiešām iedarbīga. Tagad atliek gaidīt pacientu. Pēc tādas pārēšanās ja ne šodien, tad rīt būs klāt.

Rīts nepienāca. Tai pašā vakarā izdzirdu neiedomājamu kņadu aiz durvim, un tad kaimiņiene metās man virsū:

— Es domāju, jūs esat smalks dakteris, bet jūs esat švindleris! Es jums parādīšu «Triumf dienum pod castīno!» Pašu uz trim dienām zem kastē! Kastē mans Cēzars pat savas vajadzības nekārtot! Cēzars ir civilizēts suns! Pats norauj tualetē kloķi! ...

Un viņa mani nosunīja tādos vārdos, kādus neviens suns no sava saimnieka nekad nav dzirdējis.

IEPAZĪŠANĀS

Ļoti gribējās iepazīties, bet nezināju, kā to izdarīt, nebija nekādas pieredzes. Par laimi, pagadījās žurnāls ar socioloģisko pētījumu rezultātiem. Tik un tik procenti iepazīstoties uz ielas, tik un tik — tramvajos un lidmašīnās, tik un tik — veikalos (stāvot rindā, es domāju). Daudzos gadījumos tas notiekot darba vietā, kafejnīcā, deju zālē, mājas viesībās...

Nu ko, jāpamēģina.

Vispirms izstaigāju mūsu pilsēlas galveno ielu no viena gala līdz otram. Nekādas iespējas iepazīties. Visas meitenes kaut kur skrien, viņām nav laika pat paskatīties uz manu pusi. Domāju pamēģināt laimi šķērsielā — uzdūros pāritim, kurš skūpstījās. Tad devos uz veikalu. Izraudzījos jaunu un glītu pārdevēju. Pusstundu nonīku pie letes. Viņa nepievērsa ne mazāko uzmanību ne man, ne arī citiem, kuri laikam vēlējās iepirkties. Cita rādījās daudz sabiedriskāka, taču bija jau aizņemta. Slaiks jauneklis superizdifušās džīnsenēs bez apstājas čivināja smalkā balstiņā un ik pa brīdim ieslīdināja kādu sainīti savā portfeli.

Man neveicās. Darba vietā nemaz nebija ko mēģināt, tur esam virieši vien un šad tad iepazīstamies tikai ar kādu jaunu vīna marku.

Kafejnīcā viss beidzās ar to, ka samaksāju par dažām šampanieša pudelēm un pēc tam noraudzījos, ka trīs draudzenes aizlīgo pacīlātā garastā-

voklī. Bet manu partneri deju vakarā uz mājām pavadīja cits...

Vēl atlika iespēja iepazīties mājas viesībās. Gaidīju, vai uz kādām neuzaicinās, bet nez kādēļ nevienam neradās tāda vēlēšanās. Tad ņēmu un saaicināju draugus un paziņas, piekodinot, lai viņi ņem līdzī savus draugus un paziņas. Atnāca tik daudz, ka tikko vietas pietika. Kad iepazīstināja, visiem pat vārdus iegaumēt nejaudāju. Bet cik jautri bija!

Kad pēdējais viesis nokrita viņpus mājas ārdurvīm, ņēmu rokā grīdas birsti, bet sieva sameklēja lupatu un lielo ūdens bļodu. Nez kāš viņai uznāca, ka tieši tad viņa sapņaini ievaicājās:

— Mijais, vai tu atceries, kā mēs iepazīnāmies?...

Tur tā lieta, ka neatceros. Jau veselu nedēļu pūlos atcerēties, bet nekas neiznāk...

A. LIDUMS

NEJĒGA

(Sēnotāju stāsts)

Tik tiešām, es nesaprotu, kāpēc humoristi, kas bieži un labprāt raksta par maksšķerņiekiem un medņiekiem, sēnotājus atstājuši pilnīgi novārtā. It kā sēnotāji nebūtu aprakstīšanas cienīgi! Un it kā viņu vidū dižbeku lauzēju būtu mazāk nekā, teiksim, starp markšķerņiekiem lielo līdaku vilcēju...

Man pašam sēnošana nekad nav bijusi sirdslieta. Ja kādreiz arī piedalījos sēnotāju pasākumos, tad vienīgi šofera lomā vai kā ceptu un marinētu gardumu patērētājs. Pirmajā gadījumā gan nācās agri celties, toties vēlāk mežā varēja lieliski izgulēties. Otrajā — nekādu grūtību vispār nebija, jo māga man ņem pretī visu: gan ceptu, gan vārītu.

Sarunās par sēnēm un sēnošanu es nepiedalījos principiālu apsvērumu dēļ — lai nekļūtu smieklīgs mūsu kantora zvērināto sēnotāju priekšā.

Taču pērnruuden stāvoklis mainījās. Mūsu iestādē sāka strādāt pakbikls un — vismaz toreiz man likās — stipri vientiesīgs puisis, vārdā Krišs. Pēc viņa atnākšanas nepagāja ne divas nedēļas, kad visiem jau bija skaidrs: sēņu lietās Krišs ir absolūts nejēgal

Pašā pirmajā izbraukumā viņš bija salasijs tādu mantu, ka es, autobusa pavēnī gulēdams, pēkšņi uztrūkos no drausmīga trokšņa. Vīri un sievas, sastājušies nabadziņam apkārt un ar pirkstiem rādi-dami uz viņa grozu, smējās kā kutināti.

— Tas... Tas jau... hi—hi—hi... neprot atšķirt bālo mušmīri... no šampinjona!

Pēc tādas izgāšanās Krišs, šķiet, vēl vairāk noslēdzās sevī un kopā ar kolektīvu sēņot vairs nebrauca.

Aiz tīras cilvēkmīlestības nolēmu puisim palīdzēt. Starp citu, tādējādi rastos iespēja kaut viena cilvēka acīs kļūt par lietpratēju itin nozīmīgā sabiedriskās dzīves jomā.

Vārdu sakot, iegādājos «Rokasgrāmatu sēņotājiem» un rūpīgi izlasīju to no pirmās līdz pēdējai lapai. Tad kādā pusdienas pārtraukumā sameklēju Krišu, aizvilku viņu uz gaiteņa galu un teicu:

— Paklau, veco zēn, ja gribi, es tevi druscīņ apgaismošu. Citādi šajā apsēsto barā tev tik tiešām dzīves nebūs...

Krišs pārsteigts pavērās manī, tāpēc paskaidroju:

— Redzi, visi par tevi ūlrgājas. Tu neprotot bālo mušmīri atšķirt no šampinjona!

— Ā... — Krišs atvicloti nopūtās, un viņa sejā ievilkās tīri simpātisks smaids.

— Nu tad tā, — es turpināju. — Ja vēlies, katru dienu pusdienas pārtraukumā nolasišu tev nelielu lekciju. Pēc tam...

Puisis likās aizkustināts līdz sirds dziļumiem, un es tūdaļ ķēros pie lietas.

— Mūs, sēņotājus, — teicu, — praktiski var intēresēt tikai ar neapbruņotu aci redzamās, tas ir, makroskopiskās sēnes. Un arī no tām — tikai augļķermenis, kas atšķirībā no sēņotnes atrodas virs zemēs. Pēc šīs auga redzamās daļas pazīmēm sēnes iedala vairākās dzimtās. Pie mums izplatītākā ir lapiņu sēņu dzimta jeb *Agaricaceae*...

Man likās, ka šai mirkli Kriša acīs kaut kas pazibēja. Taču laikam iespaids bija mānīgs, jo tūdaļ viņa seja atguva parasto vientiesīgo izteiksmi. Es turpināju:

— Otra sēņu dzimta — pūpēži jeb *Lycoper*...

— Piedodiet, — viņš mani pārtrauca. — Lai nu paliek tie latīniskie nosaukumi...

— Labi, — sacīju, — ja latīņu vārdi tev nez kādēļ nepatīk, lai paliek... Sāksim no citas puses. Sēnes ir viltīgas. Lūk, piemēram, tintene. Lieliska, ļoti garšīga sēne. Bet, to ēdot, nedrīkst lietot ne pilieni alkohola...

Krišs uzmēta skatienu pulkstenim. Pusdienas pārtraukums, izrādās, jau bija galā. Turpināt apgaismotāja darbību man vairs neizdevās. Krišs acīm redzami no manis vairījās un, tā kā mēs strādājām dažādās nodaļās, tikties iznāca visai reti.

Jo lielāks bija pārsteigums, kad vienā jaukā dienā — patiesību sakot, jau krietni uz pavasara pusi — Krišs pats mani sameklēja un teica:

— Lūdzu, piektdienas vakarā atnāciet. Protams, ar kundzi. Man būs neliela jubileja. Un jūs esat sirdscilvēks...

Es pablenzu uz šo īpatni ne bez aizdomām. Taču neko jaunu viņa sejā nemanīju. Vēl vairāk — tā izstaroja neviltotu labvēlību un prieku.

— Labs ir, — piekritu. — Norunāts!

Kad abi ar sievu ieradāmies apsveikt gaviļnieku, galds kādām pārdesmit personām jau bija klāts. Namatēva pavadītī, izstaigājam nelielo, bet ļoti omulīgo vecpuiša dzīvoklītī, tad atgriezāmies pie galda un pamaniām, ka cienasts sastāv gandrīz vienīgi no sēņu ēdieniem.

— Paša lasītas un gatavotas! — Krišs paskaidroja.

Mana visumā ļoti savaldīgā laulene ievaidējās. Un, atzišos godīgi, arī es nejutos diez cik omulīgi. Namatēvs, piemiedzis acis, mirkli mūs vēroja, tad uzdūra uz dakšīņas dažas marinētas beciņas, ar baudu tās notiesāja un pielēja glāzītes.

— Kā jūs domājat, — viņš viltīgi jautāja, — vai mūsu kantora sēņošanas meistariem kaut kas tāds vēl ir saglabājies?

Ha, ha! Jau pēc pirmajām sēņu ballēm, kurās neiztrūkstoši ieradās visi iestādes ļaudis, mūsu dižbekotāju pieliekamie bija kā izslaucīti. Un tad man pēkšņi atausa gaissma.

Par nemākulī, par nejēgu izlikdamies, šis slīpētais zellīs visu laiku ir vazājis mūs aiz deguna! Un tagad viņam vienīgajam...

— Nu pagaidi! — iesaucos un devos pie telefona. — Tūdaļ piezvanīšu mūsu...

Krišs skaļi iesmējās:

— Zvaniet droši! Tieši ar tādu variantu es biju rēķinājies!

...Nē, sakiet, ko gribat, bet es tiešām nesaprotu, kāpēc humoristī, aizraudamies ar mednieku un makšķernieku stāstiem, sēņotājus līdz šim atstājuši novārtā.

EGILS ZIEMELIS

DIPLOMĀTIJA

No Pārdaugavas bija jābrauc cauri visai Rīgai. Taksometra šoferis šo ziņu uzņēma olimpiskā mierā. Vēlajā stundā ielas bija tukšas kā ar slotu izslaucītas, tikai pie Pontonu tilta gadījās redzēt kādu iesviķojušos vīru, kas, turēdamies pie žoga, pūlējās ieraut malciņu no tukšas alus pudeles. Kad no dzeršanas nekas neiznāca, viņš sāka savas domas par to izteikt dažādās pasaules valodās.

Taksometra šoferis pameta skalienu uz pasažiera pusi.

— Intelīgents cilvēks! Pat dzērumā neaizmirst savu gudrību. Grēks tādu atstāt. Varbūt paķersim līdzī, ko?

— Nevajadzētu vis, — pasažieris nomurmināja.

— Kad ne, tad ne, — šoferis piekrita. — Tagad jau cilvēkmīlestība nav modē. Kad tikai pašam labi...

— Kā jūs to domājat? — pasažieris katru vārdu, it kā to uzsvērdams, izrunāja ļoti skaidri.

— Bez domāšanas pateicu, — šoferis sacīja. — Protams, plēgurs ir plēgurs. Bet, ja viņa vietā būtu jauns skuķis, vai to arī nedrīkstētu paņemt?

— Vai nav vienai gal — pasažieris nožāvājās.

— Nav vis, — šoferis iebilda. — Padomājiet tikai — jauna un skaista. Kā tāda konfekte, kā odziņa. Tu skaties, un tev mute paliek vajā... Bet viņa tikai smaida. Un tas smaidis ir tāds, nu tāds...

— Zinu jau zinu, — pasažieris nīgri atmeta ar roku. — Tāpēc brauciet vien tālāk. Nav ko apstāties. Mana pirmā sieva arī mācēja tā smaidīt. Bet es ļoti drīz sapratu, kas aiz tā slēpjas, un mudīgi izšķiros.

— Tātad tagad brīvs cilvēks? — šoferis sāka skatīties uz savu blakussēdētāju ar neslēptu cieņu.

— Nu, tā gluži nav. Pirms mēneša apprecējos trešo reizi.

— Vai jums prāts! — šoferis iesaucās. — Vai tiešām tas bija jādarat tagad viņa noteikti jūs ar nepacielību gaida mājās. Nikna kā tūģeriene staigā pa istabu. Vai jūsu laulene dūšīga?

— Dūšīga gan, — pasažieris atzinās.

— Nu redz, tās dūšīgās ir visbīstamākās. Kad tāda paņem rokā pavārnīcu vai mīklas rullīti, tad vakars klāt, kaut arī varbūt vēl lāgā rīts nav pienācis. Man reiz gadījās klients — nozilināts kā ar veļas zilumiem. Kad es viņu vedu, bija jau trešā diena pēc trača. Nabadziņš zvēreja, ka šņabi vairs mutē neņemšot. Vai tad tā ir īsta vīra runa! Redz, ko viens sievišķis izdara...

— Mana sieva nekaujās, — pasažieris mierīgi teica.

— Tas tikai tā sākumā. Pirmo mēnesi pēc kāzām. Pēc tam sākas... Svakākam viens divi balta galva un veselība pagalam. Un kam tu sūdzēsies, kas tevi aizstāvēs? Es jūsu vietā tagad nekādā ziņā nebrauktu mājās.

— Jūs tā domājat? — pasažieris jautāja ar zināmu interesi.

— Protams. Tādā reizē labāk pārrasties mājās, kad cienīgā jau aizgājusi uz darbu. Visa diena priekšā. Un pa to laiku var daudz ko izdomāt un reizēm daudz kas arī pats no sevis nokārtojas. Tāpēc varbūt pavizināsimies tagad pa pilsētu? Nu sacīsim, vienu stundiņu.

— Es negribu vizināties, — pasažieris neļāvās pierunāties. — Es gribu braukt taisnā ceļā uz mājām.

Tiepšas nepatīk nevienam. Tāpēc šoferis atļāvās nelielu dzēlību:

— Laikam naudas nav?

— Nauda ir.

— Tad es nesaprotu.

— Kas tur ko nesaprast! Mana sieva aizbraukusi komandējumā un būs mājās pēc nedēļas.

— Kaut kas traks! — šoferim gandrīz izšļuka no rokām stūre. Viņš divus mazus britiņus padomāja un tad steigšus turpināja: — Bet viņa var pārbraukt pēkšņi! Varbūt jau stāv istabas vidū ar slofas kātu rokā. Tiklīdz jūs ātvērsiet durvis, tā...

— Mana sieva aizbraukusi uz Vladivostoku. Pirms četrām stundām ar viņu runāju pa telefonu.

— Tad jūs var sagaidīt sievasmāte, Droši vien vēl pajauna un arī dūšīga.

— Man nav sievasmātes.

Šoferim vairs nebija ko teikt. Brīdī valdīja klusums.

— Sievasmāsas reizēm arī ir varen ellīgas...

— Cik man zināms, tad sievai māsu nemaz nav, — pasažieris paskaidroja. — Un arī brāļu nav.

— Slikti, ja nav. Un tomēr jūsu pārkāpums var nākt gaismā, — šoferis ķērās pie salmiņa. — Sētniece pamanis un nosūdzēs. Sievietes vēl daudz ko piedomā klāt, izpušķo. Un kad jūsu sieva visu to dabūs zināt...

— Viņa nedabūs zināt, sētnieci vakar aizveda un slimnicu.

Apturējis mašīnu pie piecstāvu mājas, šoferis paskatījās apkārt un indīgi sacīja: — Ir gan cilvēki vieglprātīgi!

— Kādi cilvēki?

— Nu tie, kas pa nakti atstāj savas automašīnas uz ielas. Aptīris kā likts. Ja ne pirmajā, tad otrajā nakti noteikti.

— Vai tas var būt?! — pasažieris nervozi iesaucās. — Bet ja mašīnā ielikts pretaizdzīšanas mehānisms?

— Nelīdz nekādi mehānismi. Tagad zagļi ir slīpēti. Fiziku un ķīmiju zina kā savu kabatu.

— Ko jūs sakāt! — pasažieris uztraucās arvien vairāk. — Bet ja mašīna ir garāžā? Un durvis apsistas ar tērauda skārdu? Un durvis ir dubultatslēgas? Un akumulators izņemts un noslēpts drošā vietā? Tādu mašīnu neaizdzīs! Nē, nē, miļais, nevajag pārspilēt!

— Kāpēc tieši jāaizden, — šoferis pasmējās. — Vai tad neesat dzirdējis par gadījumu, kas notika pirms pāris dienām Pārdaugavā?

— Pārdaugavā?! — pasažierim iedrebējās balss.

— Kā tad. Arī tur bija viss tāpat, kā jūs stāstījāt. Bet nelīdzēja. Lai tiktu iekšā, laupītāji izzāģēja garāžai durvis. Ar speciālu aparātu to izdarīja tā, ka ne čiku, ne grabu. Un pēc tam... Palika tikai plika virsbūve...

— Braucam, lūdzu, lūdzu, braucam! — pasažieris pēkšņi bija kļuvis pavisam pazemīgs. — Uz Pārdaugavu. Tur man garāžā stāv mašīna. Trīs dienas neesmu bijis skatīties.

Šoferis saprotoši pamāja ar galvu un ieslēdza ātrumu.

Garāža bija ciet, mašīna atradās savā vietā neaiztikta un neaptrīta.

— Lūdzu maksājiet piecus rubļus, — šoferis plati pasmaidīja.

— Labi, bet tagad aizvediet mani mājās, — pasažieris sacīja.

— Nekas neiznāks. Mans darba laiks beidzies, un dienas plāns arī kabatā. Redzējāt, cik grūts darbs! Jāatpūšas, ar jums galīgi nomocījies. Citi ir daudz pielaidīgāki.

Šoferis atvadīdamies pamāja ar roku un sāka braukt, atstādams pasažieri pie viņa garāžas. Tomēr pēc pāris metriem mašīna apstājās un šoferis atvēra durvis:

— Ļoti atvainojos. Tikai tagad atcerējos, ka tā uzlauztā garāža esot atradusies Juglā, nevis Pārdaugavā!

LAIMONIS VÄCZEMNIEKS

LAIKI MAINÄS

Ak, mīlestības vecā dāma,
Kas pilna uzpūfīga splīna,
Tik dzestri svinīga un rāma,
Ka ož pēc naftalīna!
Par īevi pavīpsnā pat knīpas,
Kam smieklī nāk no tādas modes,
No tādas glupas mīlestības,
Ar kuru uzbarojas kodes.

PIE LIELĀ ZVANA

Apmetējs Stripka izskatījās stipri apjucis. Viņš rīvēja gar biksēm ķelli un taisnojās.

— Vai tad es tišām? Kaut viņu jupis! Bet tā apslimu, kā saindējies... Varbūt šņabis bija iepildīts netīrā pudelē...

Brigadieris Ķezdupu Janka uzspļāva uz lāčādas lieluma roba remontējamās virtuves sienā, kas nu jau divas dienas gaidīja apmetumu.

— Ko dzer, kad nevari turēt?! Kārtīgi amatnieki, — Ķezdups pameta ar ikšķi uz Garo un Trupiņu, — tevis dēļ bez darba sēž uz spaiņiem! Irnieki sūdzas! Man viņi jāmana: gaidiet, kamēr apžūs skaliņi, citādi puce neturēs! Man jākrāpj priekšniecība: Štripka pagrabā mūrē skursteņu kājas... Stripka aizskrēja pēc smēķiem... Bet tu nevari atnākt uz darbu un pagīras salāpīt uz vietas! Tabeļē par divām dienām jāliek kliņģerī! Ko tai ar tevi dara?

— Desmitnieku galdā, ja ne, pie lielā zvana! — Trupiņš kategoriski pieprasīja.

— Lai nes divus traukus un reņģes tomātu mērcēl — Garais noklapēja gar zābaku striķbirsti.

Brigādes lēmumam Štripka pretim turēties nevarēja. Nezin kur izrāvis desmit rubļus, viņš drīz vien bija klāt ar pudelēm un uz kodu. Prasmīgi visu sakomponējis uz koplietošanas virtuves skapiša un pret mušām apklājis ar avīzi, Štripka kļuva mundrāks:

— Nāk nu, brālīši! — viņš aicināja. — Citādi sasils.

Kolēģi divreiz nebija jāsauc. Trupiņš pakampa pudeles, Garais konservu kārbas un maizes rīkas, bet Ķezdups pavicināja Štripkam pie deguna avīzi.

— Tu te negrābsties, tas nav priekš tevis! Marš pie sienas! Lai pēc stundas puce būtu gatava!

Tie trīs izgāja dzīvokļa priekšnamā, bet Štripka, norijis krupi, ķērās pie ķelles un rīvdēlīša. Nebija pagājusi ne stunda, kad jaunais

apmetums bija gatavs. Savu amatu, kad bija skaidrā, Stripka prata, kurš katrs nespēja viņam līdzās stāvēt.

— Tad viens te tomēr strādā arī! — kāda balss iztraucēja apmetēju. — Ā, biedrs Stripka! Vai skursteņu kājas jau gatavas?

Stripka bezmaz novēlās no kāpnēm. — Gatavas, kā tad, gatavas!... — viņš pazemīgi teica, ieraudzījis zem sevis kantora priekšnieku un galveno inženieri.

— Jūs tāds bāls, — priekšnieks bažīgi uzlūkoja Stripku. — Kā ar veselību? Mums ir ceļazīmes uz Krimu. Piešķirsim. Labam darbiniekam der atpūsties, kā nākas. Bet ar tādiem plenderiem, — viņš pievērsās Ņezdupam, kas piesārtis klanījās pie virtuves stenderes, — mums būs cita runāšana...

...Pēc šī notikuma Stripka aizbrauca uz dienvidiem iegūt veselīgu iedegumu. Brigādi izformēja, un Ņezdupu Janka nosūtīja šai sakarā savam bijušajam apmetējam vēstuli. Stripka to izburtoja un tūlīt saplēsa, pie sevis noburkšķēdams:

— Nekad nevar zināt, kuros kapos zvanīs...

PRIEKŠNIEKAM

Autotransporta uzņēmuma krāsotāja Jura Franča paskaidrojums

Sakarā ar to, ka pret mani tiek vērstā netaisna apsūdzība, es gribu, lai Jūs saprastu, cik godīgs bija mans nodoms un kādā mullā lomā mani nostādīja jaunais šoferis Balanda.

Viss sākās tā. Šis pats Balanda, kas nespēj atšķirt «Sevroletu» no «Studebekera», aizvakar pienāk pie manis, lai es uzkrāsojot numuru uz automašīnas aizmugures borta. Es tūlīt padomāju šādi: ja es tam pienapuikam atteikšu, vai no tā mūsu uzņēmums cietīs vai ne? Protams, cietīs. Tāpēc es neņemu vērā, ka viņš ir dabūjis tiesības, bet braukt droši vien neprot, kamēr es protu braukt, tikai tiesību nav. Es tūlīt ar sāpošu sirdi gāju uz darbnīcu meklēt trafaretus, ar kuru palīdzību to numuru uzkrāsot. Aizeju uz darbnīcu, skatos, maniem kartona trafaretiem viens U dzelžus uzgāzis virsū. Es pie sevis klusu šādu rīcību attiecīgi kvalificēju un roku trafaretus ārā. Izroku,

pārskaitu, skatos — divu trūkst. Nav divnieka un devītnieka. Izvandu visu kaudzi — nav. Es tūlīt padomāju tā: vai mūsu uzņēmums cietis, ja es tam Balandam uz automašīnas borta uzkrāsošu divnieka vietā trijnieku, bet devītnieka vietā astotnieku? Protams, cietis. Tāpēc es apgriezu otrādi piecnieku un man iznāca divnieks, bet devītnieku es veidoju tāpat ar brīvu roku. Tas no manis prasīja milzīgu izdomu un koncentrēšanos, un, goda vards, tai brīdī es pat nepamanīju, ka trafaretu biju uzlicis otrādi un piecnieks iznācis ne tā, kā vajaga. Septītnieks arī otrādi, turklāt vēl ne uz to pusi. Un vispār, visi cipari otrādi, izņemot to, ko es krāsoju ar brīvu roku. Toties burti visi pareizi, tikai «E» šķielē pa kreisi. Es tūlīt padomāju tā: ja tas Balanda šitāds izbrauks uz ceļa, vai mūsu uzņēmums no tā cietīs vai ne? Protams, cietīs. Tā kā tik sarežģītā darbā biju nostrādājis pāri mēram, es cieši apņēmos nākošajā dienā izlabot uzgāzto U dzelžu dēļ pielaištās kļūdas. Bet iznāca tā, kā pat sapņos nemēdz būt. Tas nelga Balanda ņēmis un no rīta vēl tumsā izbraucis no garāžas reišā, kur arī viņu pilnīgi pamatoti aizturējuši autoinspekcijas darbinieki. Tagad iznāk, ka es esmu aptraipījis mūsu uzņēmuma labo slavu.

Apzinoties daļu arī savas vainas — tas «E» uz nepareizo pusi nu briesmīgi lec acīs —, es tomēr gribu teikt, ka otrādi uzrakstīts numurs uz automašīnas borta nemaz tik liela nelaime nav. Atcerieties to pašu šoferi Pūpolu, kas biežāk mēdza atrasties ar riteņiem gaisā nekā uz ceļa. Ja Balandam gadītos tas pats, autoinspektoram, kas ierastos notikuma vietā, numuru būtu daudz vieglāk izlasīt.

Juris Francis, šoferis, uz gažu krāsotājs.
Paskaidrojumu palīdzēja uzrakstīt A. Rijkuris

LAIMONIS VÄCZEMNIEKS

ATBIRZUMI

Kad kopā divas galvas, —
Tās kaut ko izgudro.
Kad kopā kļautas lūpas, —
Vairs neprāto neko.

Lai zūfis cik glums un apsviedīgs
Un grūti novaldīt fādu, —
Galū galā jau arī zutim
Tomēr nomauc ādu.

Bez vārdiem.

T. Sergijenko

PATIESĪBA

Bija saulaina pēcpusdiena. Vudvids, domās iegrimis, pastaigājās pa dārzu un apcerēja mūžības problēmas. Kāpēc zeme ir apaļa? Kāpēc ūdens ir slapjš, bet uguns karsta... Kāpēc puķes uzdzied un novīst? Kāpēc... Kāpēc...

Jā, kāpēc... Vudvids nometās zālē zem kādas raženas ābeles.

Ābele likās to vien bija gaidījusi. Blaukti tā uzmeta Vudvidam uz galvas ābolu.

— Aul — Vudvids iebrēcās, tad pastiepa roku un ābolu pacēla.

«Tā tas ir,» viņš filozofēja, «ābols nekrīt tālu no ābeles... Cik daudz dziļa un patiesa ir šajā šķietami vienkāršajā tautas sakām-vārdā... Nu padomā tikai — kam mūsdienās varētu ienākt prātā, ka ābols nekrīt tālu no ābeles... Bet viņos laikos, kad radās visas šīs gudrības... Cilvēki tad bija tuvāk pie dabas un saprata, ka ābols nekrīt tālu, hm... no ābeles... Un Ņūtons... Šis slavenais zinātnieks... Ne jau velti viņš tik ļoti milēja sēdēt tieši zem ābelēm... Tam bija kāds dziļāks cēlonis, varbūt ģeniāla nojauta...»

Vudvidam aizrāvās elpa — viņam pašam taču arī kāda noslēpuma vara nupat bija likusi atlaisties zālē tieši zem ābeles... Nē, tā nekādā gadījumā nevarēja būt nejaušībal... Ņūtons tai brīdī, kad ābols uzkrita viņam uz galvas, atklāja pasaules gravitācijas likumu... Ko Vudvidam grib pateikt koks? ...

Vudvids atspiedās ar muguru pret ābeles stumbru un domāja. Domāja par ābelēm un āboliem. Par zvaigznēm tur izplatījumā, kur droši vien arī dzīvo saprātīgas būtnes. Tādas pašas kā Vudvids. Un arī tur šajā brīdī kāds varbūt sēž zem ābeles un arī domā. Un arī min, kādu vēl mūžības likumu grib atklāt šis šķietami parastais augļu koks...

Blaukti! Vēl viens ābols uzkrita Vudvidam uz galvas.

— Aul — Vudvids vēlreiz iebrēcās.

«Ko tas nozīmē?» viņš domāja. «Ābols nekrīt tālu no ābeles... Paga, kāds ābols?! Te jau ir veseli divi!»

Un tad viņš saprata, ka ne jau kāds ābols, ne jau tikai ābols, bet āboli vispār! Nevis viens, bet visi ābolil Nevis ĀBOLS, bet ĀBOLI nekrīt tālu no ābeles!

-- Heurēka!!! — Vudvids iebrēcās un, klupdams pa kurmju rakumiem, metās ārā no dārza, lai pavēstītu cilvēcei tikko atklāto patiesību.

MAIJA KUDAPA

SERDE

Sēdēju pie loga un grauzu ābolu. Kad auglis bija apēsts, pametu skatienu apkārt, vai kāds neredz, un izmetu serdi pa logu. Nelaimīgā kārtā tā nokrita pašā ietves vidū.

«Ja pie daudzstāvu mājas ik dienas izkaisītu banānu mizas,» man ienāca prātā kaut kur lasīta doma, «ikreiz uz tam paslidētu vienī un tie paši cilvēki.»

«Interesanti,» nodomāju, «kurš būs tas, kas pirmais paslidēs uz manis nomestās šerdes?»

Un es ieintrigēta atspiedos uz palodzes. Lai nu kā, bet lempju un neveiksminieku mūsu mājā ir vairāk, nekā vajag. Kaut vai, piemēram, kundzīte no trešā stāva. Re, kur jau viņa tieši nāk savā pusgarajā krimplinā ar superdederonu augšu. Tā jau ir — velc, ko gribi, ģērbies kaut pliks, ja nav skata, tad nav! Kāds viņai tas deguns un kādi tie nagī — apaļi kā pogas un ar caurspīdīgu laku! Tagad, kad visas liek karminu vai lillā! Matīņi mīksti kā atāls, actiņas lēnīgas kā aītai! Tagad, kad sievietē dominē spēks un azarts! Ja es būtu vīrietis, es tādai pat virsū neskatītos.

Citādi nav, to savējo viņa ir ieēdinājusi vai arī istā reizē piedraudējusi ar vietējo komiteju. Tāds vīrietis — mašina, alga un importa kurpes! «Sveicināti!» viņš man saka un paceļ cepuri. Un izliekas tik vēss un vienaldzīgs. Galvoju, ka viņš to zostīņu pievilīk uz soļa. Tagad, kad tik daudz interesantu un enerģisku sieviešu! Kaut vai tepat mūsu mājā, kaut vai tepat mūsu kāpnēs... Es jau nu gan viņas vietā kaut ko tādu neciestu. «Ja nav, tad nav!» es teiktu. «Ja es tev neesmu laba diezgan, tad ej pie tām citām! Un tā kā — marš!» Bet šī tik klusē un smaida. Un šīs tik stiepj puķītes un nēsā šo uz rokām! Tirā izlikšanās, es teikšu! Vispretīgākā acu apmānīšana un vairāk itin nekas. Ej vien, ej, sirsniņ! Tūlī tu būsi gar zemi! Un nelīdzēs ne dederons, ne krimplins, par tupeļkorpēm nemaz nerunājot.

Tāvu brīnumu! Pat nepaslidējam! Apgāja serdītei ar likumu un projām bijat Savādi! Bet izņēmums jau tikai apstiprina likumu!

A! Raug, kur cīrē mūsu mājas pareizākais pensionārs! Mūžam tāds kluss un kārtīgs! Mūžam ar šlīpsi un baltu krādziņu!

Varu derēt, ka tā ir tikai maska! Patiesībā viņš noteikti paklusām dzer. Un, ja nedzer, tad tikai tāpēc, ka jau sen sirgst ar kuņģa čūlu. Nu, balodīt, tūlīt mēs redzēsīm, kas tu īstenībā esi par putnu! Tie potenciālie alkoholiķi jau esot tie jaunākie! Un šitas viens pats vēl apdzīvo divas istabas. Kam viņam divas, ja man, jaunai sievietei, ir tikai pusotras! Kam viņam, vecim, tās smalkās manieres, ja man jaunai sievietei... He! Aizķēra gan ar kūju, taču nepakrita. Dīvaini...

Nu, bet šīs jau nu noteikti kritīs! Sprukstiņš no blakus dzīvokļa. Cilvēks pašos labākajos gados, bet dzīvo viens! Kaut kas jau tur slēpjas, tas ir vairāk nekā skaidrs! Logam priekšā aizkarī, vēstuļkastīte ar piekaramo atslēgu. Reiz izgudrēm iegāju aizņemties piparus, tad, ko domā, viņš tišām stāvēja durvis, lai netieku istabā. It kā tur nu būtu nez kas, ko redzēt! Skaidrs, nevar dabūt sievu, tur visa vaina! Kas tad pie tāda rūgumpoda ies? Es jau nu neietu, lai viņš kaut izstieptos! Lai vai ceļos kristu, neparko! Trīs gadus, kopš dzīvojam kaimiņos — vai viņš man ir kaut aci uzmetis, kaut vārdu bildis? Cita manā vietā jau sen būtu apvainojusies. Iedomājas no sevis nezīn ko! It kā citi nebūtu cilvēki, it kā citiem viņš briesmīgi būtu vajadzīgs!

Nē, tas ir kaut kas neiedomājams! Pat šitais nelaiimes čupa no-
turējās kājās! Iespēra nabaga serdītei un aizgāja, it kā nekas ne-
būtu bijis!

Tiešām savādi! Bet es taču skaidri lasīju par tiem banāniem!

Aha! Un nu nāk veseli divi uzreiz. Skuķis tāds, ka bail skatīties —
es nu gan ar tik plikiem stilbiem nemūžam nestaigātu. Un kas tam
puikam par bārdu — es nu gan tādu neaudzētū! Nē, es tos jauniešus
nesaprotu! Viņiem tik dancot, viņiem tik trallāt! Kāpēc tad es ne-
dancoju, kāpēc es neitrallāju? Diessargi, lai es staigātu pa klubiem
un strinkšķinātu ģitāru! Nemūžam! Pat ja man būtu absolūtā dzirde.
Plarkšķina ar motocikliem, ka rīb vien. Kā tad es visur aizeju kājām,
ja man kur ejams? Kur viņi skrien, un ko viņi ķer, un kas no tādiem
izauzs? Tie jau nu manai serdei ceļu negriezīs!

Ka tevi brīnums! Aizgāja katrs gar savu pusit! Man nav ko teikt!

Tā! Un nu nāk sētniece, mana labākā draudzene! Negribu aprunāt,
bet tādu sievu kā viņa es otru neesmu redzējusi. Saki viņai ko sacī-
dama, stāsti ko stāstīdama, viss tiek izbazūnēts pa visu kvartālu.
Un kas viņai no tā tiek: tikai vienas nepatīkšanas! Nu, ja nu viņa
tai serdei neuzkāps, tad es tiešām nezinu, kurš!

Nē, neuzkāpat! Ieraudzīja, apstājās, apskatīja! Un turpat pameta!
Sētniece būdamat! Vienreizēji!

Bet varbūt tas, par tiem banāniem rakstīdams, kaut ko sajaucis?
Mūsu mājās taču vismaz katram otrajam būtu jākrīt, bet nekā! Iet
garām kā brieži, pat nepaslid...

Un es vilusies aizvēru logu,
paņēmu tīkliņu ar burkānu un
devos uz veikalu. Paguvu pa-
spert tikai pāris soļu, kad sa-
jutu zem kājām kaut ko mīkstu
un slidenu. Mirkli vēlāk es jau
domīgi sēdēju ietves vidū un
man pie kājām tīkliņā spīguļoja
saplēsti stikli.

ROMANTIĶIS

Soreiz izbraucu pie dabas divatā ar kaimiņu dēlu Rimi — izstīdējušu garkāji abiturientu, kas prasīt ieprasījās līdzī, apgalvodams, ka viņš ļoti mīlot romantiku. Patiesību sakot, viņš arī izskatījās pēc pirmskara ģimnāzistes: gari, cirtaini mati, sapņainas, ilgu pilnas zilās acis, it kā puisis nebūtu no šīs pasaules.

Tagad mēs abi sēžam laivā. Sēžam varbūt jau otru stundu. Vieglis vējiņš zuzina niedrēs, saule tikami karsē plecus. Asarīši ņem diezgan negribīgi, Rimim tie neņem nemaz. Viņš nervozē, mētā makšķeri uz visām pusēm, ne mirkli nespēj nosēdēt mierīgi, beigās aizmirsies strauji pieceļas, un mēs abi tik tikko neieveljamies ūdenī.

— Uzmanīgāk! — es viņu brīdinu. — Negulj uz ausīm!

Skatos — zēns apvainojies: uzmetis lūpu, drūmi blenž man garām ar neko neredzošu skatienu.

— Kāpēc nemakšķerē? — es jautāju.

— Vāi jums garlaicīgi nav?

— It nemaz! Kad aiziešu pensijā, neko citu nedarīšu, tikai tā sēdēšu un sēdēšu laivā... Redzi, man arī patīk romantika!

— Vai tad šāda kvernēšana laivā ir romantika? — viņš neslēpj ironiju.

— Protams!

— Aha, saprotu, — pēc krietna brīža viņš saka. — Saprotu... Paustovskis, Prišvins... Dabas apdziedātāji. Mani tomēr velk cita romantika.

— Nu, nu! — es brinos. — Kāda tad tā ir?

— Nesen izlasīju stāstu. Jauniešu brigāde velk cauri taigai naftas vadu. Meža biezokņi, neizbrienami purvi, odu un knišļu mākoņi, nekādu sakaru ar civilizāciju, vienīgi radio. Tādos apstākļos viņi strādā un cīnās. Beigās viens brigādes loceklis smagi savainojas. Vajadzīga ārsta palīdzība. Bet kā par spīti sabojājas radiatoritājs. Un nu atklājas jauniešu īstie raksturi: gribasspēks, drosme, atjautība, uzņēmība, uzpurēšanās. Viņiem nav bail nekādu grūtību. Viņi veic visu.

Tā ir īsta romantika! — puīša balss kļūst stingrāka, acis sāk mirdzēt. — Manas paaudzes romantika! — viņš piebilst ar skaidru izaicinājumu man, vidējās paaudzes pārstāvim.

— Es arī esmu lasījis to stāstu, — saku. — Vaj tev, Rīmi, neliekas, ka to grūtību nemaz nebūtu bijis, ja viens tavas paaudzes romantiķis būtu pratis, kā nākas, apieties ar sprāgstvielu, bet otrs — salabot radio?

Iestājas ilgs klusums.

— Nebiju domājis, ka jūs esat... nu, tāds pelēks cilvēks, tāds... pavisam bez iztēles!... — viņa balsī skan nicinājums. Tad viņš satver maksšķēri un met. Trāpa meldros. Kādu brīdi sēž sakucis, siedams norautā āķa vietā jaunu.

Piesiet āķi arī ir jāprot; ar mēli āķi nepiesiesi. Palīdzēt tomēr neprasa. Jūtu, ka mani pamazām pārņem jauns prieks.

«Ak tu smurguli!» es nodomāju. «Tu man te plāpā par varoņdarbiem, bet pats visvienkāršāko lietu neproti. Nu pagaidi!...»

Diena pavēršas uz vakarpusi. Saule ielien mākoņos, vējš pieņemas spēkā un sāk pūst brāzmām, locīdams niedres līdz ūdenim un spēcīgi šūpodams laivu.

— Metam mieru, — es saku, — zupai zivju pietiks. Cel ārā enkuru, braucam malā.

Rimis, gandrīz apgāžot laivu, ar pūlēm izveik no dzelmes smagu, virvē piesietu akmeni, ko mēs saucam par enkuru. Stīlbi, rokas, skaislās sporta bikses — viss Rīmim vienās dūņās.

— Tagad sēdies pie airiem, — es nokomandēju.

Laiva, ko romantiķis gandrīz nespēj novaldīt, viņu mētāta, griežas uz vietas riņķī, iet krustām šķērsām. Krasts te tā kā tuvojas, te atkal attālinās.

Es klusēju. Rimis arī cieš klusu.

Beidzot! Biezas priežu jaunaudzis aizsegā nekāds vējš vairs nav bīstams. Te, nelielas noras malā, stāvēs teltene, liesmos ugunškurs un jauki burbuļos kalliņš, tālu smaržodams pēc zivju zupas.

— Var uznākt lietūs, — es saku visnevainīgākajā balsī. — Tu, Rīmi, ķerics pie teltenes, bet es paurķēšos pa «Moskviča» motoru; nez kādēļ to grūti iedarbināt.

Mūsu tellene ir importa, visjaunākās konstrukcijas, ērta un viegli uzstādāma. Taču Rimis to redz pirmoreiz, tāpēc noķēpājas krietnu pusstundu, līdz iedomājas iesist mietiņus. Bet savienot karkasa caurules viņam nekādi neizdodas.

— Kābatiņā ir instrukcija, — es piegājis saku. — Tiesa, angļiski, bet tu taču angļu valodu esi mācījies? Kad ar telleni būsi ticis galā, salāsisi ugunskuram sausus sprunguļus, nomizosi kartupeļus un nokāsīsi asarišiem zvīņas. Es sarakšu rītdienai sliēkas un vēl pamētašu no krasta spīningu.

Pametu viņu uz ilgu laiku. Līdz tumsai. Vienu pašu.

Atgriežos ar lidaku lieliskā noskaņojumā. Skatos — tellene stāv, žagaru sagāzts vesels vezums, kartupeļi nomizoti, arī asariši notīrīti. Tikai Rimis nez kādēļ skatās uz mani līdz pēdējam nokaitināta, nodzīta tūģera acīm, sūkādams saskrāpētos un uz asaru adatām sadurslītos pirkstus.

Neko nevar darīt, nokasīt asarim zvīņas ir jāprot!

«Vēl dusmojies? Nu, nu, dusmojies vien, romantiķi! Zini, zābak, kas ir degutis!» es nodomāju un, iekūris ugunskuru, uzkarīnu katliņu. Liesmas sāk jautri laizīt tā melnos sānus.

— Redzi, šī te brītiņa dēļ makšķernieks ir gatavs pārvarēt visas ķibeles, tikt galā ar visām grūtībām, — es viņam saku.

Viņš pasmīn, bet sarunā neielaižas.

Drīz abi divi ērti izstiepjamijs tellenē. Dzirdu, kā Rimis grozās no vieniem sāniem uz otriem, smagi pūš. Ļaunais pricks manās krūtīs vēl tomēr nav norimis, tāpēc saku:

— Taigā no zivju zupas vispirms nosmeļ ar karoti odus, tikai pēc tam var ēst. Stāsta, tie sakrīt centimētru biezā kārtā...

Rimis neatbild. Piebikstu ar elkonī:

— Vai tu par to esi dzirdējis, romantiķi?

— Neesmu dzirdējis un dzirdēt negribu! Es guļu!

— Pareizi dari. Rīt ceļamies ar gaismiņu.

...Nākamajā rītā Rimis no telts bija pazudis. Es par to neuztraucos: līdz šosejai nebija tālu.

ĀĶIS

Iejucis pircēju drūzmā, Lapstuks ilgi staigāja pa tirgu un neapmierināts pētīja izstādīto preci.

— Spekulanti gatavie! Dzivu naudu rauj... par šādiem āboltēniem — divi rubļi?! Nedzirdēta nekaunība!...

Pircēji, izstaigājuši tirgu krustām šķērsām, apstājās pie kāda galda un pirka, bet Lapstukam vēl nebija gadījies nekas tāds, kas piespiestu atdarīt maku. Un tad — beidzot!... Lūk, tie tik ir āboliši — skaisti, gludi, sārti!

— Cik tad, saimniec, plēšat?

— Rubli kilogramā.

— Ko?! — Lapstuks pārsteigts pacēla galvu. — Cik jūs teicāt?

— Rublis kilogramā.

— Kā tad tā, citiem divi, bet jums — rublis?

— Mana prece, cik gribu, tik prasū.

Lapstuks sāk svārstīties. Mjā, lēti gan... Bet kāpēc viņa par rubli, kad citi par diviem? Acīmredzot te ir kāds āķis!

— Vai tie ir ēdami? — viņš aizdomu pilns pajautāja.

— Varat nogaršot. Lūdzu!

— Hm, garša laba... Bet kāpēc jūs prasāt rubli? — Lapstuks joprojām neuzticīgi pētīja ābolus.

— Cik gribu, tik prasū. Ja nepatīk, varat neņemt.

Vai redzi, cik pūcīgal! Acīmredzot te kas slēpjas. Visus jau nenogaršosi! Skaidrs, cik nav gadījumu — no ārpuses tāds, bet iekšā... Nu nē, Lapstuku viņa nepaķers. Domā, palaidīs lētāk, gan jau kāds muļķis paņems... Bet nekā, muļķu nav, neviens pie viņas nepērki!

— Sveika, saimniecīt! — Lapstuku pastūma sānis omulīgs vīrs ar lielu tirgus somu rokā. — Nosveriet man kādus piēcus kilogramus!

— Pilsoni! — Lapstuks picbikstīja vīram un neuzkritoši centās pievērst viņa uzmanību cenai, bet tas tikai apaļām acīm paskatījās uz Lapstuku un, saņēmis savu pirkumu, lieliem soļiem devās prom.

— Pilsoni! — Lapstuks rikšoja vīram pakaļ. — Pilsoni, vienu acumirkli!

Bet vīrs gāja, ar baudu kozdams sārtā, sulīgā ābolā. Lapstukam pat siekaļas saskrēja mutē.

— Pilsoni! — Lapstuks saķēra vīru aiz piedurknes. — Nu kāds... kāds ir ābols?...

— Ābols? Lielisks! Riekstiņmammai vienmēr ir laba mantal! Viņš pasniedza vienu sārtvaidzi Lapstukam.

— Jā... bet kāpēc viņa... prasa... — Lapstuks, pilnu muti ēzdams, centās padarīt skaidrāku šo neskaidrību. — Kāpēc viņa tikai rubli?

— Es jau arī cik reizes viņai to teicu, bet viņa — nē un nē. Negribot, ka šo par spekulanti saukānot...

Tātāk neklausīdamies, Lapstuks metās atpakaļ.

Bet tur jau garu garā rinda. Viņš žigli nostājās rindas galā. Kaut tik pietiktu! Kaut nu visus neizķertul! Tā ir, kad cilvēkam neuzticast...

— Spekulanti! — pukojās sieviņa Lapstukam priekšā, sīknaudu skaitidama. — Dzīvu naudu rauj!

Samaksājis Riekstiņmammai par kilogramu ābolu divus rubļus, Lapstuks ilgi stāvēja un laužija galvu. Pirmkārt, kāpēc Riekstiņmamma pēkšņi paaugstināja saviem āboliem cenu? Otrkārt — kāpēc viņai nebija neviena pircēja, kamēr ābolus pārdeva par rubli? Un treškārt — kāpēc saskrēja vai pustirgus, kad sāka pārdot par diviem rubļiem! Te noteikti bija kāds āķis...

— Slimniek, jums
vairs nav pulsa!
— Paldies, dak-
ter, paldies!

O. Melngailis

H. HEISLERS

SALATĒTI GAIDOT

— Vienam patīk ... egle zaļā,
Otram ... balts un pūkains sniegs.
Lācis saka ... balsī skaļā:
«Man visvairāk ... patīk miegs.»

Bērni, Salatēti gaidot,
Dzejoli no galvas kaļ.
Dace — smaidot,
Pēcis — vaidot,
Kārlēns — abiem nopakaļ.

Bet pēc brīža — iet jau vaļā
Pat bez pikām gatavs karš.
— Ko tu velc to «zaļā, zaļā» ...
Pantiņš iznāk metru garš.

— Pats tu velc!
— Ak, šitās mokas ...
Pēcis elš, un Kārlēns pūš.
Beidzot abi izpleš rokas:
— Aktierim gan grūts ir mūžs.

Kamēr ciemiņš nav vēl nācis,
Izeja ir jāatrod ...
Kārlēns sauc:
— Es būšu lācis!
Gulēt protu, gods kam godst!

Bez vārdiem.

I. Melgailis

— Re, no kauna ielīda zemē!

U. Mežavilks

PALAUZIET GALVAS!

J. LAGANOVSKIS

Par mīklām vispār un krustvārdu mīklām īt īpaši

1.

Mīklas ir sens faufas muftvārdu daiļrades paveids: alegorisks, tiši aizmīglois kāda priekšmeta, dzīvas radības, parādības vai darbības parasti asprātīgi pasniegts apzīmējums. Piemēram: «Pa vienu galu iekšā, pa diviem ārā, un, kad pa diviem ārā, tad tik īstēni iekšā.» (Bikses veik kājās.) Tiesa, pa vidu viena otra gadās arī mazāk izdevusies. Piemēram, prāts alegorizēts tā: «Bez mēra, bez svara, visiem cilvēkiem ir.» Bez mēra un svara — jā. Bet vai gluži visiem ir?

Par pašām mīklām arī ir mīkla: «Nīeks kas nīeks, bet galvu lauza.» Patiešām, ja šeit citētajiem paraugiem nebūtu uzrādīti atrisinājumi, diez kā mums katram kļātos ar to atrašanu. Mūsu senčiem, kad vēl nebija ne skolu, ne grāmatu un avīžu, mīklu sacerēšana un minēšana dažādās saiešanās garajos ziemas vakaros bija lielisks prāta vingrināšanas, intelektuālās attīstības līdzeklis. Tātad nekāds nīeks nebija.

2.

Līdz ar iespīestā vārda parādīšanos kļūst pazīstami jauni mīklu paveidi: jautājumu un uzdevumu mīklas, šarādes, burtu un zilbju mīklas, rēbusi, anagrammas, krustvārdu mīklas. To izplatību, sevišķi, sākot ar deviņpadsmitā gadsimta beigu posmu, sekmē dažādi kalendāri un ilustrēti periodiskie izdevumi.

Interesantas, ja daudzmaz asprātīgi sastāda, var būt arī anagrammas, kurās, pārstatot burtus, jāatšifrē, kāds amats, profesija, cilvēciska īpašība vai apzīmējums slēpjas aiz minētā uzvārda. Piemēram: «Ar ko savu pa ziņu vidū izceļas K. Kanisters?» (Ar to, ka viņš ir rakstnieks.)

3.

Taču vispazīstamākās ir krustvārdu mīklas. To pirmsākumi it kā meklējami avīzes «The New York Times» 1913. gada 21. decembra numurā, kur publicēta pirmā krustvārdu mīkla. Tās autors bijis angļis Arturs Vains. (Lūk, ko nozīmē būt pirmajam kaut vai šādā, var teikt, niekā!)

Ātri izplatījušās visā pasaulē — te man ar kaunu jāatzīstas, ka nesmu viņojis noskaidrot, kad pirmā šāda mīkla parādījusies latviešu presē un kas bijis tās autors —, krustvārdu mīklas stabili saglabājušas savu popularitāti līdz mūsu dienām. Nav neviena ilustrēta periodiskā izdevuma nevienā zemē, kas iznāktu bez šādas mīklas (pie mums pašreiz tās regulāri publicē «Zvaigzne», «Liesma», «Lauku Dzīve»), bet daudzās zemēs ir periodiskie izdevumi, kas aizpildīti tikai ar šīm mīklām. Miljoni cilvēku tās cītīgi risina mājās, vilcienos, sapulcēs, dažādās uzgaidāmajās telpās.

Kas ir krustvārdu mīklu pievilcības spēks? Pirmkārt, tās dod iespēju īsināt laiku vienam pašam, kad nekā prātfīgāka nav ko darīt vai nejauj apstākļi vai arī kad ne uz ko citu (teiksim, grāmatu lasīšanu) cilvēkam nenesas prāts. Otrkārt, iegrimstot prasīto vārdu meklēšanā, var lieliski izslēgties no apkārtnes, neredzēt un nedzirdēt neko. Abu šo lemeslu dēļ, atzīšos, arī man ir gadījies risināt krustvārdu mīklas. Vairumam tomēr šī «nodarbošanās» rada ilūziju, ka viņi vingrina savu atmiņu, pārbauda un vairo zināšanas. Ilūziju tāpēc, ka patiesībā tāda smadzeņu piesārņošana vien iznāk, jo ko gan tas dod, ja noskaidro, kāds īsti vērtīgs kažokādu zvērs vai kolonijās dzīvojošs kukainis atflectīgajā ailē domāts, kāda sena mērvienība, kāda franču tautas deļa vai ikdienā nepieciešams produkts, vai pilsēta Dienvidslāvijā, vai spoža zvaigzne Jaunavas zvaigznājā, vai, vēl jo vairāk, slavens spēņu futbola vārtsargs, — ko gan tas viss dod, ja to noskaidro? Taisnība poļu avīzes «Politika» fejetonistam Hemiltonam, kurš kādā no savām publikācijām par šo tēmu rakstīja: «Krustvārdu mīklu risinātāji uzskata, ka šīs zināšanas smadzenēm ir tas pats, kas vitamīni organismam. Es uzskatu, ka tās smadzenēm ir tas pats, kas putekļi apģērbam.»

Tā tas ir tikai sākumā. Pamazām krustvārdu mīklu risināšana kļūst par ieradumu, netikumu, tādu pašu kā pīpēšana vai dzeršana, no kura bez nopietnas ārstēšanās cilvēks vairs nespēj atbrīvoties. Ticis galā ar vienu

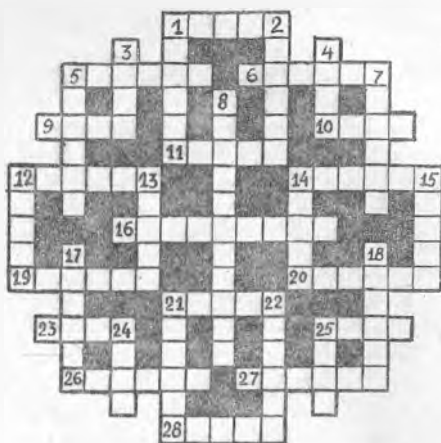
šo mīklu porciju, viņš ar satraukumu gaida nākamo, ne par ko citu nespēdams domāt. Saņēmis to, viņš kāri ķeras pie risināšanas un noskaidro keujas mašīnas, anakordiju dzimtas krūmu ģints, vingrošanas rīka, mazas ārijas, jūras dibenā dzīvojoša posmtārpu klases dzīvnieka, 1947. gadā atklātas mazas planētas utt. nosaukumu.

Vienmēr esmu apbrīnojis ne tik daudz krustvārdu mīklu sastādītājus kā to atrisinātājus (kādreiz pat publicēja viņu uzvārdus, uzrādot arī dzīves vietu, un peļnīti; žēl, ka vairs nepublicē, būtu interesanti uzzināt). Ne velti taču mēdz teikt, ka viens muļķis spēj uzdot vairāk jautājumu nekā desmit gudrie atbildēt. Atrisināt, pat pie vislabākās gribas, līdz šim vēl man nav izdevies nevienu. Ņemsim, piemēram, S. Goldmaņa mīklu žurnāla «Lauku Dzīve» 1974. gada 6. numurā. No deviņpadsmit horizontāli un divdesmit vertikāli rakstītiem jautājumiem uzreiz varēju atbildēt tikai uz pieciem: pirmais kolhozs mūsu republikā («Nākotne», kas gan to nezina), tautas dziesminieks Kazahijā un Kirgizijā (akins, sastopams gandrīz katrā krustvārdu mīklā), ievērojams krievu rakstnieks, fabulists (profāms, Krilovs, otra taču nav), Šrilankas agrākais nosaukums (Ceilona, ierakstīju uz labu laimi), kokapstrādes kombināts Kuldīgā («Vulkāns», arī visi zina). Šīs atbildes deva iespēju noskaidrot vēl deviņus jautājumus: mēra vienība (parseks), senas ganu tautas (nomadi), kultūras un izglītības iestāde (klubs), mērķis (nolūks), telpas (istabas), līdzsvars (balanss), Gvinejas galvaspilsēta (Konakri), elektriski lādēti atomi vai atomu grupas (joni), upe Latgalē (Dubna). No trīsdesmit deviņiem jautājumiem varēju atbildēt tikai uz četrpadsmit jeb drusku vairāk par trešo daļu. Ja pareizu atbilžu procents krustvārdu mīklās pašlaik liecinātu par cilvēku zināšanu līmeni, kā vienam otram liekas, mani vajadzētu ieskaitīt predestinētu neļēģu kategorijā. Bet, domāju, lasītāji — ja ne visi, tad tie, kuru svētākās jūtas šai etdē nav aizskartas —, vienā balsī apliecinās, ka tā vis nav. Bet sastādīt, vismaz dažas, ļabi gribot, varētu arī es.

Saņēmos un vienu sastādīju. Honorāru par to esmu ar mieru notērēt uz pusēm ar pirmo atminētāju, ja tāds atrastos, par ko gan ļoti šaubos.

L ī m e n i s k i. 1. Kas vainīgs, ja vīram nepatīk vakarā nākt mājās? 5. Viens no šīs mīklas sastādītāja pirmajiem pseidonīmiem. 6. Derīgs dzīvnieks, senās bārķšpuru zivs attālāks pēctecis. 9. Ja lasa parastā kārtībā, ļoti plašā sortimentā aug pie mums; ja lasa otrādi, — tikai tro-

pos un subtropos. 10. «Afgāzies labu gaida.» (Latviešu faufas mīkla.) 11. Bez kājām, bez svara, bet var samīt kā zirgi. 12. Kaut kur manīts kafejnīcas nosaukums. 14. Zirgu aizjūga piederums, ko pārnestā nozīmē valkā arī viens otrs cilvēks. 16. Īpašs darbinieka tips. 19. Strādīguma paraugs. 20. Galvenais visās lietās, kas tomēr nevar pastāvēt bez negalvenā, lai arī cik nevērtīgs tas būtu. 21. Priekšmets, ar kuru līdzniecībai

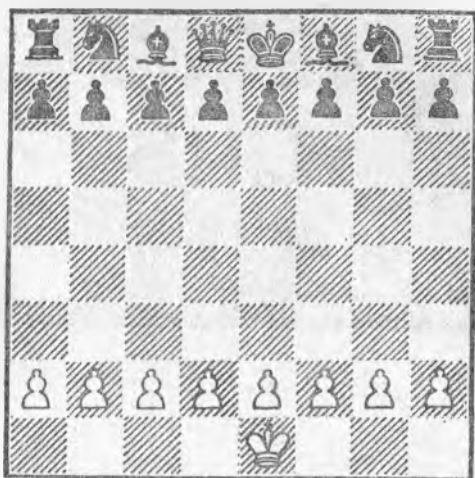
varbūt arī ir kas kopīgs, izglītībai gan — ne, kaut arī vienādi tiek piemērots abām. 23. Moderns meitenes vārds. 25. Kas agrāk vai vēlāk tiek izlaists, lai arī kā negribētos to darīt? 26. Mitoloģiska būtne, kas, fērusies brunčos, sastopama arī cilvēku vidū. 27. Kādreiz bija sērkociņu vietā. 28. Uz pusi mazākā apjomā — viens no lietojamiem tilpumiem.

Sfafeniski. 1. Līdzeklis — visai apšaubāms — panākumu nodrošināšanai, it īpaši, kad trūkst vajadzīgo dotību. 2. Kaut kas, kam bija sakars ar kukuli. 3. Var būt kā uz šaha galdiņa, tā uz šahista galvas. 4. Obligācija (čehu val.). 5. Senatnē plaši pazīstams stāļu īpašnieks. 7. Pilnīgi iespējams upes nosaukums. 8. Ievērojams mūsdienu latviešu rakstnieks. 12. Bailīgākais cilvēks Baltijas republikās. 13. Žaņa Grīves «Antistāstos» vairākkārt lietots nicinošs apzīmējums. 14. Pārvietošanās līdzeklis, ko, uzņemot lielāku ātrumu, mēdz «ņemt pār pleciem». 15. Notikuma būtībai ļoti atbilstošs simbols kāzu ceremonijās. 17. Ar asī, ar ragiem, uz čefrām kājām, mauj kā gov, tomēr nav gov. 18. Bezdelīgu sarunvalodas vārds. 21. Kā grēki raduši atspoguļojumu latviešu klasiskajā dramaturģijā? 22. Bērns. 24. Dokuments iztrūkuma atfaisnošanai. 25. Latgaliešu izloksnes vārds, kas iekļuvis futbola terminoloģijā.

VĀRDS BANDINIEKIEM

- Reiz sastapās divi kaislīgi šahisti un sāka strīdēties.
- Galvenais šahā ir materiāls! — teica viens.
 - Muļķības! — otrs apstrīdēja. — Galvenais ir temps!
 - Strīdējās, strīdējās šahisti, līdz nolēma savus uzskatus pārbaudīt.
 - Ja jau tu uzskati, ka materiālam nav tik liela nozīme, — pirmais ierosināja, — tad, lūdzu, es noņemšu no galdiņa visas tavas spēcīgākās figūras un atstāšu tikai karali un bandiniekus.
 - Lūdzu, — otrs piekrita.
 - Tu esi ar mieru spēlēt? — pirmais jautāja.
 - Kāpēc gan ne? — otrs atbildēja. — Tikai, lūdzu, dod man priekšā septiņus gājienu...
 - Labi! — pirmais bija ar mieru. — Tikai nesaprotu, ko tu šajos septiņos gājienu varēsi izdarīt?
 - Es nomatošu tavu karali!
 - Tikai ar bandiniekiem?
 - Tieši tā!
 - Tu tikai plāties! — pirmais pavīpsnāja, un spēle sākās.
- Kā jūs domājat, kura šahista viedoklis ir pareizs? Un, ja jūs uzskatāt, ka baltie tomēr var uzvarēt tikai ar bandiniekiem, tad parādiet, kādā veidā.

Atminējumi

Līmeniski. 1. Sieva. (Sk. Dainas Avotiņas garo stāstu «Nenogalini stirnu».) 5. A. Arka. 6. Krupis. 9. Ogas. 10. Sile. 11. Ilgas. (Sk. Aleksandra Čaka dzejoli «Atzišanās».) 12. «Vējiņš». 14. Klapes. 16. Putrotājs. 19. Skudra. 20. Saturs. 21. Tikls. 23. Ilna. 25. Gars. 26. Sātans. 27. Daglis. 28. Stops.

Stāteniski. 1. Sakari. 2. Apriks. 3. Mats. 4. Ūpis. 5. Augejs. 7. Silupe. 8. Lāganovskis. 12. Varis. (Sk. Ērika Kūļa stāstu «Stāsts par dūmeni» krājumā «Sapņotājs no piektā stāva».) 13. Šļura. 14. Kājas. 15. Sakas. 17. Bullis. 18. Currks. 21. Trīnes. 22. Sikais. 24. Akts. 25. Gols.

Atbilde šaha uzdevumam

1. e4, 2. g4, 3. e5, 4. g5, 5. e6, 6. g6, 7. ef× vai arī (gf×).

Tabulkalendārs 1977. gadam	3
Laika skaitīšana Latvijas PSR	4
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—79
Jubilejas, jubītāri, humoreskas, dzejoļi un karikatūras	81—245
Mazajiem «Dadža» lasītājiem	246
Palauziet galvas!	248—251
Jautrais šahs	252—253
Tabulkalendārs 1978. gadam	254

Latvijas PSR Žurnālistu savienība
DADZIS, 1977

Tulkotāji: *V. Jaunzeme, I. Palkoos*
Vāku zīmējis *E. Ozoliņš*
Mēnešu titullapas zīmējis *U. Mežavīlks*
Draudzīgo šaržu autori *G. Vindedzis* un *U. Mežavīlks*

Apsveikumu autors *H. Heislers*
Atbildīgais redaktors *I. Palkoos*. Izdevniecības redaktore *S. Gēhtmane*. Mākslinieciskā redaktore *A. Lubgāne*. Tehn. redaktors *J. Čakšs*. Korektore *V. Palkova*. Izdevniecības korektore *V. Fridrihsone*.

Nodota salikšanai 1976. g. 17. maijā. Parakstīta iespēšanai 1976. g. 23. septembrī. Papīra formāts 70×108/32. Tipogr. papīrs Nr. 3, 8 fiz. iespiedl.; 11,20 uzsk. iespiedl.; 11,95 izdevn. l. Metiens 100 000 eks. JT 17539. Maksā 53 kap. Izdevniecība «Zvaigzne» Rīgā, Gorkija ielā 105. Izdevniecības Nr. 3741/6/76. Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa» Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Pasūt. Nr. 2153-L.